

Onderwerp
Bevolkingsmonitor Milieu 2009

Programma / Programmanummer
Milieu / 9720

BW-nummer

Portefeuillehouder
J. van der Meer

Samenvatting

In de Bevolkingsmonitor Milieu 2009 komen diverse aspecten aan de orde over gedrag en beleving van Nijmegenaren in relatie tot het milieu. Het rapport laat op diverse onderdelen ontwikkelingen zien vanaf het jaar 2000. Er is een apart hoofdstuk opgenomen over gezondheidsbeleving en leefomgeving. Met name de uitkomsten uit dit gedeelte van het rapport zijn besproken in een tijdelijke klankbordgroep met milieu- en bewonersorganisaties. De inhoud van de monitor is zo veel mogelijk afgestemd op de behoefte aan informatie voor milieubeleid.

Directie/afdeling, ambtenaar, telefoonnr.
G605, Henk van Boxtel, 2430

Datum ambtelijk voorstel
1 juli 2010

Registratienummer
10.0009831

Ter besluitvorming door het college

1. De eindrapportage vast te stellen
2. De raad te informeren via bijgevoegde brief.

Paraaf Datum
akkoord

Leidinggevende
mr. M.P.R. Hustinx,
G600

Programmamanager
M. Hustinx

Programmadirecteur
B. Drummen

- Alleen ter besluitvorming door het College
 Actief informeren van de Raad

Besluit B&W d.d. 13 juli 2010 nummer: 3.5

- Conform advies
 Aanhouden
 Anders, nl.

Paraaf Datum
akkoord

Bestuursagenda

Gemeentesecretaris
(waarnemend)

Portefeuillehouder

1 Probleemstelling

In 2000 en 2005 hebben we onderzoek laten verrichten naar de milieubeleving en -gedrag van Nijmeegse burgers. In 2009 is een soortgelijk onderzoek 'meegelift' met de Stadspeiling. Het onderzoek is uitgevoerd door de afdeling Onderzoek & Statistiek. Thans is de eindrapportage gereed.

2 Juridische aspecten

n.v.t.

3 Doelstelling

Doel van ons voorstel is de vaststelling van de inhoud van de rapportage en de raad hierover te informeren.

4 Argumenten

Doelstelling onderzoek

De Bevolkingsmonitor Milieu 2009 bevat informatie over diverse onderwerpen. Daarbij gaat het zowel over gedrag als beleving van Nijmegenaren op het gebied van milieu in de stad en hun buurt.

In 2000 en 2005 zijn al eerder milieupeilingen gehouden. De informatie voor de milieupeiling 2009 is verzameld via de Stadspeiling 2009. Van enkele milieuthema's zijn in de drie peilingen dezelfde vragen gesteld. Hierdoor kunnen op een aantal onderdelen ontwikkelingen in de tijd gevolgd worden. In de peilingen wordt informatie verzameld die bruikbaar is voor het milieubeleid. Ontwikkelingen in de tijd kunnen laten zien in hoeverre doelstellingen van beleid uiteindelijk worden gehaald.

Vanwege nieuwe ontwikkelingen of nieuw beleid (bijvoorbeeld klimaatcampagne, gebruik groene stroom, aanpak overlast buurtfestiviteiten) zijn in 2009 enkele nieuwe vragen gesteld. De resultaten hiervan kunnen als nulmeting worden gezien

Samenvatting belangrijkste onderzoeksresultaten

- Al enkele jaren ervaren Nijmegenaren zwerfvuil en verkeer als belangrijke milieuproblemen in de buurt. Eventuele toename van milieuproblemen in de buurt wordt vooral in verband gebracht met een toename van verkeer of met meer luchtvervuiling door meer verkeer. Dit laatste vindt men vooral in Nijmegen-Noord.
- Hoewel de ervaren geluidsoverlast in de buurt de laatste jaren is gedaald, blijft deze hoog ten opzichte van metingen die verder in de tijd teruggaan.
- De ervaren stankoverlast in de buurt is over het geheel gezien de laatste jaren fors afgenomen. Dat is vooral het geval geweest in Lindenholt en Oud-West, stadsdelen waar men van oudsher naar verhouding veel stankoverlast ervaart.
- In Oud- en Nieuw-West zegt men in vergelijking met andere stadsdelen wat meer bezorgd te zijn dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten.
- De klimaatcampagne "Ons Groene Hert", bedoeld om burgers te inspireren meer aan energiebesparing te doen, is nog niet in brede lagen van de bevolking bekend.
- Verkeer speelt op verschillende fronten en in toenemende mate een rol in de hinderbeleving van burgers van hun fysieke leefomgeving en hun bezorgdheid over milieuproblemen.

Vervolgvel

2

5 Klimaat

Hoewel het rapport zelf natuurlijk geen invloed heeft op het klimaatbeleid, zegt het wel iets over hoever we zijn met ons klimaatbeleid. Zo is het totale gasverbruik in de stad toegenomen met 2,5% in 2008/2009 ten opzichte van 2007/2008, maar is in diezelfde periode het gasverbruik bij huishoudens gedaald met 2,6%. Daarentegen is het elektriciteitsverbruik bij huishoudens gestegen in deze periode, terwijl het totale verbruik licht is gedaald. Ook geniet de klimaatcampagne 'Ons groen Hert' nog niet de gewenste bekendheid.

6 Financiën

De onderzoekskosten zijn gefinancierd uit het programma Milieu.

7 Communicatie

De monitor is op 18 mei 2010 besproken met een tijdelijke klankbordgroep met milieu- en bewonersorganisaties (Vereniging Stedelijk Leefmilieu, Dorpsbelang Hees en bewonerscomité Hazenkamp) en de GGD. Het verslag van dit overleg is bijgevoegd. De meeste opmerkingen zijn verwerkt in het definitieve rapport.

De raad wordt per brief geïnformeerd. Het onderzoeksrapport wordt ter inzage bij de griffie gelegd.

8 Uitvoering en evaluatie

De Bevolkingsmonitor Milieu is een manier om gezondheidseffecten van ons milieu- en RO- en mobiliteitsbeleid te volgen.

9 Risico

n.v.t.

Bijlage(n): 1: Samenvatting rapportage
2: Verslag klankbordgroep d.d. 18 mei 2010
3: Brief aan de Raad
Ter inzage: 1: rapportage bevolkingsmonitor Milieu 2009

Samenvatting

- *Al enkele jaren ervaren Nijmegenaren zwerfvuil en verkeer als belangrijke milieuproblemen in de buurt. Eventuele toename van milieuproblemen in de buurt wordt vooral in verband gebracht met een toename van verkeer of met meer luchtvervuiling door meer verkeer. Dit laatste vindt men vooral in Nijmegen-Noord.*
- *Hoewel de ervaren geluidsoverlast in de buurt de laatste jaren is gedaald, blijft deze hoog ten opzichte van metingen die verder in de tijd teruggaan.*
- *De ervaren stankoverlast in de buurt is over het geheel gezien de laatste jaren afgenomen. Dat is vooral het geval geweest in Lindenholt en Oud-West, stadsdelen waar men van oudsher naar verhouding veel stankoverlast ervaart.*
- *In Oud- en Nieuw-West zegt men in vergelijking met andere stadsdelen wat meer bezorgd te zijn dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten.*
- *De klimaatcampagne “Ons Groene Hert”, bedoeld om burgers te inspireren meer aan energiebesparing te doen, is nog niet in brede lagen van de bevolking bekend.*
- *De hinderbeleving (bijvoorbeeld geluidsoverlast, stankoverlast) vertoont in 2005 systematisch een aantal pieken of uitschieters ten opzichte van 2000 en 2009. Een sluitende verklaring hiervoor kan niet worden gegeven.*
- *Verkeer speelt op verschillende fronten en soms in toenemende mate een rol bij de hinderbeleving van burgers in hun omgeving en hun bezorgdheid over milieuproblemen in hun buurt.*

Informatie in de tijd voor beleid

De Bevolkingsmonitor Milieu 2009 bevat informatie over diverse onderwerpen. Daarbij gaat het zowel over gedrag als beleving van Nijmegenaren op het gebied van milieu in de stad en hun buurt.

In 2000 en 2005 zijn al eerder milieupeilingen gehouden. De informatie voor de milieupeiling 2009 is verzameld via de Stadspeiling 2009. Van enkele milieuthema's zijn in de drie peilingen dezelfde vragen gesteld. Hierdoor kunnen op een aantal onderdelen ontwikkelingen in de tijd gevolgd worden. In de peilingen wordt informatie verzameld die bruikbaar is voor het milieubeleid. Ontwikkelingen in de tijd kunnen laten zien in hoeverre doelstellingen van beleid uiteindelijk worden gehaald.

Vanwege nieuwe ontwikkelingen of nieuw beleid (bijvoorbeeld klimaatcampagne, gebruik groene stroom, aanpak overlast buurtfestiviteiten) zijn in 2009 enkele nieuwe vragen gesteld. De resultaten hiervan kunnen als nulmeting worden gezien.

Decentrale brengsystemen worden steeds meer gebruikt

Uit verschillende milieupeilingen die eerder gehouden zijn blijkt dat Nijmegenaren hun huishoudelijk afval grotendeels op de gewenste manier inleveren. Uit registratiegegevens van de afgelopen jaren komt verder naar voren dat de Nijmeegse burger steeds meer de moeite neemt om sommige afvalfracties zelf weg te brengen. Het gaat hier niet om het huishoudelijk afval dat gebracht wordt naar de Milieustraat maar naar bijvoorbeeld de glascontainer, chemocar, textielcontainer of blikcontainer. De ingezamelde hoeveelheid afval via deze decentrale brengsystemen is in 2008 ten opzichte van 2007 gestegen met 16%. Bemoedigend is verder dat al jaren achtereen meer dan de helft (61%) van de ingezamelde hoeveelheid afval opnieuw wordt gebruikt.

Gasverbruik bij huishoudens gedaald, elektriciteitsverbruik gestegen

Hoewel het totale gasverbruik in de stad is toegenomen met 2,5 % in de periode 2008/2009 ten opzichte van 2007/2008, is in dezelfde periode het gasverbruik bij huishoudens gedaald met 2,6%. We denken dat de daling heeft te maken met het steeds groter aantal woningen dat wordt geïsoleerd of voorzien wordt van een HR-ketel of een Warmte Terug Wininstallatie (WTW). Huishoudens nemen ongeveer de helft van het totale gasverbruik in de stad voor hun rekening.

In tegenstelling tot het gasverbruik is het elektriciteitsverbruik bij huishoudens gestegen met 1,8% in 2008/2009 ten opzichte van 2007/2008, terwijl het totale elektriciteitsverbruik in de stad in dezelfde periode licht is gedaald met 0,8%. Huishoudens nemen ongeveer een vijfde van het totale elektriciteitsverbruik in de stad voor hun rekening.

Klimaatcampagne "Ons Groene Hert" nog niet in brede kring bekend

De klimaatcampagne "Ons Groene Hert" geniet nog geen brede bekendheid in Nijmegen. Op bijna tweederde van de adressen in Nijmegen (64%) heeft men niet van de campagne gehoord. Op ongeveer een van de tien adressen (11%) is dat wel het geval en weet men waar de campagne over gaat. Op adressen waar hoger opgeleiden of personen met een hoger inkomen wonen weet men wat meer wat de campagne inhoudt dan op adressen waar lager opgeleiden of personen met een lager inkomen wonen.

Op eenderde van de adressen in Nijmegen heeft men groene stroom of groen gas

In Nijmegen heeft men op een van de drie adressen een abonnement op groene stroom of groen gas. Deze abonnementen komen naar verhouding meer voor in Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden. In deze stadsdelen wonen naar verhouding meer hoger opgeleiden dan elders in de stad. Hoogopgeleiden geven over het algemeen ook meer aan dat zij een abonnement hebben op groene stroom of groen gas dan laag opgeleiden.

In Centrum zegt men naar verhouding het minst een energiecontract te hebben met groene stroom of groen gas. Dit heeft te maken met de leeftijdsopbouw in dit stadsdeel. In Centrum wonen naar verhouding veel personen tussen 18-35 jaar. In vergelijking met andere leeftijdsgroepen zegt men onder deze groep ook het minst dat men een energiecontract met groene stroom of groen gas heeft. Onder personen tussen 18-35 jaar is dat 25% en onder personen tussen 50-65 jaar is hoger, namelijk 41%.

Zwerfvuil en verkeer belangrijke milieuproblemen in buurt, hondenpoep minder belangrijk

Zwerfvuil op straat en het drukke verkeer/ luchtvervuiling door verkeer zijn de laatste jaren de meest genoemde milieuproblemen in de buurt die volgens Nijmegenaren met voorrang aangepakt mogen worden. Deze problemen worden in 2009 wel in iets mindere mate genoemd dan in 2005. In Lindenholt en Dukenburg wordt zwerfvuil naar verhouding veel

genoemd als belangrijkste milieuprobleem in de buurt. In Lindenholt is dat in 2009 op 37% en in Dukenburg op 36% van de adressen het geval, terwijl dat gemiddeld 28% is.

Het drukke verkeer/luchtvervuiling door verkeer vindt men, zoals te verwachten was, vooral in Centrum (veel bussen) het belangrijkste milieuprobleem in de buurt. In Centrum geeft men dat in 2009 op 39% van de adressen te kennen, terwijl dat gemiddeld 25% is. Ook in Oost (30%), Oud-West (32%) en Nieuw-West (31%) is dat wat meer dan gemiddeld het geval. De mate waarin hondenpoep als probleem in de buurt wordt genoemd is na 2000 afgenomen. De uitbreiding van het aantal hondenuitlaatplaatsen in de stad en de invoering van de opruimplicht voor de hondenbezitters sinds enkele jaren zullen ongetwijfeld hierbij een rol hebben gespeeld.

Milieuproblemen zullen volgens Nijmegenaren vooral veranderen door toename verkeer
Op een van de drie adressen in Nijmegen verwacht men dat milieuproblemen in de buurt de komende jaren zullen veranderen. Hierbij verwacht men veel meer een toename dan een afname van deze problemen. Degenen die een verandering verwachten, zeggen vooral dat deze in het teken zal staan door toename van het verkeer. In Oud- en Nieuw-West (gemiddeld 49%) wordt een toename van het verkeer niet veel meer genoemd dan gemiddeld in de stad (47%). Ook meer zwerfvuil en meer luchtvervuiling van het verkeer worden genoemd, maar in mindere mate dan de toename van het verkeer.

Luchtkwaliteit buurt vooral ongunstig beoordeeld in Centrum en West

Zowel in 2005 als in 2009 had men op ongeveer eenderde van de adressen in Nijmegen een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt (in 2000 is alleen geïnformeerd naar het oordeel over de luchtkwaliteit in de stad). In 2005 kwam dit ongunstige oordeel vooral voor in Centrum en Lindenholt. In 2009 blijft het ongunstige oordeel naar verhouding hoog in Centrum (op 54% van de adressen heeft men hier een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt), maar is het oordeel in Lindenholt in 2009 ten opzichte van 2005 wat minder ongunstig geworden (in 2005 had men op 49% van de adressen in Lindenholt een ongunstig oordeel, in 2009 is dat 37%). Dit laatste hangt samen met de sluiting van de pelsdierfokkerijen in de buurt van Lindenholt die nogal wat stankoverlast veroorzaakten en de forse geurreductie die bij enkele grote bedrijven op het industriegebied dicht bij Lindenholt is gerealiseerd (o.a. bij het afvalverwerkingsbedrijf de ARN).

Naast Centrum komt het matige of ongunstige oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt in 2009 ook naar verhouding veel voor in Oud-West en Nieuw-West (op 55% van de adressen in Oud-West en op 48% van de adressen in Nieuw-West is het oordeel ongunstig, tegenover 35% gemiddeld).

Ervaren geluidsoverlast in buurt daalt, maar blijft nog hoog

De ervaren geluidsoverlast in de buurt is tussen 2005 en 2009 afgenomen (van 52% in 2005 naar 46% in 2009). Hoewel er sprake is van een afname blijft de geluidsoverlast die men ondervindt in de buurt nog steeds hoger dan in 2000 (toen 39%). Vooral in Dukenburg is de ervaren geluidshinder in het algemeen aanmerkelijk minder geworden sinds 2005. In Dukenburg heeft men in 2009 ten opzichte van 2005 op 13% van de adressen minder geluidsoverlast, terwijl dat in de stad gemiddeld 6% is.

Bronnen van geluidsoverlast in de buurt die in de peilingen veel genoemd worden zijn het wegverkeer en burelen.

In 2000 ondervond men in Dukenburg en Nijmegen-Noord relatief veel geluidsoverlast van het wegverkeer. Daarna nam deze overlast in 2005 in beide stadsdelen sterk af, maar in 2009

steeg deze weer ten opzichte van 2005. Dat was vooral het geval in Nijmegen-Noord, het stadsdeel waar de afgelopen jaren flink gebouwd is en waar steeds meer mensen zijn komen wonen.

In Nijmegen-Zuid wordt relatief veel geluidsoverlast van burelen ondervonden. Er zijn indicaties dat dit vooral het geval is in Hatertse Hei. In deze wijk staan naar verhouding ook veel oudere woningen die Gehorig zijn.

Ervaren stankoverlast in buurt neemt af, maar blijft relatief hoog in Oud-West en Lindenholt
Tussen 2000 en 2005 was de ervaren stankoverlast in de buurt gestegen van 26% in 2000 naar 40% in 2005. Maar in 2009 neemt deze overlast ten opzichte van 2005 af van 40% naar 23%. De afname van de ervaren stankoverlast is in alle stadsdelen te zien. De meest genoemde bron van stankoverlast in de buurt is het wegverkeer. Ook bedrijven op industrieterreinen en in de buurt worden genoemd.

In Lindenholt en Oud-West blijft men naar verhouding nog veel stankoverlast ondervinden in de eigen buurt (beide stadsdelen liggen in de buurt van bedrijven en industrieterreinen). Daarentegen is de ervaren stankoverlast in deze stadsdelen naar verhouding sterk afgenomen. De afname van de overlast zal hier te maken hebben met de sluiting van de pelsdierfokkerijen in de buurt van Lindenholt en de forse geurreductie die gerealiseerd is bij enkele grote bedrijven in de buurt van West en Lindenholt (o.a. Slachthuis, Nijmeegse ijzergieterij, ARN).

*Overlast van buurtfestiviteiten wordt minder erg gevonden bij communicatie vooraf*¹

In Nijmegen geeft men in 2009 op 5% van de adressen te kennen veel overlast te ervaren van buurtfestiviteiten. Bij de overlast gaat het overwegend om geluidsoverlast. De overlast is begrijpelijkerwijs het grootst in Centrum waar jaarlijks diverse festiviteiten plaatsvinden (kermis, zomerfeesten, muziekfestivals en andere evenementen).

Festiviteiten die het meest genoemd worden waarvan men overlast heeft zijn: evenementen/optredens, buurtfestiviteiten en Vierdaagse/Zomerfeesten. In Nieuw-West en Nijmegen-Midden wordt relatief veel overlast ervaren van evenementen/optredens. Deze stadsdelen liggen ook in de buurt van het Goffertpark waar jaarlijks diverse muziekconcerten en festivals worden gehouden.

Op ruim een kwart (27%) van de adressen waar men veel overlast ervaart, had men de overlast minder erg gevonden wanneer men hierover van te voren was ingelicht. Dat wordt vooral gezegd op adressen waar veel overlast wordt ervaren van buurtfeesten (43% zou de overlast hier minder erg hebben gevonden tegenover 27% gemiddeld als men hierover van te voren was ingelicht). Kennelijk is de acceptatiegrens van de hinderbeleving bij activiteiten of festiviteiten in de buurt wat hoger wanneer hierover van te voren wordt gecommuniceerd dan bij festiviteiten in de stad.

Gezondheidsbeleving hangt samen met leeftijd en sociaaleconomische status

Naarmate men ouder wordt voelt men zich minder gezond (op oudere leeftijd krijgt men over het algemeen ook meer gezondheidsklachten). De gezondheidsbeleving is naast leeftijd ook afhankelijk van opleiding en inkomen. Hoe hoger de opleiding of het inkomen hoe gezonder men zich voelt. Als gevolg hiervan zijn er ook wat verschillen tussen de stadsdelen. Zo is bijvoorbeeld de gezondheidsbeleving in Oud-West minder gunstig dan elders in de stad. In Oud-West waar naar verhouding meer mensen wonen met een lage opleiding of een laag inkomen zegt 20% dat men een matige of slechte gezondheid heeft, terwijl dat gemiddeld 11% is.

¹ In 2000 en 2005 is niet geïnformeerd naar eventuele overlast van evenementen of buurtfestiviteiten.

Gezondheidsklachten door geluidsoverlast hoog in Centrum²

De gezondheidsklachten in Nijmegen als gevolg van geluidsoverlast in de buurt zijn over het algemeen genomen niet bijzonder hoog. Het aantal adressen waar men deze klachten uit varieert van ongeveer 3% tot 7% in de peilingen vanaf 2000. Sinds 2000 blijven de gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in de buurt naar verhouding hoog in Nijmegen-Centrum. De gezondheidsklachten hebben vooral betrekking op slapeloosheid. Stress en hoofdpijn komen ook voor maar in mindere mate.

Gezondheidsklachten door luchtkwaliteit in Nijmegen-West vaak hoger dan elders in de stad

De gezondheidsklachten die Nijmegenaren zeggen te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt kunnen niet helemaal vergeleken worden tussen de verschillende peilingen vanwege subtiele verschillen in de vraagstelling. Toch blijkt in bijna iedere peiling dat bewoners in Oud- of Nieuw-West wat hoger scoren dan gemiddeld in de stad. In 2005 was er sprake van een uitschieter, vooral in Nijmegen-West. Toen zei men naar verhouding op veel meer adressen in dit stadsdeel dat men gezondheidsklachten heeft als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt. Voor zover men kenbaar maakt gezondheidsklachten te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt betreffen deze vooral ademhalingsstoornissen.

Ongerustheid over bodemkwaliteit in Oud-West groter dan elders

De ongerustheid over de bodemkwaliteit in de buurt is over het algemeen niet zo groot. In 2009 was men hierover op 3,2 % van alle woonadressen ongerust. In alle peilingen die vanaf 2000 zijn gehouden is te zien dat men in Oud-West ongeruster is over de bodemkwaliteit in de buurt dan in andere stadsdelen. De ondervraagden zijn vooral ongerust omdat volgens hen bodemvervuiling is geconstateerd in hun omgeving of dat de woonomgeving een voormalig bedrijfsterrein is geweest.

Bezorgdheid over gezondheid door milieuproblemen wat groter onder ouderen en in West

Op bijna drie van de tien adressen in Nijmegen waar men milieuproblemen in de buurt noemt, is men in 2009 (erg of een beetje) bezorgd dat deze problemen tot gezondheidsklachten kunnen leiden³. Oudere personen (65 jaar en ouder) zijn hierover over het algemeen wat meer bezorgd dan jongere personen (18-35 jaar). In Oud- en Nieuw-West is de bezorgdheid wat groter dan in andere stadsdelen. In beide stadsdelen zegt men op 40% van de adressen waar men milieuproblemen in de buurt noemt dat men bezorgd is dat deze problemen leiden tot gezondheidsklachten (gemiddeld is dat op 29% van de adressen).

² Bij gezondheidsklachten gaat het om de beleving van burgers over hun gezondheid en niet om de objectieve of medische vaststelling hiervan.

³ In 2000 en 2005 is niet gevraagd of men bezorgd is dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten. Hierdoor kan ten aanzien hiervan geen vergelijking worden gemaakt tussen 2009 en vorige peilingen.

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 95 81
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
13 juli 2010

Ons kenmerk
G605/10.0016592

Contactpersoon
Henk van Boxtel

Onderwerp
Bevolkingsmonitor Milieu 2009

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3292430

Geachte leden van de Raad,

In 2009 hebben we onderzoek laten verrichten naar diverse aspecten over gedrag en beleving van Nijmegenaren in relatie tot het milieu. De resultaten staan beschreven in rapport 'Bevolkingsmonitor Milieu 2009'. Het rapport laat op diverse onderdelen ontwikkelingen zien vanaf het jaar 2000. Er is een apart hoofdstuk opgenomen over gezondheidsbeleving en leefomgeving. Met name de uitkomsten uit dit gedeelte van het rapport zijn besproken in een tijdelijke klankbordgroep met milieu- en bewonersorganisaties. De inhoud van de monitor is zo veel mogelijk afgestemd op de behoefte aan informatie voor milieubeleid.

Doelstelling onderzoek

De Bevolkingsmonitor Milieu 2009 bevat informatie over diverse onderwerpen. Daarbij gaat het zowel over gedrag als beleving van Nijmegenaren op het gebied van milieu in de stad en hun buurt.

In 2000 en 2005 zijn al eerder milieupeilingen gehouden. De informatie voor de milieupeiling 2009 is verzameld via de Stadspeiling 2009. Van enkele milieuthema's zijn in de drie peilingen dezelfde vragen gesteld. Hierdoor kunnen op een aantal onderdelen ontwikkelingen in de tijd gevolgd worden. In de peilingen wordt informatie verzameld die bruikbaar is voor het milieubeleid. Ontwikkelingen in de tijd kunnen laten zien in hoeverre doelstellingen van beleid uiteindelijk worden gehaald.

Vanwege nieuwe ontwikkelingen of nieuw beleid (bijvoorbeeld klimaatcampagne, gebruik groene stroom, aanpak overlast buurtfestiviteiten) zijn in 2009 enkele nieuwe vragen gesteld. De resultaten hiervan kunnen als nulmeting worden gezien

Samenvatting belangrijkste onderzoeksresultaten

- Al enkele jaren ervaren Nijmegenaren zwerfvuil en verkeer als belangrijke milieuproblemen in de buurt. Eventuele toename van milieuproblemen in de buurt wordt vooral in verband gebracht met een toename van verkeer of met meer luchtvervuiling door meer verkeer. Dit laatste vindt men vooral in Nijmegen-Noord.

Vervolgvel

1

- Hoewel de ervaren geluidsoverlast in de buurt de laatste jaren is gedaald, blijft deze hoog ten opzichte van metingen die verder in de tijd teruggaan.
- De ervaren stankoverlast in de buurt is over het geheel gezien de laatste jaren fors afgenomen. Dat is vooral het geval geweest in Lindenholt en Oud-West, stadsdelen waar men van oudsher naar verhouding veel stankoverlast ervaart.
- In Oud- en Nieuw-West zegt men in vergelijking met andere stadsdelen wat meer bezorgd te zijn dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten.
- De klimaatcampagne "Ons Groene Hert", bedoeld om burgers te inspireren meer aan energiebesparing te doen, is nog niet in brede lagen van de bevolking bekend.
- Verkeer speelt op verschillende fronten en in toenemende mate een rol in de hinderbeleving van burgers van hun fysieke leefomgeving en hun bezorgdheid over milieuproblemen.

Het rapport is ter inzage gelegd bij de griffie.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De waarnemend Secretaris,

mr. Th.C. de Graaf

drs. R.J.M. van Wuijtswinkel MPA

Aantal Bijlagen: 1. Bevolkingsmonitor Milieu 2009

Bevolkingsmonitor milieu 2009

Ontwikkelingen in milieugedrag en -beleving

Datum: maart 2010

Colofon

Gemeente Nijmegen

Afdeling Onderzoek en Statistiek

contactpersoon: Henk Moeniralam

tel: (024) 329 98 89

e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

Verkrijgbaar

Open Huis, Stadswinkel

Mariënborg 75

6611 PS Nijmegen

tel: (024) 329 24 08

of via www.nijmegen.nl

(onderdeel wonen & leven > onderzoek en cijfers)

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond en doel onderzoek	7
1.2 Thema's en vraagstellingen in relatie tot beleid	8
1.3 Opzet onderzoek	9
1.4 Opzet rapportage	10
2 Scheidingsgedrag en hergebruik	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Scheidingsgedrag	11
2.3 Hergebruik	14
3 Energie	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Gasverbruik	15
3.3 Electriciteitsverbruik	17
3.4 Klimaatplan en duurzame energie	19
4 Nijmegenaren over belangrijke milieuproblemen in hun buurt	23
4.1 Inleiding	23
4.2 Belangrijke milieuproblemen in de buurt	23
4.3 Verwachting over veranderingen	25
5 Hinderbeleving in de buurt	29
5.1 Inleiding	29
5.2 Geluidshinder in de buurt	30
5.3 Stankoverlast in de buurt	35
5.4 Overlast van festiviteiten en evenementen	41
6 Gezondheidsbeleving en leefomgeving	47
6.1 Inleiding	47
6.2 Algemene gezondheidsbeleving	47
6.3 Gezondheidsbeleving en geluidsoverlast	49
6.4 Gezondheidsbeleving en luchtkwaliteit	51
6.5 Ongerustheid bodemkwaliteit	52
6.6 Bezorgdheid over milieuproblemen in de buurt	54

Samenvatting

- *Al enkele jaren ervaren Nijmegenaren zwerfvuil en verkeer als belangrijke milieuproblemen in de buurt. Eventuele toename van milieuproblemen in de buurt wordt vooral in verband gebracht met een toename van verkeer of met meer luchtvervuiling door meer verkeer. Dit laatste vindt men vooral in Nijmegen-Noord.*
- *Hoewel de ervaren geluidsoverlast in de buurt de laatste jaren is gedaald, blijft deze hoog ten opzichte van metingen die verder in de tijd teruggaan.*
- *De ervaren stankoverlast in de buurt is over het geheel gezien de laatste jaren afgenomen. Dat is vooral het geval geweest in Lindenholt en Oud-West, stadsdelen waar men van oudsher naar verhouding veel stankoverlast ervaart.*
- *In Oud- en Nieuw-West zegt men in vergelijking met andere stadsdelen wat meer bezorgd te zijn dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten.*
- *De klimaatcampagne "Ons Groene Hert", bedoeld om burgers te inspireren meer aan energiebesparing te doen, is nog niet in brede lagen van de bevolking bekend.*
- *De hinderbeleving (bijvoorbeeld geluidsoverlast, stankoverlast) vertoont in 2005 systematisch een aantal pieken of uitschieters ten opzichte van 2000 en 2009. Een sluitende verklaring hiervoor kan niet worden gegeven.*
- *Verkeer speelt op verschillende fronten en soms in toenemende mate een rol bij de hinderbeleving van burgers in hun omgeving en hun bezorgdheid over milieuproblemen in hun buurt.*

Informatie in de tijd voor beleid

De Bevolkingsmonitor Milieu 2009 bevat informatie over diverse onderwerpen. Daarbij gaat het zowel over gedrag als beleving van Nijmegenaren op het gebied van milieu in de stad en hun buurt.

In 2000 en 2005 zijn al eerder milieupeilingen gehouden. De informatie voor de milieupeiling 2009 is verzameld via de Stadspeiling 2009. Van enkele milieuthema's zijn in de drie peilingen dezelfde vragen gesteld. Hierdoor kunnen op een aantal onderdelen ontwikkelingen in de tijd gevolgd worden. In de peilingen wordt informatie verzameld die bruikbaar is voor het milieubeleid. Ontwikkelingen in de tijd kunnen laten zien in hoeverre doelstellingen van beleid uiteindelijk worden gehaald.

Vanwege nieuwe ontwikkelingen of nieuw beleid (bijvoorbeeld klimaatcampagne, gebruik groene stroom, aanpak overlast buurtfestiviteiten) zijn in 2009 enkele nieuwe vragen gesteld. De resultaten hiervan kunnen als nulmeting worden gezien.

Decentrale brengsystemen worden steeds meer gebruikt

Uit verschillende milieupeilingen die eerder gehouden zijn blijkt dat Nijmegenaren hun huishoudelijk afval grotendeels op de gewenste manier inleveren. Uit registratiegegevens van de afgelopen jaren komt verder naar voren dat de Nijmeegse burger steeds meer de moeite neemt om sommige afvalfracties zelf weg te brengen. Het gaat hier niet om het huishoudelijk afval dat gebracht wordt naar de Milieustraat maar naar bijvoorbeeld de glascontainer, chemocar, textielcontainer of blikcontainer. De ingezamelde hoeveelheid afval via deze decentrale brengsystemen is in 2008 en opzichte van 2007 gestegen met 16%. Bemoedigend is verder dat al jaren achtereen meer dan de helft (61%) van de ingezamelde hoeveelheid afval opnieuw wordt gebruikt.

Gasverbruik bij huishoudens gedaald, elektriciteitsverbruik gestegen

Hoewel het totale gasverbruik in de stad is toegenomen met 2,5 % in de periode 2008/2009 ten opzichte van 2007/2008, is in dezelfde periode het gasverbruik bij huishoudens gedaald met 2,6%. De daling heeft te maken met het steeds groter aantal woningen dat wordt geïsoleerd of voorzien wordt van een HR-ketel of een Warmte Terug Wininstallatie (WTW). Huishoudens nemen ongeveer de helft van het totale gasverbruik in de stad voor hun rekening.

In tegenstelling tot het gasverbruik is het elektriciteitsverbruik bij huishoudens gestegen met 1,8% in 2008/2009 ten opzichte van 2007/2008, terwijl het totale elektriciteitsverbruik in de stad in dezelfde periode licht is gedaald met 0,8%. Huishoudens nemen ongeveer een vijfde van het totale elektriciteitsverbruik in de stad voor hun rekening.

Klimaatcampagne "Ons Groene Hert" nog niet in brede kring bekend

De klimaatcampagne "Ons Groene Hert" geniet nog geen brede bekendheid in Nijmegen. Op bijna tweederde van de adressen in Nijmegen (64%) heeft men niet van de campagne gehoord. Op ongeveer een van de tien adressen (11%) is dat wel het geval en weet men waar de campagne over gaat. Op adressen waar hoger opgeleiden of personen met een hoger inkomen wonen weet men wat meer wat de campagne inhoudt dan op adressen waar lager opgeleiden of personen met een lager inkomen wonen.

Op eenderde van de adressen in Nijmegen heeft men groene stroom of groen gas

In Nijmegen heeft men op een van de drie adressen een abonnement op groene stroom of groen gas. Deze abonnementen komen naar verhouding meer voor in Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden. In deze stadsdelen wonen naar verhouding meer hoger opgeleiden dan elders in de stad. Hoogopgeleiden geven over het algemeen ook meer aan dat zij een abonnement hebben op groene stroom of groen gas dan laag opgeleiden.

In Centrum zegt men naar verhouding het minst een energiecontract te hebben met groene stroom of groen gas. Dit heeft te maken met de leeftijdsopbouw in dit stadsdeel. In Centrum wonen naar verhouding veel personen tussen 18-35 jaar. In vergelijking met andere leeftijdsgroepen zegt men onder deze groep ook het minst dat men een energiecontract met groene stroom of groen gas heeft. Onder personen tussen 18-35 jaar is dat 25% en onder personen tussen 50-65 jaar is hoger, namelijk 41%.

Zwerfvuil en verkeer belangrijke milieuproblemen in buurt, hondenpoep minder belangrijk

Zwerfvuil op straat en het drukke verkeer/ luchtvervuiling door verkeer zijn de laatste jaren de meest genoemde milieuproblemen in de buurt die volgens Nijmegenaren met voorrang aangepakt mogen worden. Deze problemen worden in 2009 wel in iets mindere mate genoemd dan in 2005. In Lindenholt en Dukenburg wordt zwerfvuil naar verhouding veel genoemd als

2 - Samenvatting

belangrijkste milieuprobleem in de buurt. In Lindenholt is dat in 2009 op 37% en in Dukenburg op 36% van de adressen het geval, terwijl dat gemiddeld 28% is.

Het drukke verkeer/luchtvervuiling door verkeer vindt men, zoals te verwachten was, vooral in Centrum (veel bussen) het belangrijkste milieuprobleem in de buurt. In Centrum geeft men dat in 2009 op 39% van de adressen te kennen, terwijl dat gemiddeld 25% is. Ook in Oost (30%), Oud-West (32%) en Nieuw-West (31%) is dat wat meer dan gemiddeld het geval.

De mate waarin hondenpoep als probleem in de buurt wordt genoemd is na 2000 afgenomen. De uitbreiding van het aantal hondenuitlaatplaatsen in de stad en de invoering van de opruimplicht voor de hondenbezitters sinds enkele jaren zullen ongetwijfeld hierbij een rol hebben gespeeld.

Milieuproblemen zullen volgens Nijmegenaren vooral veranderen door toename verkeer

Op een van de drie adressen in Nijmegen verwacht men dat milieuproblemen in de buurt de komende jaren zullen veranderen. Hierbij verwacht men veel meer een toename dan een afname van deze problemen. Degenen die een verandering verwachten, zeggen vooral dat deze in het teken zal staan door toename van het verkeer. In Oud- en Nieuw-West (gemiddeld 49%) wordt een toename van het verkeer niet veel meer genoemd dan gemiddeld in de stad (47%). Ook meer zwerfvuil en meer luchtvervuiling van het verkeer worden genoemd, maar in mindere mate dan de toename van het verkeer.

Luchtkwaliteit buurt vooral ongunstig beoordeeld in Centrum en West

Zowel in 2005 als in 2009 had men op ongeveer eenderde van de adressen in Nijmegen een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt (in 2000 is alleen geïnformeerd naar het oordeel over de luchtkwaliteit in de stad). In 2005 kwam dit ongunstige oordeel vooral voor in Centrum en Lindenholt. In 2009 blijft het ongunstige oordeel naar verhouding hoog in Centrum (op 54% van de adressen heeft men hier een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt), maar is het oordeel in Lindenholt in 2009 ten opzichte van 2005 wat minder ongunstig geworden (in 2005 had men op 49% van de adressen in Lindenholt een ongunstig oordeel, in 2009 is dat 37%). Dit laatste hangt samen met de sluiting van de pelsdierfokkerijen in de buurt van Lindenholt die nogal wat stankoverlast veroorzaakten en de forse geurreductie die bij enkele grote bedrijven op het industriegebied dicht bij Lindenholt is gerealiseerd (o.a. bij het afvalverwerkingsbedrijf de ARN).

Naast Centrum komt het matige of ongunstige oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt in 2009 ook naar verhouding veel voor in Oud-West en Nieuw-West (op 55% van de adressen in Oud-West en op 48% van de adressen in Nieuw-West is het oordeel ongunstig, tegenover 35% gemiddeld).

Ervaren geluidsoverlast in buurt daalt, maar blijft nog hoog

De ervaren geluidsoverlast in de buurt is tussen 2005 en 2009 afgenomen (van 52% in 2005 naar 46% in 2009). Hoewel er sprake is van een afname blijft de geluidsoverlast die men ondervindt in de buurt nog steeds hoger dan in 2000 (toen 39%). Vooral in Dukenburg is de ervaren geluidshinder in het algemeen aanmerkelijk minder geworden sinds 2005. In Dukenburg heeft men in 2009 ten opzichte van 2005 op 13% van de adressen minder geluidsoverlast, terwijl dat in de stad gemiddeld 6% is.

Bronnen van geluidsoverlast in de buurt die in de peilingen veel genoemd worden zijn het wegverkeer en burens.

In 2000 ondervond men in Dukenburg en Nijmegen-Noord relatief veel geluidsoverlast van het wegverkeer. Daarna nam deze overlast in 2005 in beide stadsdelen sterk af, maar in 2009 steeg deze weer ten opzichte van 2005. Dat was vooral het geval in Nijmegen-Noord, het stadsdeel waar de afgelopen jaren flink gebouwd is en waar steeds meer mensen zijn komen wonen.

In Nijmegen-Zuid wordt relatief veel geluidsoverlast van burelen ondervonden. Er zijn indicaties dat dit vooral het geval is in Hatertse Hei. In deze wijk staan naar verhouding ook veel oudere woningen die Gehorig zijn.

Ervaren stankoverlast in buurt neemt af, maar blijft relatief hoog in Oud-West en Lindenholt
Tussen 2000 en 2005 was de ervaren stankoverlast in de buurt gestegen van 26% in 2000 naar 40% in 2005. Maar in 2009 neemt deze overlast ten opzichte van 2005 af van 40% naar 23%. De afname van de ervaren stankoverlast is in alle stadsdelen te zien. De meest genoemde bron van stankoverlast in de buurt is het wegverkeer. Ook bedrijven op industrieterreinen en in de buurt worden genoemd.

In Lindenholt en Oud-West blijft men naar verhouding nog veel stankoverlast ondervinden in de eigen buurt (beide stadsdelen liggen in de buurt van bedrijven en industrieterreinen). Daarentegen is de ervaren stankoverlast in deze stadsdelen naar verhouding sterk afgenomen. De afname van de overlast zal hier te maken hebben met de sluiting van de pelsdierfokkerijen in de buurt van Lindenholt en de forse geurreductie die gerealiseerd is bij enkele grote bedrijven in de buurt van West en Lindenholt (o.a. Slachthuis, Nijmeegse ijzergieterij, ARN).

*Overlast van buurtfestiviteiten wordt minder erg gevonden bij communicatie vooraf*¹

In Nijmegen geeft men in 2009 op 5% van de adressen te kennen veel overlast te ervaren van buurtfestiviteiten. Bij de overlast gaat het overwegend om geluidsoverlast. De overlast is begrijpelijkerwijs het grootst in Centrum waar jaarlijks diverse festiviteiten plaatsvinden (kermis, zomerfeesten, muziekfestivals en andere evenementen).

Festiviteiten die het meest genoemd worden waarvan men overlast heeft zijn: evenementen/optredens, buurtfestiviteiten en Vierdaagse/Zomerfeesten. In Nieuw-West en Nijmegen-Midden wordt relatief veel overlast ervaren van evenementen/optredens. Deze stadsdelen liggen ook in de buurt van het Goffertpark waar jaarlijks diverse muziekconcerten en festivals worden gehouden.

Op ruim een kwart (27%) van de adressen waar men veel overlast ervaart, had men de overlast minder erg gevonden wanneer men hierover van te voren was ingelicht. Dat wordt vooral gezegd op adressen waar veel overlast wordt ervaren van buurtfeesten (43% zou de overlast hier minder erg hebben gevonden tegenover 27% gemiddeld als men hierover van te voren was ingelicht). Kennelijk is de acceptatiegrens van de hinderbeleving bij activiteiten of festiviteiten in de buurt wat hoger wanneer hierover van te voren wordt gecommuniceerd dan bij festiviteiten in de stad.

Gezondheidsbeleving hangt samen met leeftijd en sociaaleconomische status

Naarmate men ouder wordt voelt men zich minder gezond (op oudere leeftijd krijgt men over het algemeen ook meer gezondheidsklachten). De gezondheidsbeleving is naast leeftijd ook afhankelijk van opleiding en inkomen. Hoe hoger de opleiding of het inkomen hoe gezonder men zich voelt. Als gevolg hiervan zijn er ook wat verschillen tussen de stadsdelen. Zo is bijvoorbeeld de gezondheidsbeleving in Oud-West minder gunstig dan elders in de stad. In Oud-West waar

¹ In 2000 en 2005 is niet geïnformeerd naar eventuele overlast van evenementen of buurtfestiviteiten.

4 - Samenvatting

naar verhouding meer mensen wonen met een lage opleiding of een laag inkomen zegt 20% dat men een matige of slechte gezondheid heeft, terwijl dat gemiddeld 11% is.

Gezondheidsklachten door geluidsoverlast hoog in Centrum²

De gezondheidsklachten in Nijmegen als gevolg van geluidsoverlast in de buurt zijn over het algemeen genomen niet bijzonder hoog. Het aantal adressen waar men deze klachten uit varieert van ongeveer 3% tot 7% in de peilingen vanaf 2000. Sinds 2000 blijven de gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in de buurt naar verhouding hoog in Nijmegen-Centrum. De gezondheidsklachten hebben vooral betrekking op slapeloosheid. Stress en hoofdpijn komen ook voor maar in mindere mate.

Gezondheidsklachten door luchtkwaliteit in Nijmegen-West vaak hoger dan elders in de stad

De gezondheidsklachten die Nijmegenaren zeggen te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt kunnen niet helemaal vergeleken worden tussen de verschillende peilingen vanwege subtiele verschillen in de vraagstelling. Toch blijkt in bijna iedere peiling dat bewoners in Oud- of Nieuw-West wat hoger scoren dan gemiddeld in de stad. In 2005 was er sprake van een uitschieter, vooral in Nijmegen-West. Toen zei men naar verhouding op veel meer adressen in dit stadsdeel dat men gezondheidsklachten heeft als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt. Voor zover men kenbaar maakt gezondheidsklachten te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt betreffen deze vooral ademhalingsstoornissen.

Ongerustheid over bodemkwaliteit in Oud-West groter dan elders

De ongerustheid over de bodemkwaliteit in de buurt is over het algemeen niet zo groot. In 2009 was men hierover op 3,2 % van alle woonadressen ongerust. In alle peilingen die vanaf 2000 zijn gehouden is te zien dat men in Oud-West ongeruster is over de bodemkwaliteit in de buurt dan in andere stadsdelen. De ondervraagden zijn vooral ongerust omdat volgens hen bodemvervuiling is geconstateerd in hun omgeving of dat de woonomgeving een voormalig bedrijfsterrein is geweest.

Bezorgdheid over gezondheid door milieuproblemen wat groter onder ouderen en in West

Op bijna drie van de tien adressen in Nijmegen waar men milieuproblemen in de buurt noemt, is men in 2009 (erg of een beetje) bezorgd dat deze problemen tot gezondheidsklachten kunnen leiden³. Oudere personen (65 jaar en ouder) zijn hierover over het algemeen wat meer bezorgd dan jongere personen (18-35 jaar). In Oud- en Nieuw-West is de bezorgdheid wat groter dan in andere stadsdelen. In beide stadsdelen zegt men op 40% van de adressen waar men milieuproblemen in de buurt noemt dat men bezorgd is dat deze problemen leiden tot gezondheidsklachten (gemiddeld is dat op 29% van de adressen).

² Bij gezondheidsklachten gaat het om de beleving van burgers over hun gezondheid en niet om de objectieve of medische vaststelling hiervan.

³ In 2000 en 2005 is niet gevraagd of men bezorgd is dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten. Hierdoor kan ten aanzien hiervan geen vergelijking worden gemaakt tussen 2009 en vorige peilingen.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel onderzoek

Milieubeleid gericht op schone, leefbare, gezonde stad én duurzaamheid

Al vele jaren richt het Nijmeegse milieubeleid zich op een schonere leefomgeving en duurzaamheid. Op diverse terreinen zijn de afgelopen jaren maatregelen genomen om bij te dragen aan een schoner milieu en een duurzame ontwikkeling. Te denken valt hier bijvoorbeeld aan aparte inleverfaciliteiten voor afval, energiebesparingsacties, handhaving en controle normen luchtkwaliteit en geluidreducerende maatregelen. De komende tijd staat het milieubeleid voor nieuwe uitdagingen, die niet alleen liggen in de stad zelf, maar ook in de rol van de stad bij het mede oplossen van nationale en mondiale vraagstukken. Milieubeleid wordt steeds meer gezien als een discipline die kan bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken en kan bijdragen aan een bereikbare, leefbare, gezonde en veilige stad.

Klimaatbeleid is de komende jaren de belangrijkste prioriteit binnen het Nijmeegse milieu- en duurzaamheidsbeleid. Via de klimaatcampagne wil het Nijmeegse gemeentebestuur Nijmegenaren motiveren op het energieverbruik te besparen om opwarming van de aarde tegen te gaan en het gebruik van schone of duurzame energie stimuleren. Daarnaast wordt verantwoord inkopen⁴ als een andere belangrijke prioriteit gezien op weg naar duurzaamheid vanwege de lagere milieubelasting. Verder blijft er aandacht voor een leefbare, schone en gezonde stad, bijvoorbeeld via maatregelen op het gebied van afvalscheiding en overlastbestrijding (beperking geluidshinder, bestrijding geurhinder).

Communicatie met bewoners belangrijk

De oplossing van milieuvraagstukken ligt niet alleen bij bedrijfsleven en overheid. Ook de consument of de burger is aan zet, in termen van gedrag en leefwijze. Het bestuur wil samenwerken met diverse groepen en ook inwoners actief betrekken om mee te denken en mee te werken aan belangrijke milieuvraagstukken. Daarbij wil het bestuur meer en intensiever communiceren met de burgers in de stad. Verzameling van gegevens bij Nijmeegse burgers speelt hierbij een belangrijke rol omdat immers via gedrag en beleving nagegaan kan worden in hoeverre doelstellingen op het gebied van een schonere leefomgeving en duurzaamheid bereikbaar zijn dan wel bereikt zijn.

Peilingen als informatiebron voor milieudoelstellingen

In Nijmegen is reeds enkele keren een milieupeiling onder de Nijmeegse bevolking gehouden, o.a. in 2000 en 2005. Ook in 2009 is dat gebeurd⁵. In de peilingen zijn afwisselend diverse thema's aan bod gekomen, zoals afval, energie, water, groen, luchtkwaliteit, geluidsbeleving, binnenmilieu, bodem en milieuprioriteiten. De ene keer ging het om evaluatie van het milieubeleid of om draagvlakmeting voor milieumaatregelen. De andere keer werd de peiling gebruikt als informatiebron om na te gaan of milieudoelstellingen waren bereikt.

⁴ Duurzaam inkopen is het inkopen van producten die op een verantwoorde manier zijn geproduceerd. Vooral nog gaat het hier meer om een voorbeeldfunctie van overheden.

⁵ Gegevens over milieugedrag en milieubeleving van Nijmegenaren zijn in 2009 verzameld via de Stadspeiling 2009.

In het Programma Milieu van 2009 zijn diverse doelstellingen opgenomen gericht op een schone, gezonde en duurzame stad. Informatie over de milieubeleving in 2009 dient dan ook meer gezien te worden als informatiebron om te bezien in hoeverre doelstellingen in het programma in relatie tot burgers zijn bereikt.

Leefomgevingkwaliteit en gezondheidsbeleving

De laatste jaren is er veel aandacht voor de relatie tussen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de gezondheidsbeleving. De behoefte aan informatie hierover is groeiende. Bewoners staan steeds kritischer tegenover fysieke of ruimtelijke ingrepen in hun omgeving, vooral als zij niet goed kunnen inschatten welke gevolgen deze veranderingen voor hun woonomgeving hebben. Door de komst van de nieuwe stadsbrug verwachten bewoners en bewonersorganisaties in Nijmegen-West bijvoorbeeld dat de verkeersdrukke voor toenemende overlast in de woonomgeving zal zorgen met mogelijk nadelige consequenties voor de kwaliteit van hun leefomgeving. In de milieupeiling 2009 is derhalve o.a. geïnformeerd welke belangrijke milieuproblemen Nijmegenaren in hun buurt ervaren, of zij bezorgd zijn dat deze problemen kunnen leiden tot gezondheidsklachten en of zij de komende jaren meer of minder milieuproblemen in hun buurt verwachten.

1.2 Thema's en vraagstellingen in relatie tot beleid

Onderwerpen die in deze rapportage over milieugedrag en milieubeleving onder Nijmegenaren aan bod komen, zijn:

- Scheidingsgedrag en hergebruik
- Duurzame energie
- Milieuproblemen
- Hinderbeleving in de fysieke leefomgeving
- Leefomgeving en gezondheidsbeleving

Scheidingsgedrag en hergebruik

Door verantwoord om te gaan met afval kan worden bijgedragen aan een schone en leefbare stad. Het gewenste (afval)scheidingsgedrag speelt hierbij een belangrijke rol (bijvoorbeeld door aparte inlevering van klein gevaarlijk afval). Hergebruik van afval kan verder worden gezien als een middel om de schaarste aan grondstoffen aan te pakken (duurzaamheid). Uit eerdere bevolkingspeilingen is gebleken dat Nijmegenaren het huishoudelijk afval grotendeels op de gewenste manier inleveren. Het inlevergedrag kan ook worden nagegaan via inzamelgegevens van de verschillende afvalfracties. In deze rapportage wordt via registratiegegevens nagegaan hoeveel de ingezamelde hoeveelheid afval de afgelopen jaren is geweest en hoeveel hiervan is hergebruikt.

Duurzame energie

In het kader van de klimaatdoelstelling van de gemeente Nijmegen, is in 2008 de klimaatcampagne *Ons Groene Hert* van start gegaan. De campagne is gericht op energiebesparing en op het gebruik van schone energie om de uitstoot van CO₂ te verminderen. In de milieupeiling van 2009 is derhalve nagegaan of Nijmegenaren deze campagne kennen en in

hoeverre zij gebruik maken van schone of duurzame energie (groene stroom, zonnepanelen, zonneboiler). Tegen de achtergrond van het klimaatbeleid is ook de EnergieAtlas opgezet, waarbij het gas- en elektriciteitsverbruik van diverse groepen (o.a. huishoudens) jaarlijks wordt gevolgd⁶.

Milieu problemen

Werken aan een schone, leefbare en gezonde stad betekent ook rekening houden met milieuproblemen die burgers in hun buurt ervaren en waarvan zij vinden dat deze met voorrang aangepakt moeten worden. In de peiling is derhalve bij Nijmegenaren naar deze problemen geïnformeerd en gevraagd of zij verwachten dat bepaalde milieuproblemen de komende jaren zullen toe- of afnemen.

Hinderbeleving in de fysieke leefomgeving

Het Nijmeegse milieubeleid wil de kwaliteit van de leefomgeving in Nijmegen bevorderen door hindersituaties in de fysieke leefomgeving te beperken of te voorkomen. Bij hindersituaties gaat het om de hinderbeleving van geluids- en stankoverlast. Om te weten in welke mate hinder wordt ondervonden en van welke bron zijn in de milieupeiling enkele vragen gesteld over geluids- en stankoverlast in de buurt en overlast van buurtfestiviteiten.

Leefomgeving en gezondheidsbeleving

De kwaliteit van de fysieke leefomgeving in relatie tot de gezondheidsbeleving is een belangrijk maatschappelijk thema en ook in het milieubeleid van de gemeente Nijmegen is er aandacht voor de gezonde stad. De gemeente Nijmegen streeft ernaar hindersituaties in de fysieke leefomgeving met negatieve gezondheidseffecten zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen.

In de peiling is bij Nijmegenaren niet alleen geïnformeerd naar hun algemene gezondheidsbeleving, maar ook of de ervaren hinder van geluids- en stankoverlast in hun buurt bij hen thuis heeft geleid tot gezondheidsklachten.

De beleving van de fysieke leefomgeving komt ook tot uitdrukking in de eventuele bezorgdheid of ongerustheid van burgers over bepaalde milieuproblemen in hun buurt. Hierover zijn dan ook enkele vragen gesteld. Bijvoorbeeld over hun ongerustheid met betrekking tot de milieukwaliteit van de bodem in hun buurt of hun oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt.

1.3 Opzet onderzoek

De gegevens over de milieubeleving van Nijmeegse burgers in 2009 zijn verzameld via de Stadspeiling 2009. In deze tweejaarlijkse bevolkingsenquête worden Nijmegenaren over diverse onderwerpen ondervraagd. Voor de Stadspeilingen wordt een personensteekproef getrokken, waarbij rekening wordt gehouden met de verdeling van de Nijmeegse bevolking naar geslacht, leeftijd en stadsdeel en/of wijk. Ook in 2009 is dat gebeurd. Aan de Stadspeiling 2009 hebben ruim 3.800 Nijmegenaren meegedaan, die mondeling thuis zijn ondervraagd aan de hand van een enquête. De mondelinge enquêtes zijn afgenomen in eerste helft van 2009.

Bij de eerdere milieupeilingen onder Nijmegenaren is geen personen-, maar een adressensteekproef getrokken, omdat milieugedrag en milieubeleving niet alleen betrekking

⁶ De EnergieAtlas is een project waarin de gemeente Nijmegen samen met netbeheerder Liander jaarlijks op systematische wijze energieverbruikgegevens verzamelt van verschillende groepen in de stad. Nijmegen is een van de proefgemeenten (geweest) in het kader van de EnergieAtlas en een van de eerste gemeenten in Nederland die dergelijke gegevens verzamelt.

hebben op individuele personen, maar ook op het adres of het huishouden waartoe burgers behoren. Om de gegevens over de milieubeleving in 2009 te vergelijken met eerdere metingen, is het onderzoeksbestand van 2009 gewogen naar adres. Resultaten van de metingen worden derhalve uitgedrukt in aantal of percentage adressen.⁷

1.4 Opzet rapportage

De opzet van de rapportage ziet er als volgt uit.

Hoofdstuk 2 gaat over scheidingsgedrag van afval en hergebruik. Het hoofdstuk geeft een indruk van de ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval en van de inzameling van verschillende afvalfracties in de afgelopen jaren. Ook het herbruikbare deel van de ingezamelde hoeveelheid afval (percentage hergebruik) in de afgelopen jaren komt aan bod.

In hoofdstuk 3 komt het thema duurzame energie aan de orde. Hier gaat het o.a. om gegevens over het huishoudelijk verbruik van gas en elektriciteit per woongebied/stadsdeel. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre Nijmegenaren bekend zijn met de Nijmeegse klimaatcampagne *Ons Groene Hert*, in welke mate Nijmeegse huishoudens groene stroom of groen gas afnemen en of zij belangstelling hebben voor de opwekking van duurzame energie via zonnepanelen.

Hoofdstuk 4 geeft een indruk van de belangrijkste milieuproblemen die er volgens Nijmegenaren in hun buurt zijn. Ook komen de verwachtingen aan bod die burgers hebben over milieuproblemen in hun buurt die de komende jaren eventueel zullen toe- of afnemen.

In hoofdstuk 5 wordt aandacht besteed aan de hinderbeleving in de buurt. Hier gaat om de mate waarin men geluids- en stankoverlast ervaart in de buurt (inclusief de ernst hiervan) en overlast heeft van festiviteiten in de buurt. Ook de bronnen die deze hinder veroorzaken komen aan de orde.

Hoofdstuk 6 gaat over de gezondheidsbeleving van burgers in relatie tot hun leefomgeving. Vragen die hier aan de orde komen zijn o.a.: Wat vinden Nijmegenaren in het algemeen van hun gezondheid? Is er iemand thuis met gezondheidsklachten vanwege de ervaren geluids- of stankoverlast in de buurt en zo ja, om welke klachten gaat het? Ook komt aan de orde of men ongerust is over de milieukwaliteit van de bodem in de buurt en hoe men oordeelt over de luchtkwaliteit in de buurt. Is men bezorgd dat milieuproblemen in de buurt die men zelf noemt ook zullen leiden tot gezondheidsklachten? Bij diverse onderdelen van dit hoofdstuk wordt bezien of de algemene gezondheidsbeleving van burgers iets te maken heeft met de hinderbeleving in hun omgeving of met hun mening over de fysieke omgeving. Dat wordt alleen gedaan voor de situatie in 2009, omdat in eerdere milieupeilingen niet is geïnformeerd naar milieubeleving in combinatie met de algemene gezondheidsbeleving.

Bij een aantal onderdelen worden, voor zover mogelijk, de uitkomsten uit de peiling van 2009 vergeleken met de uitkomsten uit eerdere milieupeilingen (2000 en 2005).

In bijlage 1 (tabellen) en bijlage 2 (kaarten) zijn tenslotte enkele kerngegevens te zien, uitgedrukt in het totaal aantal adressen per stadsdeel.

⁷ De enquêtes van de drie onderzoeken zijn meestal aan het eind of begin van het jaar afgenomen. In die zin komt de periode van ondervraging redelijk overeen (in ieder geval geen afname in de zomermaanden). De enquêtes van het milieubelevingsonderzoek 2000 zijn afgenomen in november/december 1999 en in januari/februari 2000. In 2005 zijn de enquêtes afgenomen in de maanden oktober/november en in 2009 is dat gebeurd in januari tot en met mei.

2 Scheidingsgedrag en hergebruik

2.1 Inleiding

In het plan van aanpak afvalbeleid en inzameling huishoudelijk afval 2005-2008 worden twee belangrijke redenen genoemd om het afval te scheiden en te hergebruiken. Ten eerste draagt het bij aan de duurzaamheid van het milieu, omdat waardevolle primaire grondstoffen worden uitgespaard en er minder afval verbrand hoeft te worden, hetgeen vanuit milieuhygiënisch oogpunt ook beter is. Ten tweede levert het scheiden van afval een besparing in de verwerkingskosten op, omdat verbranden veel duurder is dan de verwerking van herbruikbare afvalstromen (elke 1% minder hergebruik leidt tot extra kosten van enkele tienduizenden euro's voor afvalverwerking).

In Nijmegen staat bij de inzameling van het huishoudelijk afval het principe "de vervuiler betaalt" centraal. Hiermee is sinds 1995 een begin gemaakt met de introductie van de groene huisvuilzak voor het verwijderen van het restafval. Voor de groene zak moet de burger betalen. De achterliggende gedachte hierbij is het scheiden van afval aantrekkelijk te maken en te bevorderen.

In Nijmegen kunnen burgers hun huisvuil op diverse manieren kwijt. Zij kunnen het laten ophalen (bijvoorbeeld ophaalwagen voor huisvuilzak, gf-rolcontainer, gf-straatcontainer of gf-emmer, grof vuilwagen, oud papierwagen, kringloopwinkel) of zelf wegbrengen (bijvoorbeeld Milieustraat, glasbak, kringloopwinkel, chemocar, batterijbox, winkeliers, blikcontainer, textielcontainer, kunststofcontainer). Vanaf maart 2010 kan men ook plastic afval apart aanbieden in een speciale zak die door de DAR tegelijk met de huisvuilzak wordt opgehaald. Uit vorige milieupeilingen is gebleken dat Nijmegenaren het huishoudelijk afval over het algemeen op een goede manier inleveren. In 2005 bleek bijvoorbeeld dat op 85% van de adressen het groente- en fruitafval meestal op de gewenste manier worden ingeleverd, o.a. via de gf-rolcontainer, gf-straatcontainer of gf-emmer. Ook met het klein gevaarlijk afval (kga) gaat men goed om. Op bijna 80% van de adressen brengt men het kga, bijvoorbeeld verfstopen, meestal naar de plek waar het hoort (Milieustraat, chemocar, winkelier). Ook van verschillende andere afvalfracties (bijvoorbeeld oud glas, oud papier) is bekend dat deze al jaren op de gewenste manier worden verwijderd.

2.2 Scheidingsgedrag

Afval per inwoner gelijk, meer scheiding naar brengsysteem

De ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval is in de periode 2000 - 2008, met ongeveer 6% toegenomen. Deze toename was min of meer te verwachten omdat de bevolking in die periode ook met ongeveer 6% is toegenomen. De gemiddelde hoeveelheid afval die per persoon per dag is geproduceerd is in deze periode jaarlijks ongeveer gelijk gebleven, namelijk 1,4 kg.

Tabel 2.1 *Ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval 2000-2008*

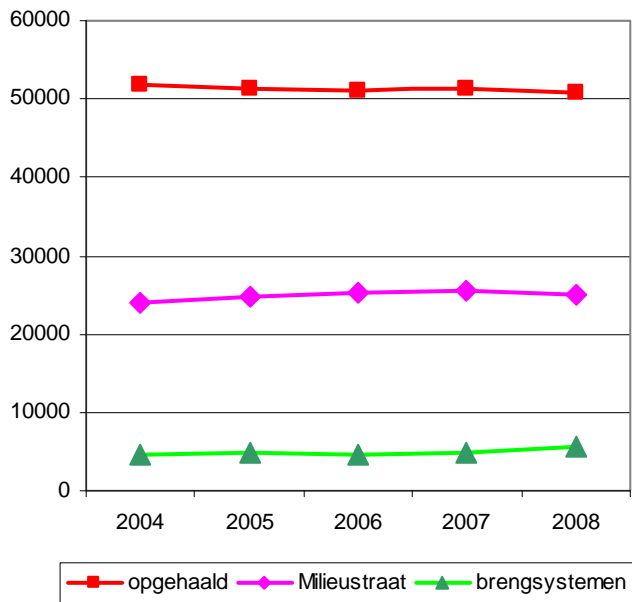
Jaar	Ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval in tonnen	Inwonertal	Afval in kg per inwoner per dag
2000	76.817	152.286	1,38 kg
2001	78.789	153.636	1,40 kg
2002	81.330	154.581	1,44 kg
2003	79.858	156.308	1,40 kg
2004	80.550	157.473	1,40 kg
2005	81.005	158.215	1,40 kg
2006	81.008	159.556	1,39 kg
2007	81.750	160.962	1,39 kg
2008	81.432	161.286	1,38 kg

Meer dan de helft van de ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval wordt opgehaald. In 2007 werd 63% hiervan opgehaald en in 2008 was dat 62%. Bijna eenderde wordt ingezameld via de Milieustraat, het centrale afvalstoffendepot. Zowel in 2007 als in 2008 werd 31% van het afval ingezameld via de Milieustraat. Uit de cijfers blijkt dat bewoners steeds meer gebruik maken van decentrale brengsystemen zoals glascontainers, chemocar, blikcontainers, textielcontainers, kunststofcontainers, etc. ⁸ In 2008 bijvoorbeeld is de hoeveelheid afval die via deze systemen is ingezameld gestegen met 16% ten opzichte van 2007.

⁸ Bepaalde containers, bijvoorbeeld textielcontainers, blikcontainers of kunststofcontainers, staan nog niet bij iedereen in de buurt.

Fig. 2.1
hoeveelheid afval naar inzamelsysteem in 2004-2008 in tonnen

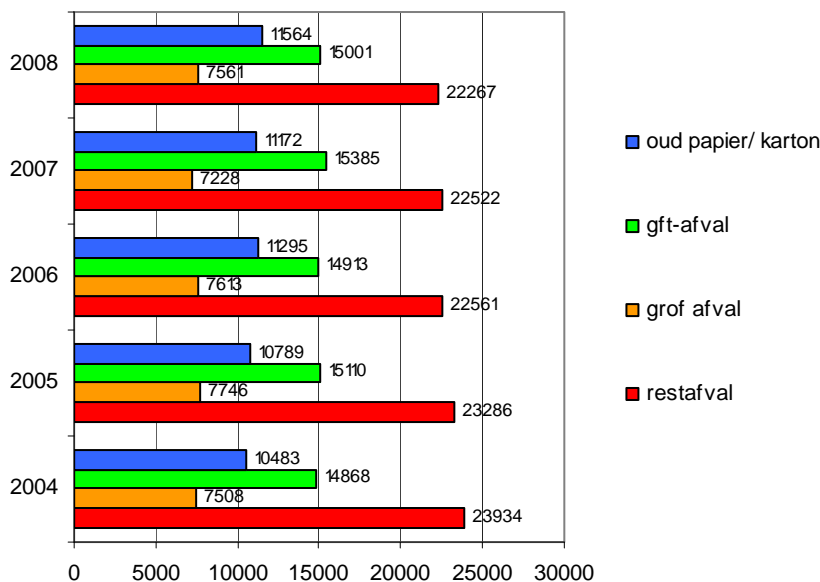
Ingezamelde

Het restafval dat bij huishoudens wordt ingezameld via de groene huisvuilzak vertoont de laatste jaren een lichte daling. In vergelijking met 2004 is de inzameling van het restafval in 2008 bijvoorbeeld gedaald met 7%. De daling past bij het streven om meer te scheiden.

De inzameling van oud papier en karton is daarentegen de laatste jaren gestegen. In 2008 werd bijvoorbeeld 10% meer oud papier en karton opgehaald dan in 2004. De inzameling van het groente- en fruitafval laat in de loop der jaren een wisselend beeld zien.

Fig. 2.2 Inzameling van enkele afvalfracties in 2004-2008 in tonnen

2.3 Hergebruik

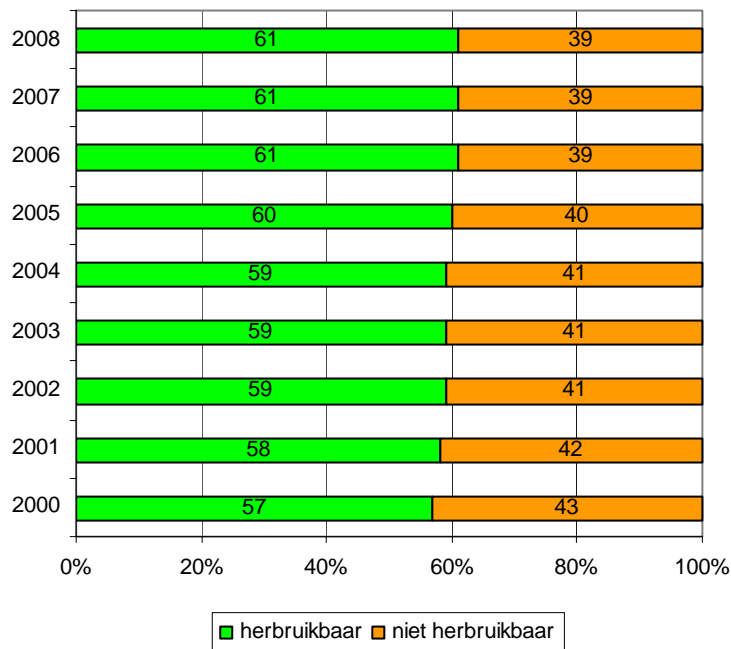
Hergebruik stabiliseert

Bij hergebruik worden goederen of materialen nadat ze zijn afgedankt als afval, ingezameld, eventueel bewerkt en opnieuw gebruikt al dan niet voor hetzelfde doel. Bijvoorbeeld:

- de inzameling van oud papier en karton waarvan weer nieuw papier wordt gemaakt
- de inzameling van groente- en fruitafval waarvan compost wordt gemaakt
- de inzameling van oud blik dat vervolgens in de metaalindustrie wordt hergebruikt
- de inzameling van oud schoeisel of oude kleren die eventueel na bewerking opnieuw worden gebruikt
- de inzameling van wit- en bruingoed (oude tv's, oude wasmachines, oude ijskasten, oude computers, etc.) dat na bewerking opnieuw te koop wordt aangeboden of waarvan onderdelen opnieuw worden gebruikt.

Al jaren achtereenvolgend wordt meer dan de helft van de ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval in Nijmegen opnieuw gebruikt. Van elke 10 kg afval dat wordt ingezameld, worden er ongeveer zes hergebruikt. Het herbruikbare deel van de ingezamelde hoeveelheid afval is de laatste jaren gestabiliseerd. Maar Nijmegen behoort in vergelijking met andere gemeenten die ongeveer dezelfde bebouwingsdichtheid hebben tot de koplopers van Nederland. In Arnhem, Enschede en Deventer bedroeg het hergebruikpercentage enkele jaren geleden bijvoorbeeld resp. 41%, 44% en 44%, terwijl dat van Nijmegen al op 59% lag.

Fig. 2.3 *Hergebruik huishoudelijk afval in % van 2000 – 2008*

3 Energie

3.1 Inleiding

In het Nijmeegse milieubeleid is er de komende jaren veel aandacht voor de toepassing van duurzame energie. Energiebesparing, het bevorderen van duurzame energiebronnen en bewustwording moeten ervoor zorgen dat de stad in 2032 klimaatneutraal is. Klimaatbeleid en energieverbruik staan niet los van elkaar. Ook wereldwijd is er steeds meer aandacht voor het energieverbruik (gas- en elektriciteitsverbruik), omdat dit sterk in verband wordt gebracht met klimaatverandering en het leven op aarde van toekomstige generaties. Opwarming van de aarde heeft immers ecologische gevolgen op termijn voor mens, plant en dier. Drastische vermindering van de CO₂-uitstoot draagt ertoe bij dat opwarming van de aarde wordt tegen gegaan. Vermindering van de CO₂-uitstoot vereist een aanpak op wereldschaal. Verschillende grote staten hebben derhalve in december 2009 op de Wereldconferentie in Kopenhagen, die in het teken stond van klimaatverandering, geprobeerd een akkoord te sluiten over de vermindering van de CO₂-uitstoot. Ook Nederland heeft aan deze conferentie meegedaan.

In Nederland is Nijmegen een van de gemeenten die ernaar streeft om het energieverbruik te verminderen. In het klimaatplan wordt als doel gesteld om jaarlijks 3% op energie te besparen.

Om te monitoren of de doelen worden bereikt, wordt het energieverbruik in Nijmegen gevolgd. In het kader van de EnergieAtlas wordt dit sinds 2008 op systematische wijze gedaan. De gegevens hebben betrekking op verschillende groepen, zoals huishoudens, bedrijven, woon-werkadressen, etc.

In deze paragraaf wordt stil gestaan bij het verbruik in twee perioden, namelijk 2007/2008 en 2008/2009⁹. Daarbij gaat het om het totale verbruik en het verbruik van huishoudens. Om een goed oordeel te geven of er op energie wordt bespaard zal het verbruik over meerdere jaren gevolgd moeten worden.

Het energieverbruik, met name het gasverbruik, is sterk afhankelijk van het aantal warme en koude dagen in een jaar. Om het verbruik door de jaren heen te vergelijken wordt uitgegaan van het standaardjaarverbruik. Bij dit verbruik wordt gecorrigeerd voor temperatuurverschillen tussen de jaren.

3.2 Gasverbruik

Lichte toename totale gasverbruik, lichte daling bij huishoudens

Het totale gasverbruik in Nijmegen is in de periode 2008/2009 met 2,5% toegenomen ten opzichte van de periode 2007/2008. Bij huishoudens, die bijna de helft van het totale gasverbruik voor hun rekening nemen, is het gasverbruik in deze periode echter gedaald met 2,6%. Deze daling heeft te maken met het feit dat steeds meer woningen geïsoleerd zijn of voorzien zijn van een zuinigere HR-ketel of een WTW-systeem (Warmte Terug Wininstallatie).¹⁰

⁹ Iedere periode betreft hier een termijn van 12 maanden, namelijk van mei tot mei.

¹⁰ Het effect van zonne-energie op de besparing van het gasverbruik bij Nijmeegse huishoudens is vooralsnog niet zo groot, omdat zonne-energie bij woningen in Nijmegen op dit moment maar beperkt wordt toegepast.

Fig. 3.1 Totaal gasverbruik in m3 in stad en bij huishoudens

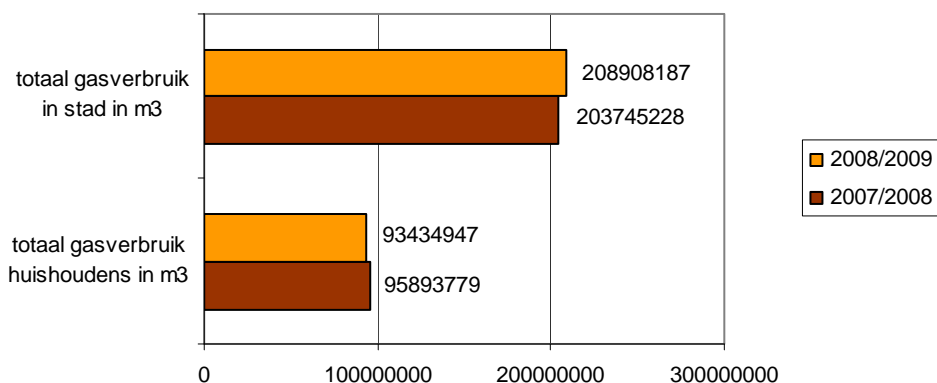
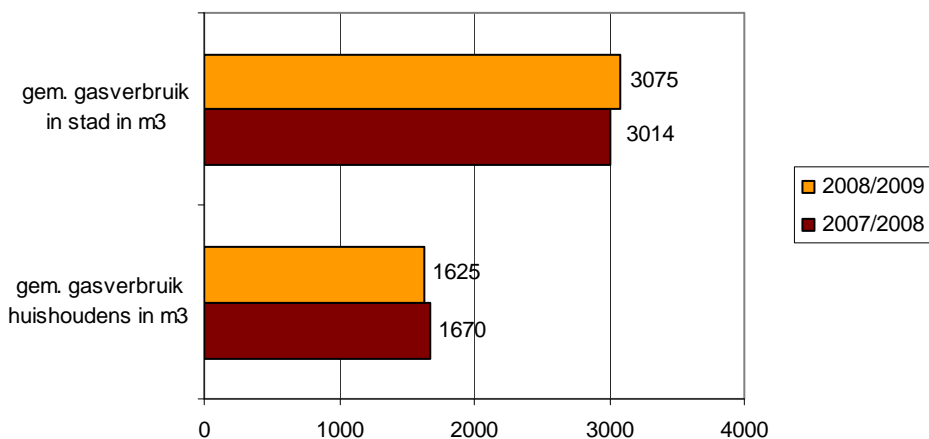

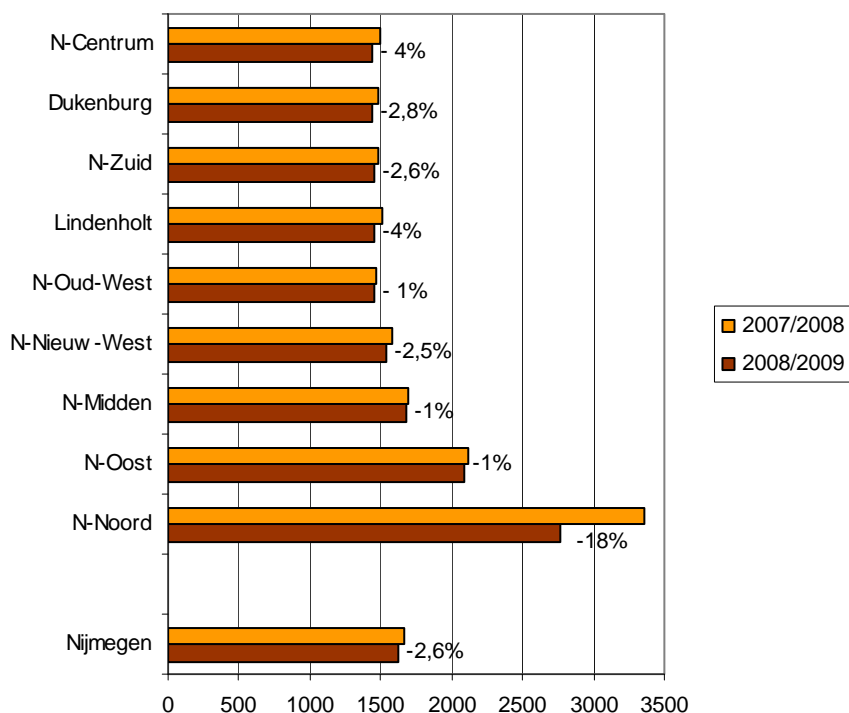
Fig. 3.2 Gemiddeld gasverbruik in m3 in stad en bij huishoudens

De komende jaren zal moeten blijken of de (lichte) daling van het gasverbruik bij huishoudens zich doorzet. In figuur 3.3 is het huishoudelijk gasverbruik per stadsdeel te zien in de periode 2007/2008 en 2008/2009. Het gemiddeld gasverbruik in Nijmegen-Noord is in vergelijking met andere stadsdelen groot. Het grotere verbruik heeft hier te maken met het aantal vrijstaande woningen in Lent met een gasaansluiting en in beperkte mate ook in Oosterhout (vrijstaande woningen hebben over het algemeen een relatief hoog gasverbruik).¹¹ In Noord heeft men daarentegen het meest bespaard op het huishoudelijk gasverbruik (18% tegenover 2,6% gemiddeld).

¹¹ In Nijmegen-Noord hebben alleen de oudere woningen (voornamelijk in Lent) nog een gasaansluiting. In de nieuwe woningen in Noord kan men voor de energievoorziening alleen elektriciteit gebruiken.

Fig. 3.3 Gemiddeld gasverbruik per stadsdeel in m3 en afname in %

3.3 Electriciteitsverbruik

Lichte daling totale electriciteitsverbruik, lichte stijging bij huishoudens

In de periode 2008/2009 is het totale elektriciteitsverbruik licht gedaald met 0,8% ten opzichte van de periode 2007/2008. Het verbruik bij huishoudens is licht gestegen met 1,8%. Huishoudens nemen ongeveer een vijfde deel van het elektriciteitsverbruik voor hun rekening.

Fig. 3.4 Totaal elektriciteitsverbruik in kwh in stad en bij huishoudens

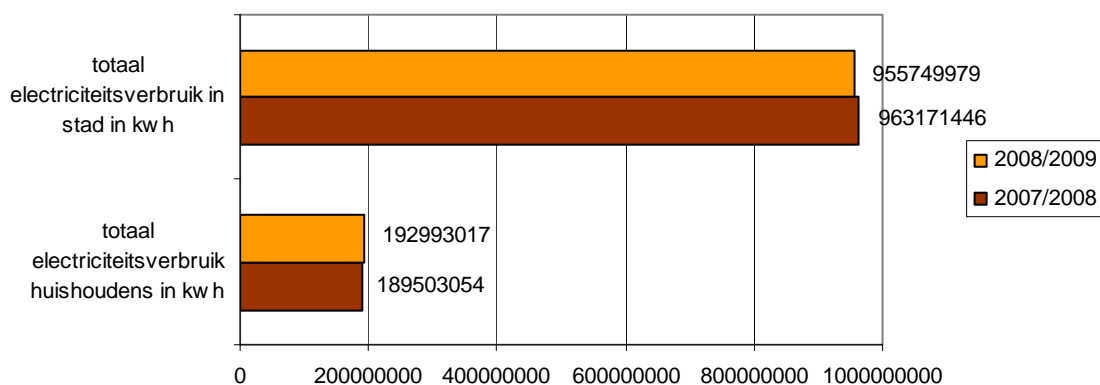
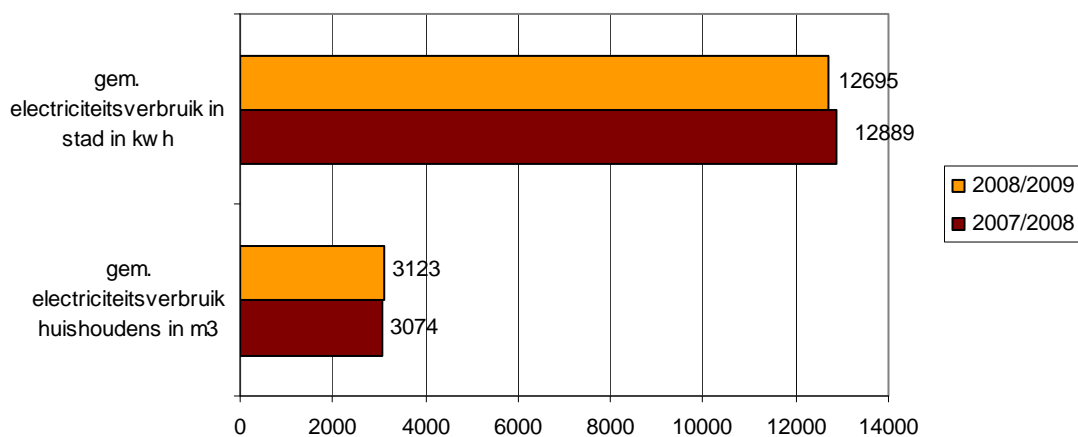

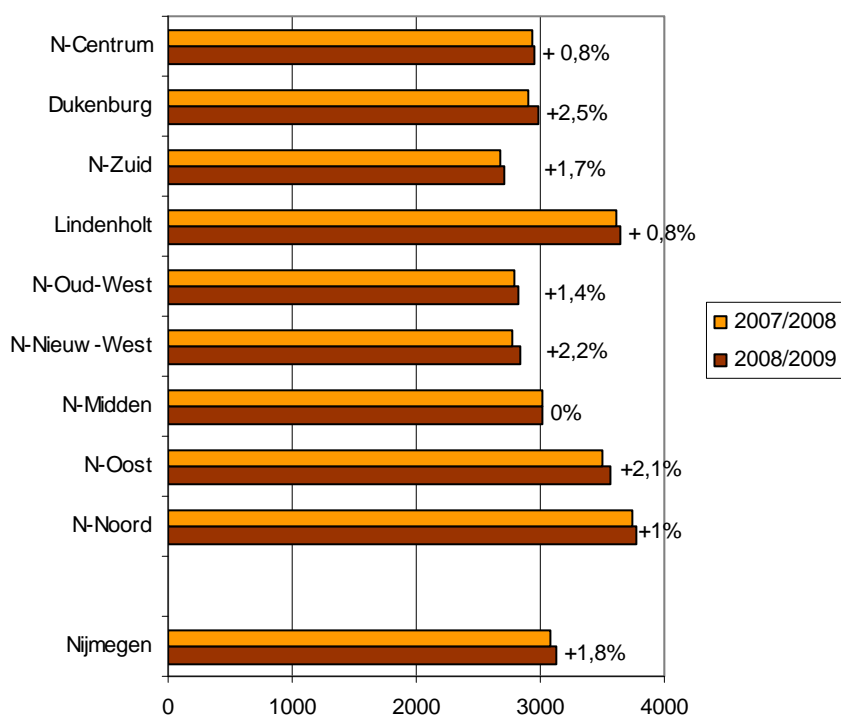
Fig. 3.5 Gemiddeld elektriciteitsverbruik in kwh in stad en bij huishoudens

Het gemiddeld elektriciteitsverbruik is in vrijwel alle stadsdelen licht gestegen, behalve in Middenstip (Nije Veld, Hazenkamp, Goffert, St. Anna, Heijendaal). Hier is het verbruik gelijk gebleven.

Het gemiddeld elektriciteitsverbruik in Nijmegen-Noord is wat hoger dan in andere stadsdelen, omdat de nieuwbouwwoningen in dit stadsdeel niet voorzien zijn van een gasaansluiting, maar bewoners voor hun energievoorziening afhankelijk zijn van elektriciteit.

Fig. 3.6 Gemiddeld elektriciteitsverbruik per stadsdeel in kwh en toename in %

3.4 Klimaatplan en duurzame energie

Klimaatcampagne “Ons Groene Hert” niet in brede kring bekend

In april 2008 is in Nijmegen de klimaatcampagne “Ons Groene Hert” gestart als onderdeel van het Nijmeegse klimaatplan. De campagne probeert burgers bewust te maken van hun eigen mogelijkheden om klimaatverandering tegen te gaan, bijvoorbeeld via energiebesparing. Op deze manier kunnen burgers bijdragen aan de ambities van de gemeente Nijmegen om op energie te besparen.

In het logo van de campagne komt een groen hert voor. Het hert verwijst naar het Nijmeegse woord voor hart, omdat maatregelen tegen klimaatverandering, bijvoorbeeld energiebesparing, het best zijn gediend wanneer ze vanuit het hart van de mensen komen. Sinds medio april is er ook een website van “Ons Groene Hert” (www.onsgroenehert.nl) waar behalve informatie over de campagne ook informatie te vinden is over o.a. het klimaatplan van de gemeente Nijmegen, activiteiten en acties om klimaatverandering tegen te gaan en tips over energiebesparing.

De klimaatcampagne Ons Groene Hert is niet in brede kring bekend. Op bijna tweederde van de adressen (64%) heeft men niet van de campagne gehoord. Ook in een peiling onder het Nijmeegse stadspanel in 2008 naar de bekendheid van “Ons Groene Hert” kwam een vergelijkbaar resultaat naar voren.¹²

Slechts op een van de tien adressen (11%) kent men de campagne en weet men wat de campagne inhoudt (tabel 3.1).

Tabel. 3.1 % adressen waar men bekend is met klimaatcampagne “Ons Groene Hert”

Niet van gehoord	64%
Wel van gehoord, maar weet niet waar campagne over gaat	20%
Wel van gehoord en weet waar campagne over gaat	11%
Wel van gehoord, maar denkt dat campagne ergens anders over gaat (bijv. over groen in de stad)	5%
Totaal	100%

¹² In 2008 gaf in het digitale stadspanel 63% van de ondervraagden te kennen niets of maar weinig te weten over de klimaatcampagne “Ons Groene Hert”. Ruim eenderde (37%) zei wel van de campagne gehoord te hebben of hierover iets gelezen te hebben, maar bij deze groep is toen niet doorgevraagd in hoeverre men ook daadwerkelijk weet waarover de campagne gaat.

Op adressen waar personen wonen met een hoge opleiding is men wat meer op de hoogte van de campagne dan op adressen waar personen wonen met een lage opleiding. Het gaat hier om de groep die van de campagne gehoord heeft en weet waar deze over gaat. In Nijmegen-Centrum en Nijmegen-Midden is men eveneens wat meer op de hoogte elders in de stad. In beide stadsdelen (58%) heeft men over het algemeen ook een hogere opleiding dan gemiddeld in de stad (45%).

Ook op adressen waar personen wonen met een hoog inkomen weet men wat meer waar de campagne over gaat dan op adressen waar personen wonen met een laag inkomen. Mannen (10%) en vrouwen (11%) weten in ongeveer dezelfde mate waar de campagne over gaat. Personen van 65 jaar of ouder zijn wat minder goed op de hoogte van de campagne dan personen die jonger zijn. Onder personen die van 65 jaar en ouder zijn is 5% op de hoogte, terwijl dat onder personen tussen 35-50 jaar en tussen 40-65 jaar bijvoorbeeld 13% is.

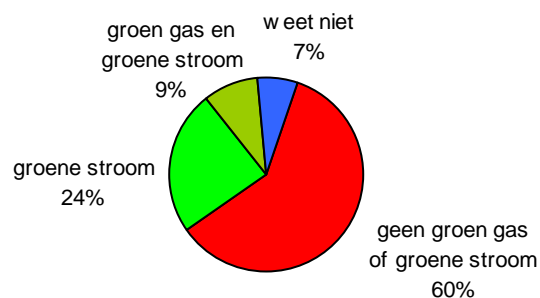
Een op de drie adressen heeft groene stroom of groen gas

De Nijmeegse klimaatcampagne richt zich ook op bevordering van duurzame energie. Bij duurzame energie wordt geen energie opgewekt via verbranding van fossiele brandstoffen. Opwekking van duurzame of schone energie gebeurt op een manier waarbij rekening wordt gehouden met het leefmilieu voor toekomstige generaties. Dat kan bijvoorbeeld via de zon (zonnepanelen), de wind (windmolens) of het water (waterkrachtcentrales).

De productie van duurzaam opgewekte energie (ook wel groene stroom of groen gas genoemd) groeit langzaam, maar gestaag in Nederland. Landelijk gebruikt al 37% van de huishoudens groene stroom of groen gas en groeit het aantal huishoudens met een energiecontract op basis van groene stroom of groen gas.

In Nijmegen heeft men op eenderde van de adressen een energiecontract of abonnement met groene stroom of groen gas.

Fig. 3.7 % adressen met groene stroom of groen gas

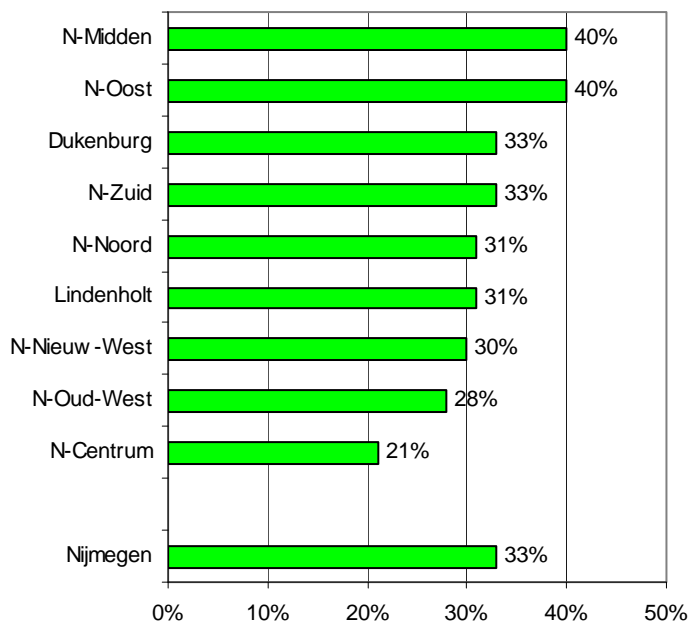

In Nijmegen-Midden en Nijmegen-Oost komen wat meer adressen voor met groene stroom of groen gas dan in andere stadsdelen. In deze stadsdelen wonen naar verhouding ook veel

personen met een hoge opleiding of een hoog inkomen¹³. Personen met een hoge opleiding geven over het algemeen wat meer aan een duurzaam energiecontract te hebben (39%) dan personen met een lage opleiding (30%). Ook onder personen met een hoog inkomen (41%) komt een dergelijk contract meer voor dan onder personen met een laag inkomen (29%).

Het aantal adressen waar men kenbaar maakt een energiecontract te hebben met groene stroom of groen gas is het laagst in Centrum. In Centrum wonen naar verhouding veel personen tussen 18 en 35 jaar (van de bewoners in stadscentrum behoort 45% tot de groep 18-35 jaar, tegenover 25% gemiddeld in de stad). Personen tussen 18-35 jaar hebben over het algemeen ook in mindere mate een energiecontract met groene stroom of groen gas dan personen die ouder zijn. Onder personen van 18-35 jaar is dat bijvoorbeeld 25%, terwijl dat onder personen tussen 50-65 jaar hoger is, namelijk 41%.

Fig. 3.8 % adressen per stadsdeel met groene stroom of groen gas

¹³ Een abonnement op groene stroom of groen gas is niet duurder dan een normaal abonnement, maar houdt slechts in dat de energieleverancier zich verplicht elders mee te werken aan reductie van de CO₂-uitstoot.

4 Nijmegenaren over belangrijke milieuproblemen in hun buurt

4.1 Inleiding

Een belangrijke doelstelling van het milieubeleid is het bevorderen van de kwaliteit van de leefomgeving, o.a. door knelpunten die door burgers worden ervaren aan te pakken. Deze knelpunten kunnen zeer divers zijn en sommige zijn niet direct of eenvoudig op te lossen. Daarbij komt dat bepaalde problemen in een bepaalde periode sterker kunnen spelen dan in een andere periode. De aanpak van leefbaarheidsproblemen is al jarenlang een van de centrale thema's van het milieubeleid. Derhalve is ook in eerdere milieupeilingen aan Nijmegenaren gevraagd welke milieuproblemen in hun buurt met voorrang moeten worden aangepakt. Deze problemen mochten zij zelf noemen zonder dat problemen vooraf zijn voorgelegd. De vraag blijft steeds daarbij of bepaalde problemen die zij noemen (bijvoorbeeld zwerfvuil, hondenpoep, onkruid, druk verkeer) daadwerkelijk een milieuprobleem zijn dan wel een probleem dat meer te maken heeft met andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld openbare ruimte of verkeer- en vervoer).

Het feit dat Nijmegenaren problemen noemen die in hun ogen of beleving een milieuprobleem zijn, wijst erop dat zij deze problemen zien als zaken die de kwaliteit van hun leefomgeving beïnvloeden en waarvan zij vinden dat er iets aan gedaan moet worden.

4.2 Belangrijke milieuproblemen in de buurt

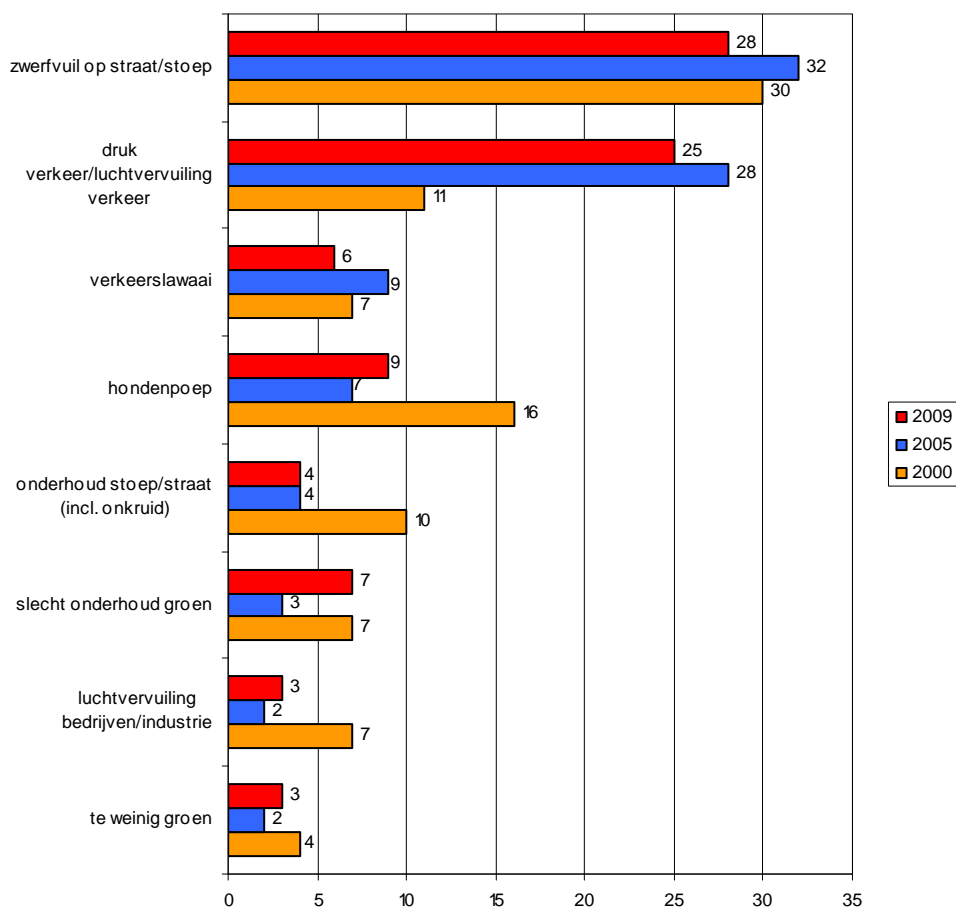
Zwerfvuil blijft belangrijk probleem, bezorgdheid verkeer neemt toe

Al langere tijd noemen Nijmegenaren over het algemeen dezelfde (milieu)problemen in hun buurt die met voorrang aangepakt moeten worden. De mate waarin bepaalde problemen worden genoemd is in de loop der jaren wel enigszins veranderd. Zwerfvuil blijft voor Nijmegenaren door de jaren heen het meest genoemde (milieu)probleem in de buurt waaraan iets gedaan mag worden. In 2000 speelde het drukke verkeer/vervuiling door verkeer in vergelijking met de jaren daarna nog niet zo'n grote rol als milieuprobleem in de buurt. Na zwerfvuil was dat destijds nog hondenpoep. In de laatste peilingen (2005, 2009) wordt hondenpoep ook genoemd, maar in veel mindere mate dan in 2000. Het aantal hondenuitlaatplaatsen in de stad bedraagt inmiddels ongeveer 90 en sinds enkele jaren bestaat er een opruimplicht voor hondenpoep. Hiervoor zijn er behalve hondenuitlaatplaatsen ook hondenpoepbakjes op diverse plekken in de stad geplaatst (in totaal 150). In 2000 bestond er nog geen opruimplicht voor hondenpoep.

Na 2000 wordt het drukke verkeer/luchtvervuiling door verkeer door steeds meer Nijmegenaren als milieuprobleem in de buurt ervaren¹⁴. Het onderhoud van de straat (incl. onkruid) wordt daarentegen na 2000 door minder burgers als milieuprobleem in de buurt ervaren.

¹⁴ Wanneer verkeerslawaai, druk verkeer en luchtvervuiling door verkeer beschouwd worden als milieuproblemen die afkomstig zijn van één bron (namelijk verkeer), dan kan verkeer in 2005 en 2009 worden gezien als meest genoemde milieuprobleem in de buurt.

Fig. 4.1 *Belangrijke milieuproblemen in de buurt (in % adressen)*

Zwerfvuil wordt vooral in Dukenburg en Lindenholt als milieuprobleem in de buurt genoemd. In 2009 is dat bijvoorbeeld in Lindenholt op 37% en in Dukenburg op 36% van de adressen het geval, terwijl dat gemiddeld 28% is. Ook in vorige milieupeilingen werd zwerfvuil wat meer genoemd in Dukenburg en Lindenholt dan in andere delen van de stad.

Het drukke verkeer/ luchtvervuiling door verkeer wordt vooral op adressen in Centrum als het belangrijkste milieuprobleem in de buurt gezien. In 2009 wordt dat op 39% van de adressen in Centrum kenbaar gemaakt, terwijl dit gemiddeld 25% is. Ook in Oost (30%), Oud-West (32%) en Nieuw-West (31%) is dat wat meer dan gemiddeld het geval.

Het slechte onderhoud van het groen wordt in 2009 naar verhouding op zeker twee keer zoveel adressen genoemd als milieuprobleem in de buurt als in 2005 en komt hiermee weer op het niveau van 2000. Vooral in Dukenburg en Lindenholt wordt dit probleem wat meer genoemd dan elders. Ook in 2000 was dat het geval. Dukenburg en Lindenholt zijn de twee stadsdelen waar het aantal vierkante meters openbaar groen, zowel in absolute zin als per inwoner het hoogst is. In Dukenburg is er 111 m² openbaar groen per inwoner beschikbaar, in Lindenholt bijna 90 m², terwijl dat gemiddeld bijna 40 m² is.

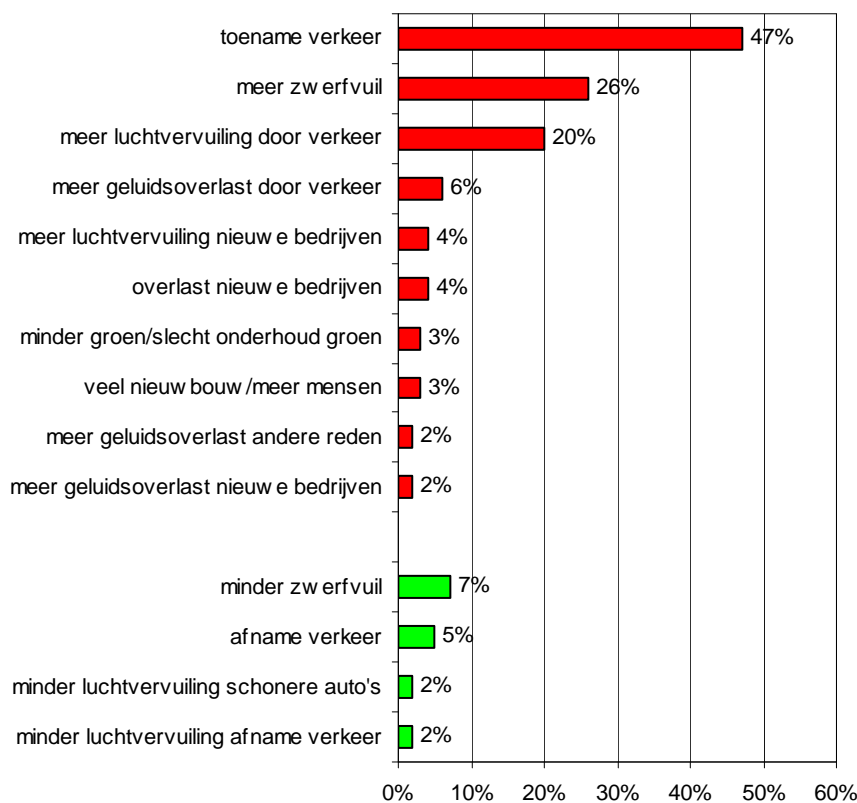
4.3 Verwachting over veranderingen

Bij verandering verwacht men eerder meer dan minder milieuproblemen

In 2009 verwacht men op eenderde (33%) van de adressen in Nijmegen dat milieuproblemen in de buurt de komende jaren zullen veranderen. Het aantal adressen waar men een toename van milieuproblemen verwacht (27%) is groter dan het aantal adressen waar men een afname van milieuproblemen verwacht (6%). Het meest verwacht men een toename van milieuproblemen in Nijmegen-Noord (zie Bijlage 1, tabel 2).

Problemen die volgens Nijmegenaren zullen toenemen zijn vooral de toename van het verkeer, meer zwerfvuil en meer luchtvervuiling door verkeer. Voor zover men verwacht dat milieuproblemen zullen afnemen heeft dat vooral betrekking op een vermindering van het zwerfvuil (fig. 4.2).

Fig. 4.2 % adressen waar men de komende jaren meer of minder milieuproblemen in de buurt verwacht (in % van adressen waar men verandering verwacht)

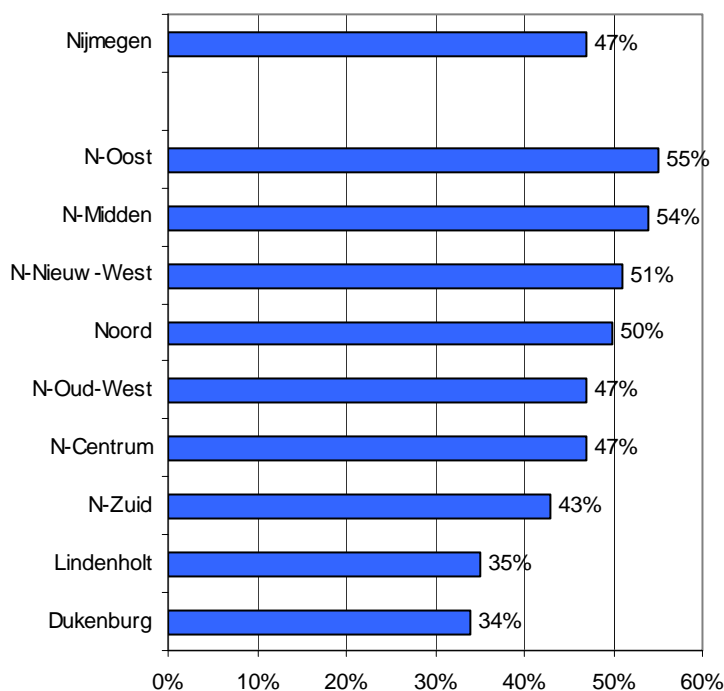

Op bijna de helft van de adressen waar men de komende jaren een verandering verwacht, wordt deze verandering in verband gebracht met de toename van het verkeer¹⁵. Verder zijn er ook adressen waar de verandering expliciet in verband gebracht wordt met meer luchtvervuiling door verkeer en ook, maar in wat mindere mate met geluidsoverlast door verkeer.

Toename van verkeer vooral verwacht in Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden

In Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden verwacht men naar verhouding het meest dat de milieuproblemen in de buurt de komende jaren zullen veranderen door toename van het verkeer. Het minst verwacht men dat in Dukenburg en Lindenholt.¹⁶ In Nijmegen-West (Oud- en Nieuw-West) wijkt men gemiddeld genomen (49%) niet zo veel af van het beeld hiervan in de stad (47%).

Fig. 4.3 % adressen per stadsdeel waar men toename van verkeer noemt als milieuprobleem de komende jaren (in % van adressen per stadsdeel waar men verandering verwacht)

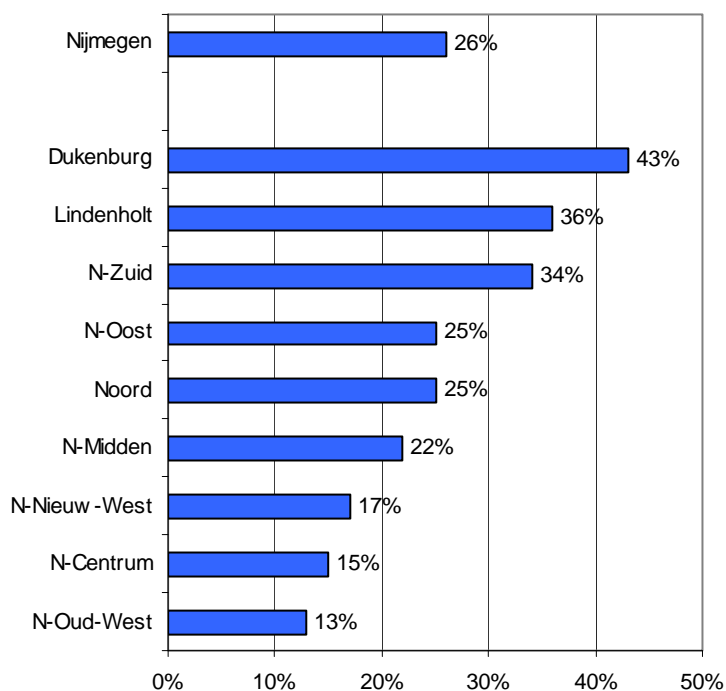
¹⁵ Bij dit antwoord (toename van verkeer) is niet doorgevraagd om welke (milieu)gevolgen het gaat voor de buurt. Er mag echter worden aangenomen dat de toename van het verkeer hier in verband gebracht wordt met de milieugevolgen van het verkeer, zoals geluidsoverlast, stankoverlast of luchtvervuiling hoewel deze zaken niet expliciet zijn genoemd.

¹⁶In Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden komen in de woonwijken drukke (hoofd)wegen voor als Berg en Dalseweg, Groesbeekseweg, Heijendaalseweg, Daalseweg, Graafseweg, Groenestraat, Hatertseweg en St. Annastraat. In Dukenburg en Lindenholt gaan dergelijke drukke (hoofd)wegen niet door de woonwijken.

Vooral in Dukenburg en Lindenholt wordt meer zwerfvuil verwacht

Op ongeveer een kwart van de adressen waar men denkt dat de komende jaren milieuproblemen in de buurt zullen veranderen verwacht men dat er meer zwerfvuil zal zijn. Het meest verwacht men dat in Dukenburg en in Lindenholt en het minst in Oud-West. Dat men in Oud-West veel minder dan elders zwerfvuil als milieuprobleem noemt, heeft te maken met een aantal zaken in dit stadsdeel. In dit stadsdeel zijn de achterpaden bij veel woningen nog niet zo lang geleden door een woningcorporatie opgeknapt; de gemeente zorgt er verder voor om de verbeterde staat van de achterpaden in stand te houden; er zijn nieuwe afspraken met de DAR gemaakt om niet "frequentie gestuurd" maar meer "beeld gericht" te reinigen, zodat indrukken over de fysieke omgeving meer tussen de oren van bewoners blijven. Daarnaast heeft samenwerking in dit stadsdeel tussen gemeente, politie en woningcorporatie geleid tot meer daadkracht om problemen, ook in de fysieke omgeving, sneller te signaleren en aan te pakken, hetgeen wellicht ook door bewoners gemerkt is. De mate van ervaren verloedering, zoals gemeten in de Stadspeiling, is ook het meest is afgenomen in Oud-West in 2009 ten opzichte van 2007 (afname van 0,6), terwijl de gemiddelde afname hiervan in de stad 0,1 was.

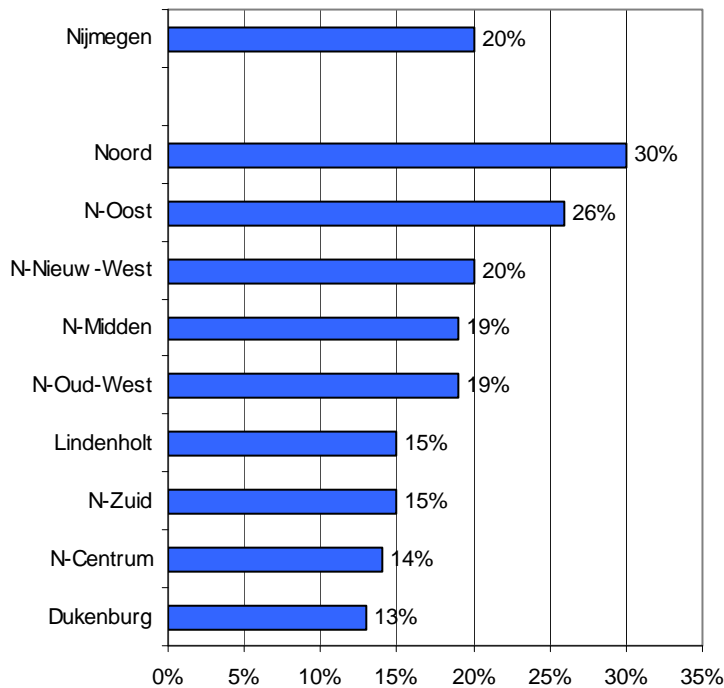
Fig. 4.4 % adressen per stadsdeel waar men meer zwerfvuil als milieuprobleem noemt de komende jaren (in % van adressen per stadsdeel waar men verandering verwacht)

Luchtvervuiling door verkeer het meest verwacht in Nijmegen-Noord

Op een van de vijf adressen waar men verandering van milieuproblemen in de buurt verwacht denkt men dat er meer luchtvervuiling komt door meer verkeer. Relatief sterk wordt dit gevonden in Nijmegen-Noord, het stadsdeel waar de komende tijd nog steeds nieuwe woningen worden gebouwd en het verkeer als gevolg hiervan naar verwachting zal toenemen.

Fig. 4.5 % adressen per stadsdeel waar men meer luchtvervuiling door meer verkeer noemt als milieuprobleem de komende jaren (in % van adressen per stadsdeel waar men verandering verwacht)

In paragraaf 4.2. is naar voren gekomen dat men in Centrum het drukke verkeer en luchtvervuiling door verkeer naar verhouding veel noemt als belangrijkste milieuproblemen in de buurt. Toch blijkt uit fig. 4.5 dat men in Centrum in vergelijking met veel andere stadsdelen veel minder verwacht dat er de komende jaren meer luchtvervuiling door meer verkeer zal optreden. Het drukke verkeer is dus in Centrum weliswaar een belangrijk milieuprobleem, maar wordt kennelijk niet direct in verband gebracht met meer luchtvervuiling. Blijkbaar spelen andere aspecten of gevolgen van het drukke verkeer hier een grotere rol (opstoppingen, bereikbaarheid, parkeren).

5 Hinderbeleving in de buurt

5.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van het Nijmeegse milieubeleid is bevordering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit moet gebeuren door knelpunten in de leefomgeving aan te pakken resp. te voorkomen, o.a. met betrekking tot geluid en lucht. Bij knelpunten gaat het hier dan om de hinderbeleving van geluids- en stankoverlast.

Geluidsoverlast kan veroorzaakt worden door diverse bronnen. Bijvoorbeeld wegverkeer, burens, bedrijven, luchtverkeer, evenementen, etc. De mogelijkheden voor lokale overheden om de geluidsbeleving van burgers te beïnvloeden zijn aanwezig, maar beperkt. In Nijmegen worden (technische) geluidsmetingen verricht om het toegestane geluidsniveau (uitgedrukt in dB(A)) in bepaalde woongebieden te bepalen en op grond hiervan wordt beoordeeld of gevelisolatie van woningen nodig is dan wel plaatsing van geluidsschermen. Naast deze (technische) metingen wordt het ook van belang geacht informatie te hebben over de geluidsbeleving van bewoners om een betere indruk te krijgen van de akoestische kwaliteit van de leefomgeving. Daarom worden al jaren in Nijmegen in bevolkingsonderzoeken of milieupeilingen vragen gesteld over de geluidsbeleving.

Ook stankoverlast kan worden veroorzaakt door verschillende bronnen. Bijvoorbeeld door bedrijven, wegverkeer, burens, mestlucht, riolering, etc. De gemeente kan maatregelen nemen om stankoverlast terug te dringen of te beperken, maar ook deze maatregelen hebben een beperkt effect, vooral als de oorzaak van de overlast mede gezocht moet worden buiten de gemeentegrenzen (bijvoorbeeld grote industriegebieden buiten de stad).

De luchtkwaliteit in de stad wordt bepaald aan de hand van metingen en berekeningen van concentraties fijn stof (PM10) en stikstofdioxide (NO₂)¹⁷. Behalve deze metingen en berekeningen wordt het ook belangrijk gevonden informatie te hebben over de geurbeleving van bewoners in de stad. Verschillende malen zijn er derhalve in milieupeilingen vragen gesteld over eventuele stankoverlast in de buurt en bronnen die deze overlast mogelijk veroorzaken.

Evenementen of festiviteiten in de buurt zijn eveneens bronnen die vaak hinder in de leefomgeving veroorzaken. De gemeente Nijmegen wil de hinder die evenementen en festiviteiten met zich meebrengen (bijvoorbeeld geluids-, parkeeroverlast, zwerfafval en stankoverlast) beperken via vergunningverlening en handhaving.

Naast de Evenementenregeling (deze heeft vooral betrekking op buitenluchtactiviteiten, zoals de Vierdaagse en de Zevenheavenloop, een muzieffestival of concert in de buitenlucht) is sinds april 2008 in Nijmegen ook de Festiviteitenregeling van kracht. Bij deze regeling gaat het om festiviteiten van o.a. bestaande horecabedrijven (bijvoorbeeld Troost van Oost) of wat groter opgezette buurtactiviteiten of buurtfeesten die geluidshinder kunnen veroorzaken.

De laatste jaren vinden er in verschillende Nijmeegse wijken steeds vaker collectieve festiviteiten plaats. Veel bewoners beleven hier plezier aan, maar andere bewoners hebben hier overlast van. Het komt voor dat bedrijven festiviteiten organiseren zonder dat zij hiervoor vooraf een vergunning aanvragen. Hierdoor komt het voor dat bewoners in de buurt vooraf niet worden

¹⁷ Sinds 2005 heeft Nijmegen zeven meetlocaties voor metingen van fijn stof (PM10) en sinds 1 januari 2006 is daarnaast gestart met het meten van stikstofdioxiden (NO₂). Berekeningen vormen de basis voor uitspraken over de luchtkwaliteit. De metingen dienen als toets.

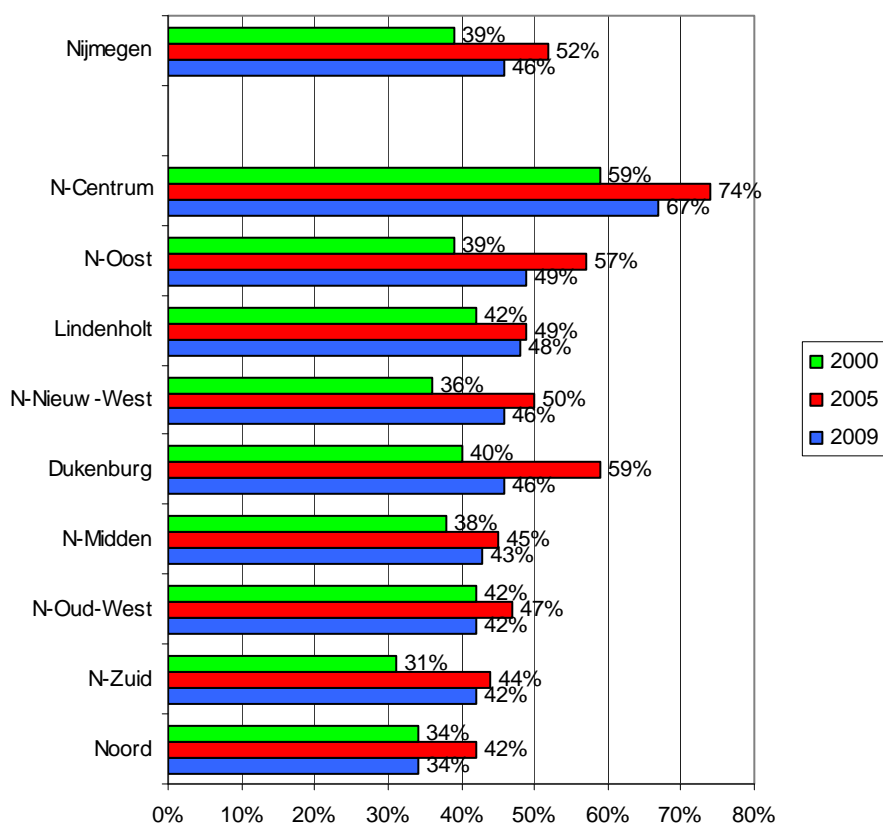
geïnfomeerd. Dit leidt tot irritatie bij bewoners, vooral wanneer men veel overlast ondervindt. Voor zowel activiteiten of festiviteiten die vallen binnen de Evenementenregeling of Festiviteitenregeling dient een vergunning aangevraagd te worden.¹⁸

5.2 Geluidshinder in de buurt

Ervaren geluidshinder in buurt daalt maar blijft hoger dan jaren geleden

De geluidshinder die Nijmegenaren ondervinden in hun buurt is in 2009 ten opzichte van 2005 gedaald. Deze daling komt in alle stadsdelen voor, maar vooral in Dukenburg. Hoewel de ervaren geluidshinder in de buurt in 2009 in vergelijking met 2005 over het algemeen minder is geworden, is deze in 2009 nog steeds hoger dan in 2000. Bewoners in Centrum blijven door de jaren heen naar verhouding veel geluidshinder in hun buurt ervaren.

Fig. 5.1 % adressen met geluidsoverlast in buurt

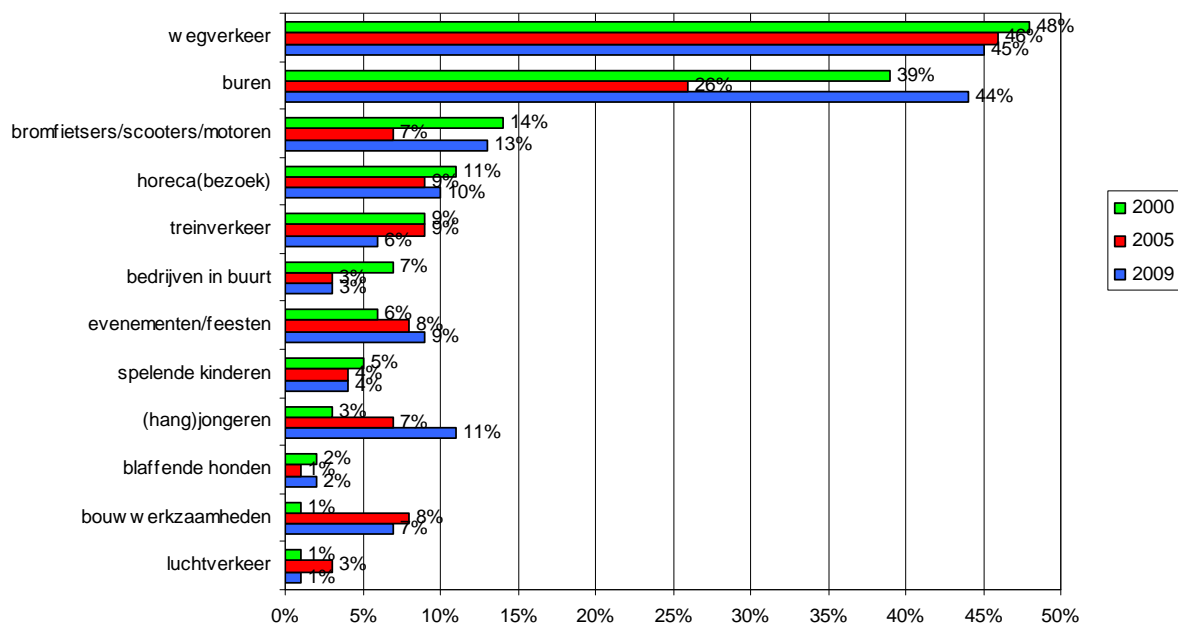
Wegverkeer blijft meest genoemde bron van geluidsoverlast

Wegverkeer (auto's, bussen vrachtwagens) blijft al jaren naar verhouding de meest genoemde bron van geluidsoverlast die men in de buurt ondervindt¹⁹. Sinds 2000 wordt deze overlast in de

¹⁸ Het strikte onderscheid tussen een evenement en festiviteit is bij de hinderbeleving van bewoners van minder belang.

stad mondjesmaat wat minder. Na wegverkeer worden buren het meest genoemd als bron van geluidshinder in de buurt. De geluidsoverlast door buren is in 2009 in vergelijking met 2005 sterk toegenomen. In wat mindere mate zegt men geluidsoverlast te hebben van bromfietzers/scooters/motoren. Deze vorm van overlast was aanvankelijk gedaald in 2005 ten opzichte van 2000 maar is in 2009 weer gestegen en komt hiermee in de buurt van het hinderniveau van 2000. De ervaren geluidsoverlast van (hang)jongeren in de buurt neemt gestaag toe. Na 2000 veroorzaken bedrijven in de buurt minder geluidsoverlast.

Fig. 5.2 *Ervaren geluidsoverlast in buurt naar hinderbron
(in % van adressen waar men geluidsoverlast ondervindt)*

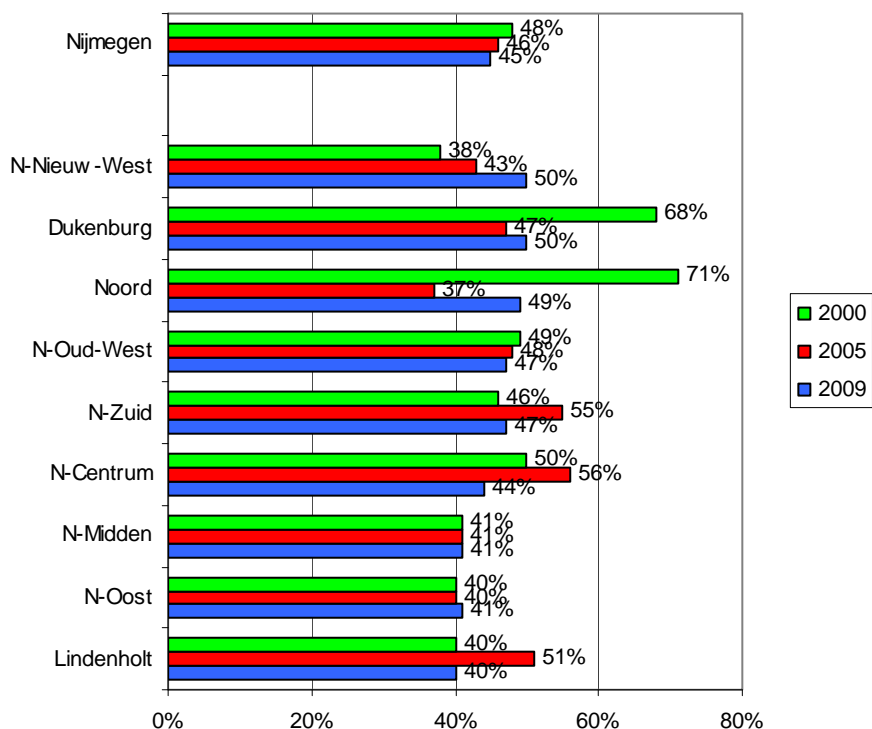
Geluidsoverlast wegverkeer na 2005 vooral in Noord toegenomen

In 2000 ondervonden bewoners in Dukenburg en Nijmegen-Noord in vergelijking met andere stadsdelen nogal veel geluidsoverlast van het wegverkeer (bouwwerkzaamheden in Noord en A73 bij Dukenburg). In beide stadsdelen was deze overlast in 2005 fors gedaald in vergelijking met 2000. In 2009 neemt deze overlast ten opzichte van 2005 weer toe. Het meest is dat het geval in Nijmegen-Noord. In dit stadsdeel wordt nog gebouwd en komen er steeds meer mensen wonen, hetgeen leidt tot steeds meer verkeer.

In Centrum en Lindenholt is de ervaren geluidsoverlast veroorzaakt door het wegverkeer relatief het meest afgenomen sinds 2005. De geluidsoverlast in Centrum komt nu ongeveer overeen met het gemiddelde beeld hiervan in de stad. De vermindering van de geluidsoverlast door het wegverkeer in Lindenholt heeft vermoedelijk te maken hebben met het aanbrengen van geluidarm asfalt op de rijksweg A73, gelegen aan westkant van Lindenholt. Uit een studie naar het effect van het geluidarme asfalt op de A73 is namelijk gebleken dat omwonenden na het aanbrengen van het geluidarme asfalt veel minder geluidsoverlast ervaren dan ervoor.

¹⁹ In de milieupeilingen zijn bij de vraag wie of wat de geluidsoverlast veroorzaakt geen antwoorden voorgelegd, maar kunnen de ondervraagden zelf aangeven welke bron zij hiervoor verantwoordelijk achten.

Fig. 5.3 *Ervaren geluidsoverlast door wegverkeer per stadsdeel (in % van adressen waar men geluidsoverlast ondervindt)*

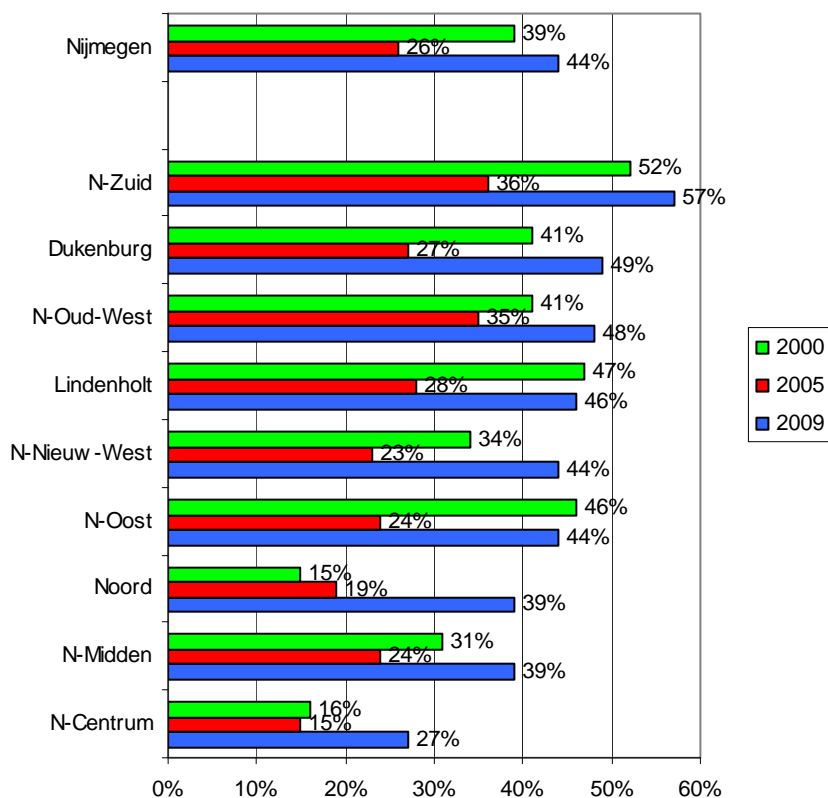

Geluidsoverlast buren neemt toe

De ervaren geluidsoverlast die veroorzaakt wordt door buren laat door de jaren heen een wat grillig karakter zien. Over het algemeen is deze overlast in 2009 groter dan de jaren ervoor. Geluidsoverlast van buren kan op verschillende manieren ontstaan (bijvoorbeeld door burenruzies, geschreeuw van kinderen uit de buurt, gehorigheid van woningen, lawaai uit tuin van buren, luidruchtigheid bij feesten van buren, luide muziek van buren, verkeerslawaai van buren, etc.).

In 2009 is de ondervonden geluidsoverlast van buren ten opzichte van 2005 fors toegenomen (van 26% naar 44% van de adressen). In alle peilingen sinds 2000 komt naar voren dat de ondervonden geluidsoverlast door buren naar verhouding het hoogst is in Nijmegen-Zuid. In Nijmegen-Zuid gaat het om de wijken Hatert, Grootstal, Hartertse Hei en Brakkenstein. Er zijn indicaties dat de ervaren geluidsoverlast van buren zich vooral voordoet in Hatertse Hei. In deze wijk staan veel oudere woningen die vaak gehorig zijn.

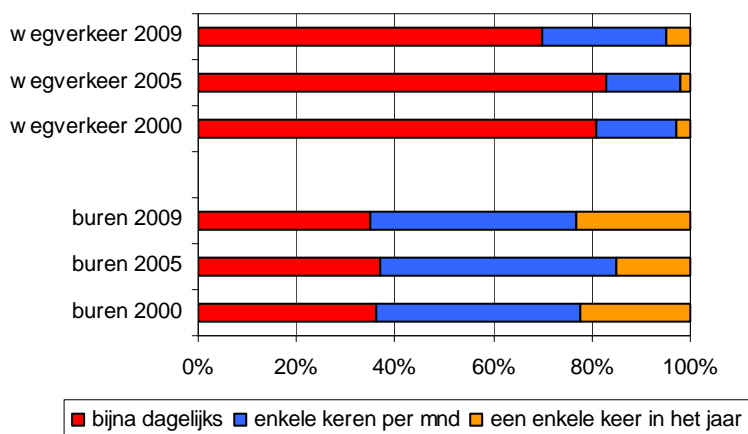
Fig. 5.4 *Ervaren geluidsoverlast door buren per stadsdeel (in % van adressen waar men geluidsoverlast ondervindt)*

Geluidsoverlast wegverkeer grotendeels dagelijks en ook ernstig

De geluidsoverlast die men ondervindt van het wegverkeer in de buurt, ondervindt men overwegend dagelijks. Sinds 2000 heeft steeds een ruime meerderheid (70 tot 80%) van degenen die hiervan overlast ervaren daar dagelijks hinder van. Na 2005 verschuift deze hinder wat meer naar enkele keren per maand. De ervaren geluidsoverlast van buren laat wat de frequentie betreft een wisselend beeld zien. Voor een deel is dat dagelijks, maar ook minder frequent (enkele keren per maand of een enkele keer in het jaar).

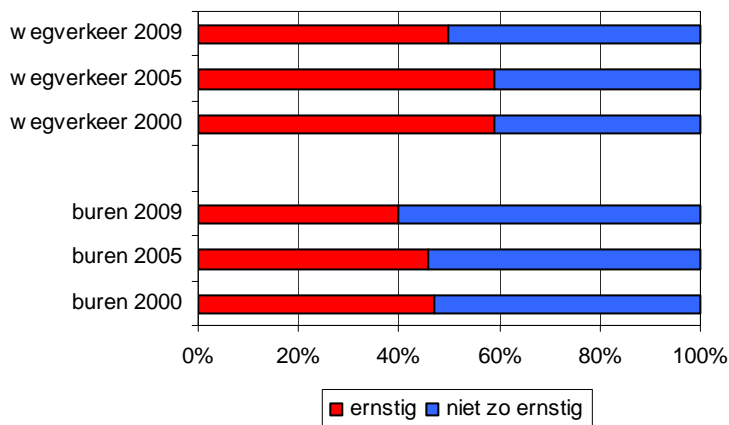
Fig. 5.5 *Hoe vaak heeft men geluidsoverlast van wegverkeer en burenen?
(in % van adressen met geluidsoverlast van wegverkeer en van burenen)*

De geluidsoverlast van het wegverkeer in de buurt ondervindt men niet alleen overwegend dagelijks, maar vindt men ook ernstig. In 2000 en 2005 zei men op bijna zes van de tien adressen waar men geluidsoverlast had van wegverkeer dat deze overlast ernstig was. In 2009 is dat op de helft van de adressen waar men geluidsoverlast van wegverkeer heeft.

De geluidsoverlast die men van burenen ondervindt wordt wat minder ernstig gevonden dan de geluidsoverlast van het wegverkeer. Toch zegt men in de periode 2000-2009 steeds op vier tot vijf adressen waar men geluidsoverlast ervaart van burenen dat men deze overlast ernstig vindt.

Fig. 5.6 *Hoe ernstig vindt men de geluidsoverlast van wegverkeer en burenen?
(in % van adressen met geluidsoverlast van wegverkeer en van burenen)*

Geluidsoverlast in Centrum vooral door horeca(bezoek)

De geluidsoverlast die men in Nijmegen-Centrum ondervindt, wordt zoals te verwachten was vooral veroorzaakt door de horeca of het horecabezoek. In Centrum zegt men in 2009 op 47% van de adressen waar men geluidsoverlast heeft dat deze overlast veroorzaakt wordt door horeca(bezoek), terwijl dat gemiddeld op 10% van de adressen in Nijmegen is met geluidsoverlast (zie fig. 5.2).

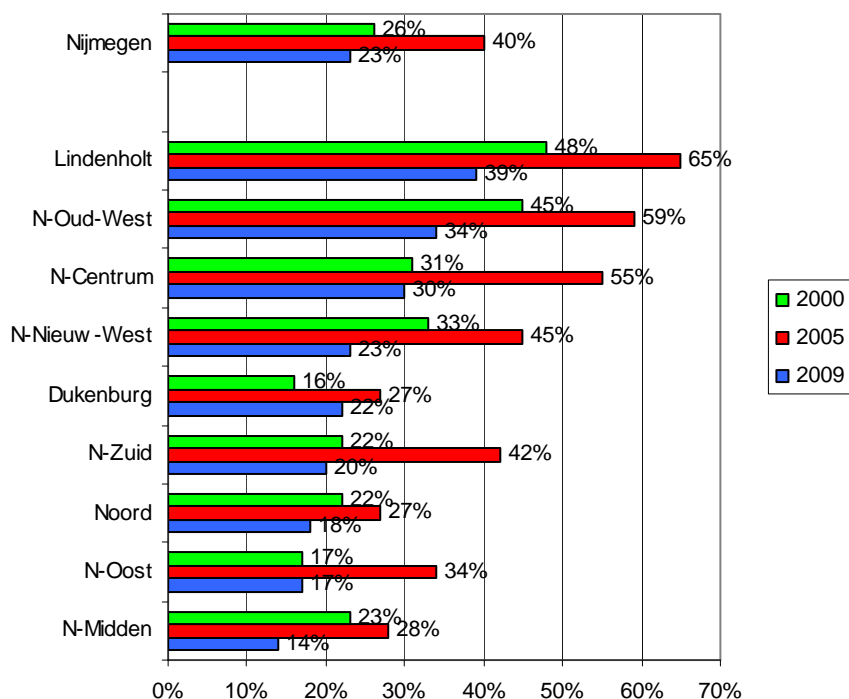
Ook van evenementen en feesten heeft men in Centrum (18%) naar verhouding wat meer overlast dan gemiddeld in de stad (9%). De ervaren geluidsoverlast van evenementen of feesten is evenwel het grootst in Nijmegen-Midden (23%), het stadsdeel waar het Goffertpark ligt en waar enkele keren per jaar muziek- of popconcerten worden gehouden.

5.3 Stankoverlast in de buurt

Ervaren stankoverlast in buurt daalt, maar blijft hoog in West en Lindenholt

In 2005 was de ervaren stankoverlast in de buurt gestegen ten opzichte van 2000. In 2009 is deze fors gedaald in vergelijking met 2005, maar ten opzichte van 2000 is er sprake van een lichte daling. In de peilingen blijven Lindenholt en Oud-West de stadsdelen waar de ervaren stankoverlast naar verhouding het hoogst is (beide stadsdelen liggen in de buurt van bedrijven en industrieterreinen). Maar ook in deze stadsdelen is de ervaren stankoverlast in 2009 sterk gedaald ten opzichte van 2005. De daling heeft vermoedelijk te maken met de sluiting van enkele pelsdierfokkerijen in de buurt van Lindenholt en de realisering van een forse geurreductie bij enkele grotere bedrijven in West en Lindenholt (Nijmeegse ijzergieterij, Slachthuis, ARN).

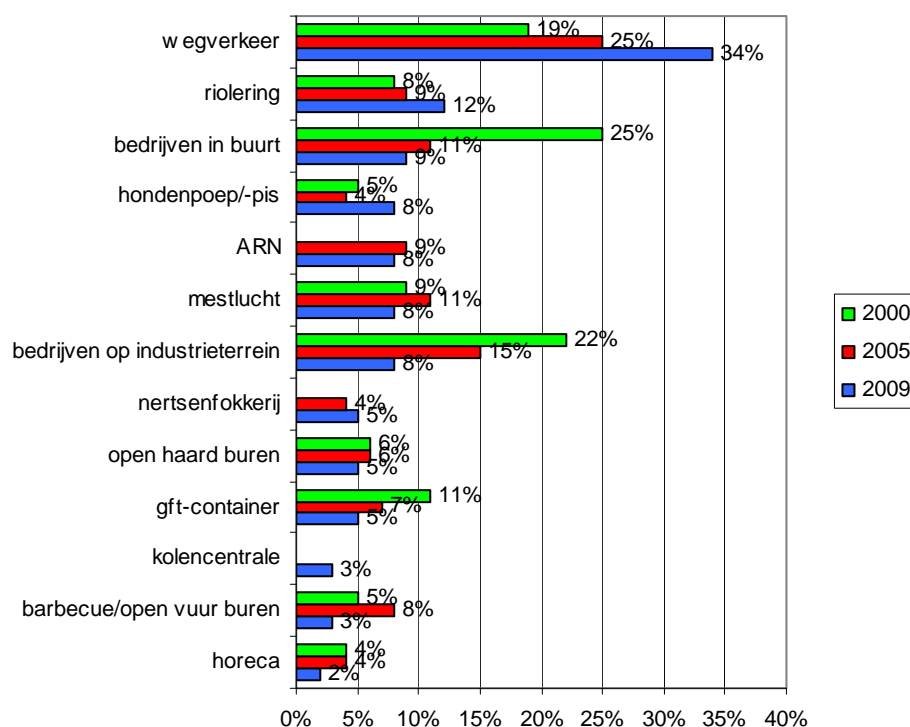
Fig. 5.7 % adressen waar men stank of vieze lucht ervaart in de buurt

Bedrijven steeds minder en wegverkeer steeds meer genoemd als bron van stankoverlast in buurt

In 2000 waren bedrijven (in de buurt en op industrieterreinen) nog de meest genoemde bron van stankoverlast die men in de buurt ondervindt²⁰. Daarna neemt de stankoverlast die van bedrijven wordt ondervonden af (reeds is gewezen op de forse geurreductie bij enkele grote bedrijven op het industriegebied aan de westkant van de stad). Na 2000 wordt wegverkeer steeds meer genoemd als bron van de stankoverlast die men in de buurt ervaart. Zowel in 2005 als in 2009 is wegverkeer de meest genoemde bron van stankoverlast in de buurt. In 2009 wordt de riolering naar verhouding ook veel genoemd als bron van stankoverlast in de buurt. De stankoverlast die Nijmegenaren ondervinden van de gft-container is sinds 2000 afgenomen.

Fig. 5.8 Bronnen van stankoverlast in de buurt
(in % van adressen waar men stankoverlast ervaart in de buurt)

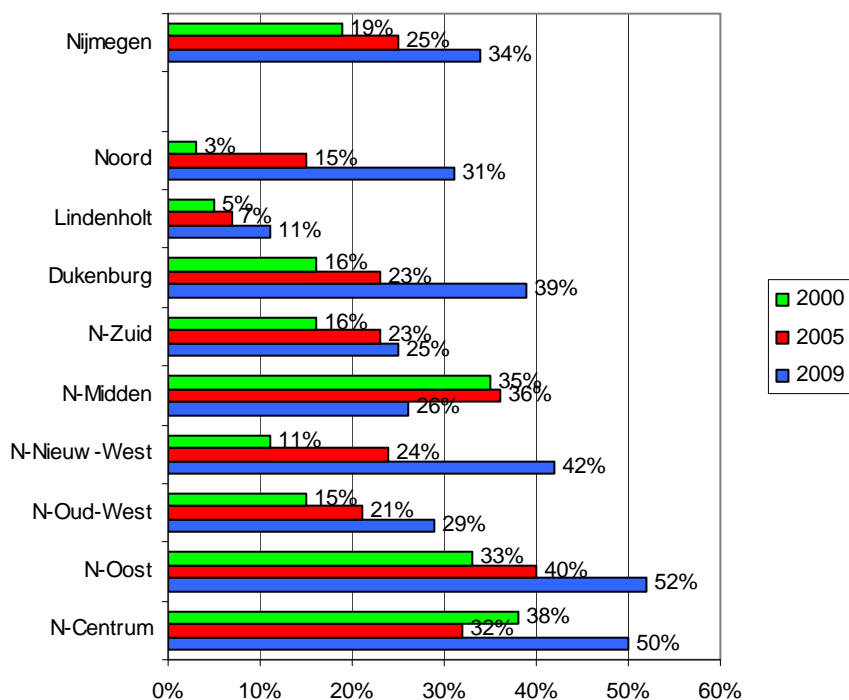

Ervaren stankoverlast door wegverkeer blijft hoog in Centrum en Oost

Sinds 2000 is te zien dat de stankoverlast die ervaren wordt in de stad van het wegverkeer niet alleen groeit maar ook naar verhouding hoog blijft in Nijmegen-Centrum en Nijmegen-Oost. Nijmegen-Midden is het enige stadsdeel waar de ervaren stankoverlast door het wegverkeer na 2005 afneemt.

²⁰In de milieupeilingen zijn bij de vraag wie of wat de stankoverlast in de buurt veroorzaakt geen antwoorden voorgelegd, maar konden de ondervraagden zelf aangeven wie zij hiervoor verantwoordelijk achtten. In 2000 werd de ARN niet apart bij naam genoemd als bron van stankoverlast in de buurt, maar werd de ARN wellicht beschouwd als een bedrijf op een industrieterrein of een bedrijf in de buurt. De kolencentrale is alleen in 2009 apart bij naam genoemd. Wellicht is ook de kolencentrale in 2000 en 2005 beschouwd als een bedrijf op een industrieterrein of een bedrijf in de buurt. De nertsenfokkerij/pelsdierfokkerij is niet bij naam genoemd in 2000. Deze fokkerijen in de buurt van Weurt bestonden al in 2000, maar werden pas later in geuronderzoeken expliciet benoemd als bron van stankoverlast.

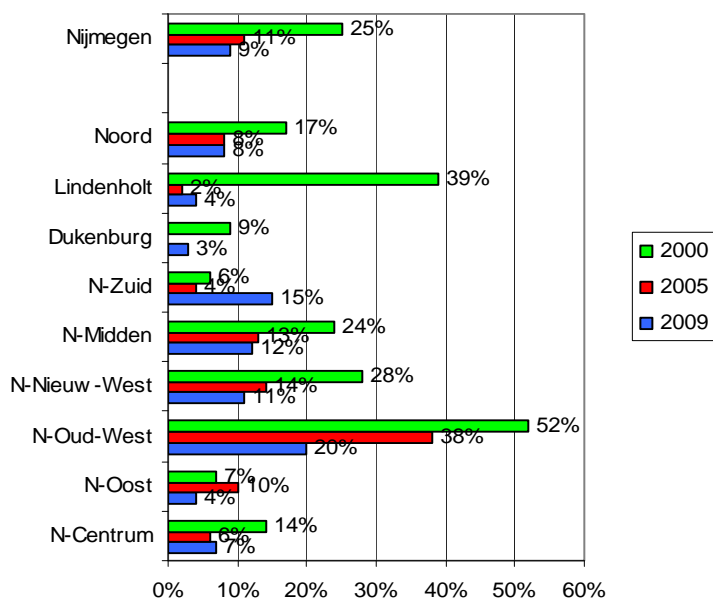
Fig. 5.9 *Ervaren stankoverlast in buurt door wegverkeer per stadsdeel (in % van adressen per stadsdeel waar men stankoverlast in buurt ervaart)*

Ervaren stankoverlast van bedrijven in buurt blijft naar verhouding hoog in Oud-West

Sinds 2000 is de stankoverlast die van bedrijven in de buurt wordt ondervonden over het algemeen genomen gedaald. De ervaren stankoverlast van bedrijven in de buurt was in 2000 naar verhouding hoog in Lindenholt en Oud-West. Na 2000 daalt deze overlast sterk in Lindenholt. De stankoverlast die in Oud-West wordt ervaren door bedrijven in de buurt blijft in de milieupeilingen steeds hoger dan in andere stadsdelen.

Fig. 5.10 *Ervaren stankoverlast in buurt door bedrijven in buurt per stadsdeel (in % van adressen per stadsdeel waar men stankoverlast in buurt ervaart)*

Stankoverlast van wegverkeer grotendeels dagelijks en ernstig

Op de adressen waar men zegt stankoverlast in de buurt te hebben van het wegverkeer ondervindt men deze overlast grotendeels dagelijks. Op een meerderheid van deze adressen vindt men de stankoverlast bovendien ernstig.

De stankoverlast die door bedrijven in de buurt wordt veroorzaakt is weliswaar over het algemeen gedaald sinds 2000, maar voor zover men er last van heeft is dat na 2000 steeds meer dagelijks het geval geworden en vindt men de overlast over het algemeen ook ernstig.

Hoewel stankoverlast van rioleringen niet zo zeer dagelijks voorkomt, wordt deze overlast wel merendeels ernstig gevonden.

Fig. 5.11 *Hoe vaak heeft men last van stankbron? (in % van adressen die last hebben van betreffende stankbron)*

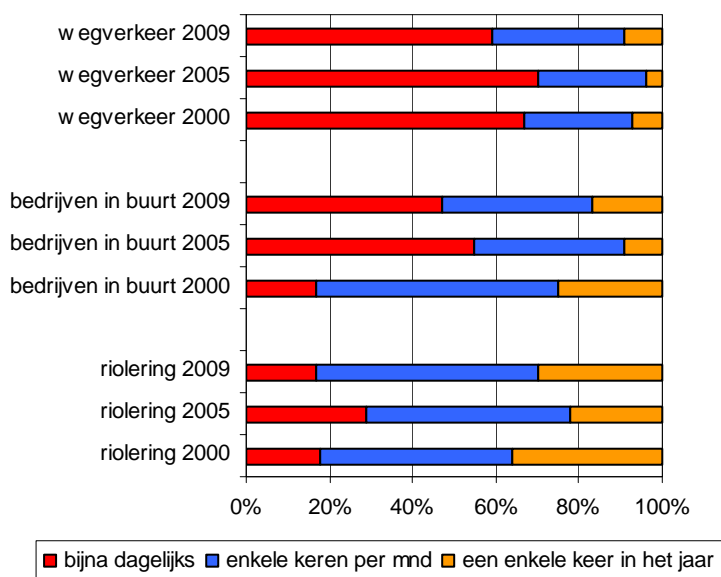
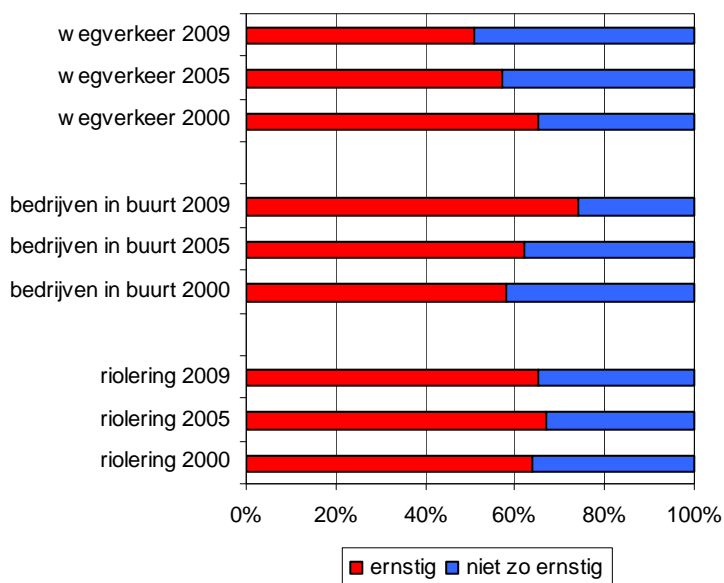

Fig. 5.12

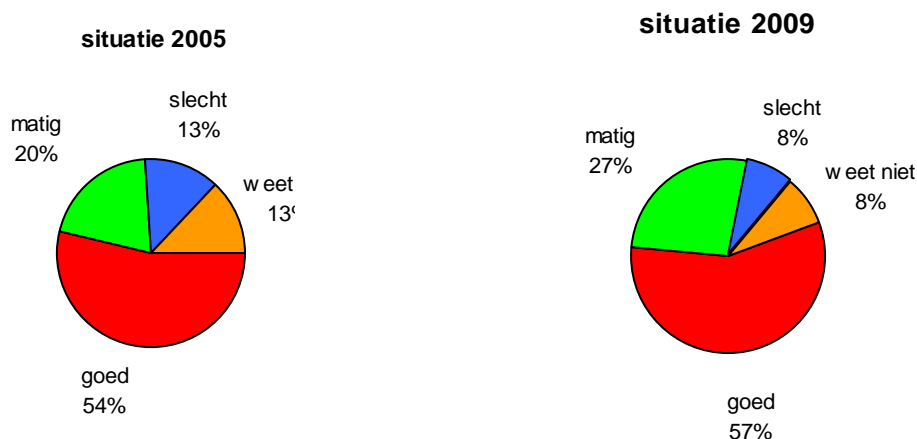
*Hoe ernstig vindt men de stank waarvan men last heeft?
(in % van adressen die last hebben van betreffende stankbron)*

Op eenderde van adressen heeft men een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt

Op ongeveer eenderde van de adressen in Nijmegen heeft men zowel in 2005 als in 2009 een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt²¹. Het aantal adressen waar men de luchtkwaliteit ronduit slecht vindt, is in 2009 ten opzichte van 2005 weliswaar gedaald, maar daarentegen is het aantal adressen waar men de luchtkwaliteit matig vindt gestegen.

Fig. 5.13 *Mening over luchtkwaliteit in de buurt (in % adressen)*

²¹ In de milieupeiling van 2000 is niet geïnformeerd naar de mening van Nijmegenaren over de luchtkwaliteit in hun buurt, maar wel naar hun oordeel over luchtkwaliteit in de stad. Op 22% van de adressen had men toen een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de stad. Burgers kunnen verschillende zaken betrekken bij hun oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt, bijvoorbeeld stank veroorzaakt door burens, luchtvervuiling door verkeer of bedrijven in de buurt of concentratie van vervuilende stoffen in de omgeving. Bovendien kan hun kennis over mogelijke vervuilingbronnen hun oordeel beïnvloeden.

Op adressen waar men zegt stankoverlast in de buurt te ervaren is zoals te verwachten was het oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt minder gunstig dan op adressen waar men geen stankoverlast in de buurt ervaart. Dat is zowel in 2005 als in 2009 het geval. In 2009 heeft men bijvoorbeeld op 54% van de adressen waar men stankoverlast in de buurt ervaart een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de buurt. Dit ongunstige oordeel is op 30% van de adressen aanwezig is waar men geen stankoverlast in de buurt ervaart.

Luchtkwaliteit buurt vooral ongunstig beoordeeld in Centrum en West

In 2005 had men vooral in Centrum en Lindenholt een matig of slecht oordeel over de luchtkwaliteit in de eigen buurt (fig. 5.13a). In Centrum had dat in 2005 volgens de bewoners vooral te maken met het weg- en scheepvaartverkeer. De slechte lucht werd in dat stadsdeel toen vooral toegeschreven aan auto's, dieselbussen en de scheepvaart. In Lindenholt werd de matige of slechte luchtkwaliteit in de buurt meer met de vestiging van de ARN (vuilverbranding) en andere bedrijven in de omgeving in verband gebracht, hoewel ook het wegverkeer in zekere zin een rol speelde.

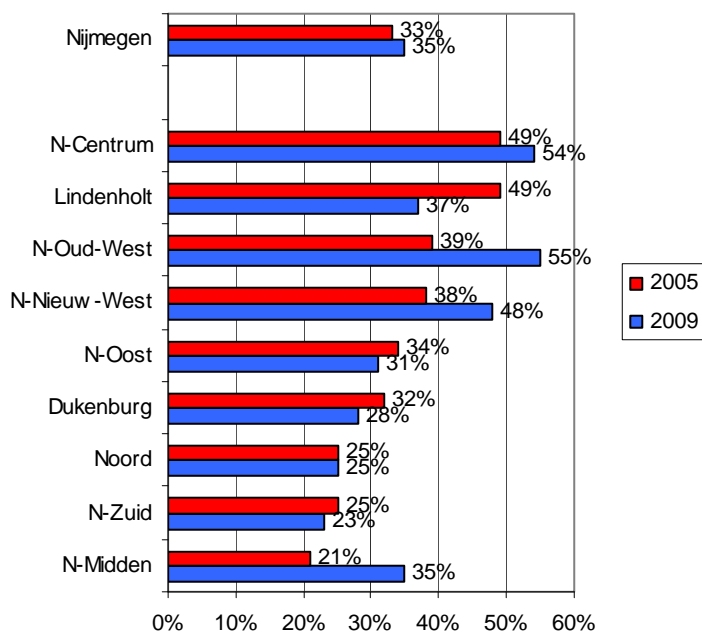
In 2009 komt het matige of slechte oordeel over de luchtkwaliteit naar verhouding nog steeds veel voor in Centrum. Maar naast Centrum is dat nu vooral Oud-West in plaats van Lindenholt. Het mildere oordeel in Lindenholt over de luchtkwaliteit in de buurt heeft te maken met de sluiting van de pelsdierfokkerijen in Weurt in 2008 die voor nogal wat stankoverlast zorgden, ook in Lindenholt. Verder is bij enkele grotere bedrijven op het industrieterrein dicht bij Lindenholt, o.a. bij het afvalverwerkingsbedrijf de ARN, een forse geurreductie gerealiseerd.

Evenals in 2005 wordt in 2009 in Centrum de matige of slechte luchtkwaliteit in de buurt door bewoners nog steeds in verband gebracht met auto's en dieselbussen en in zekere zin ook de scheepvaart. Hoewel de luchtkwaliteit in Lindenholt in 2009 minder ongunstig wordt beoordeeld dan in 2005, acht men in dit stadsdeel nog steeds vooral het vuilverbrandingsbedrijf en andere bedrijven in de buurt verantwoordelijk voor de matige of slechte luchtkwaliteit in de buurt.

In Oud-West wordt de matige of slechte luchtkwaliteit in de buurt niet alleen toegeschreven aan het autoverkeer, maar naar verhouding ook veel aan bedrijven of industrie. Op 21% van de adressen waar men een matig of slecht oordeel heeft over de luchtkwaliteit in de buurt wordt dit toegeschreven aan bedrijven of industrie. In Oud-West is dat op 46% van de adressen het geval waar men een matig of slecht oordeel heeft over de luchtkwaliteit in de buurt.

Ook in Nieuw-West ziet men bedrijven of industrie naast het autoverkeer als veroorzakers van de matige of slechte luchtkwaliteit in de buurt, maar dat is wat minder dan in Oud-West. Op 31% van de adressen in Nieuw-West waar men matig of slecht oordeelt over de luchtkwaliteit in de buurt wordt dit toegeschreven aan bedrijven of industrie.

Fig. 5.13 a % adressen per stadsdeel waar men een matig of slecht oordeel heeft over de luchtkwaliteit in de buurt

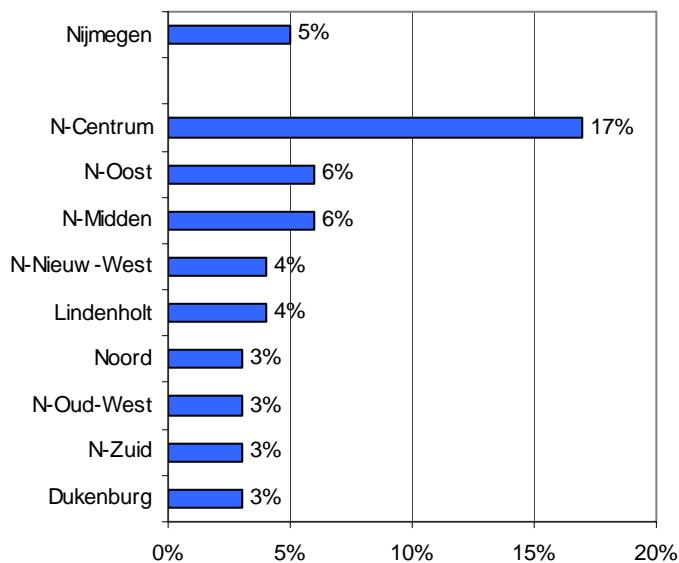
5.4 Overlast van festiviteiten en evenementen

Vooraf in Centrum overlast van festiviteiten en evenementen

Op het overgrote deel van de adressen in Nijmegen (95%) zegt men de afgelopen 12 maanden geen of niet zo veel overlast te hebben van festiviteiten of evenementen in de buurt.²² Op 5% van de adressen in Nijmegen is dat wel het geval. De overlast is begrijpelijkerwijs naar verhouding het grootst in Centrum, waar jaarlijks diverse feestelijke activiteiten plaatsvinden, bijvoorbeeld kermis, zomerfeesten, muziekfestivals en andere evenementen.

²² In de enquête is geïnformeerd of men veel overlast heeft van buurtfestiviteiten of buurtactiviteiten op straat en evenementen in de buurt. Op deze vraag zijn verschillende antwoorden gegeven die variëren van feesten of activiteiten van burens of de buurt, collectieve festiviteiten van horecabedrijven in de buurt tot grotere evenementen in de buurt. Soms is een evenement (Vierdaagse, Zevenheuvelenloop) ook benoemd.

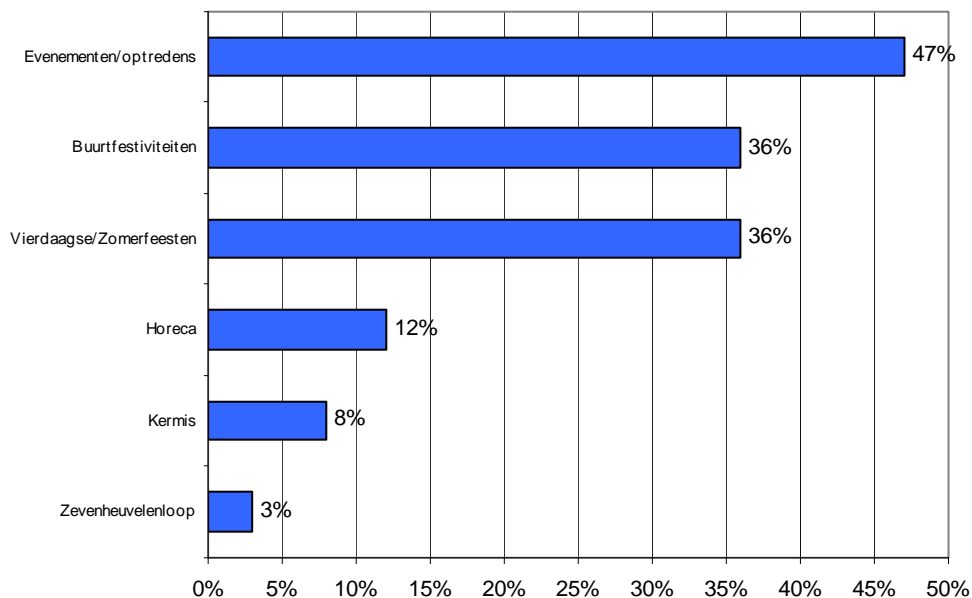
Fig. 5.14 % adressen per stadsdeel waar men zegt de afgelopen 12 maanden veel overlast te hebben ervaren van een festiviteit of evenement in de buurt

Overlast van evenementen veel genoemd in Nieuw-West en Nijmegen-Midden

De meest genoemde bron van overlast zijn evenementen of optredens in de buurt. Het gaat hier om diverse evenementen en optredens (bijvoorbeeld muzikfestivals of popconcerten) of andere grotere of kleinere evenementen in de buurt.

Fig. 5.15 Waarvan heeft men de afgelopen 12 maanden veel overlast ervaren? (in % van adressen waar men veel overlast ervaart van festiviteiten of evenementen in de buurt)²³

²³ Omdat men op de vraag waarvan men veel overlast heeft drie antwoorden mocht geven komt het totale percentage uit op meer dan 100%.

Relatief veel overlast van evenementen wordt ervaren in Nieuw-West en Nijmegen-Midden. In Nieuw-West zegt men op 77% van de adressen met veel overlast dat deze veroorzaakt wordt door evenementen en optredens. In Nijmegen-Midden is dat 71%, terwijl dat gemiddeld 47% is. Nieuw-West en Nijmegen-Midden liggen dicht bij het Goffertpark waar jaarlijks diverse muziekconcerten en festivals worden gehouden.

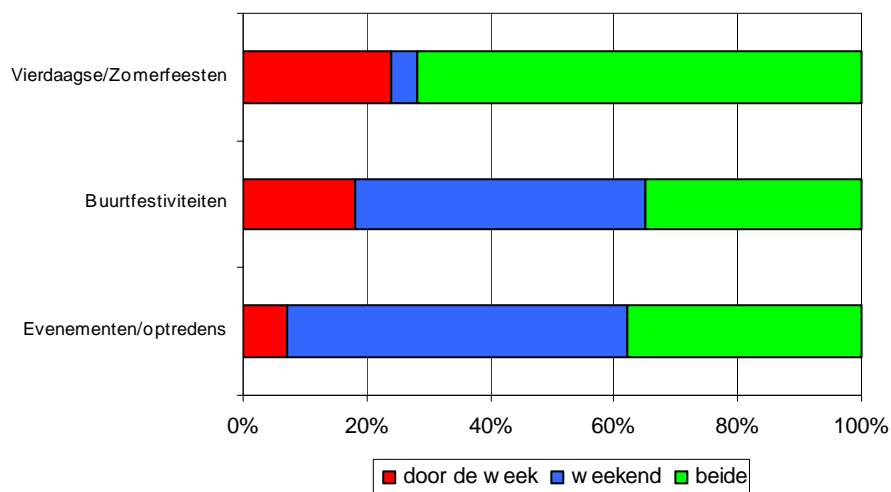
Overlast van buurtfestiviteiten wordt naar verhouding veel ondervonden in Oud-West. In Oud-West wordt op bijna 93% van de adressen waar men veel overlast ervaart, gezegd dat dit komt door buurtfestiviteiten terwijl dat gemiddeld 36% is.

In Centrum ondervindt men zoals te verwachten was het meest overlast van de Vierdaagse/Zomerfeesten. In Centrum zegt men op 95% van de adressen met veel overlast dat deze te wijten is aan de Vierdaagse/Zomerfeesten. Gemiddeld is dat 36%.

Overlast zowel in weekend als door de week en bestaat vooral uit geluidsoverlast

De overlast die men van evenementen/optredens, buurtfestiviteiten en de Vierdaagse ondervindt is niet alleen in het weekend maar ook door de week.²⁴ Vooral bij de Vierdaagse geeft men grotendeels aan dat de overlast zowel door de week als in het weekend is. Van buurtfestiviteiten en evenementen heeft men naar verhouding veel last in het weekend.

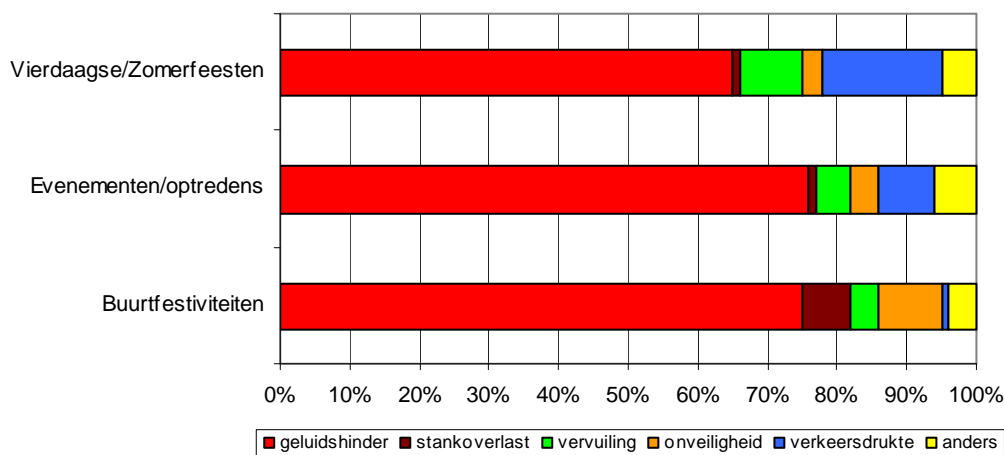
Fig. 5.16 *Wanneer heeft men veel overlast van festiviteiten of evenementen?
(in % van adressen waar men veel overlast ondervindt van betreffende bron)*

De meeste overlast die men heeft van de Vierdaagse, evenementen/optredens en buurtfestiviteiten bestaat uit geluidshinder. Andere vormen van overlast komen ook voor (bijvoorbeeld verkeersdruk, vervuiling, stanoverlast, onveiligheid) maar in aanmerkelijk mindere mate.

²⁴ In de interviews is toegelicht dat het bij "door de week" gaat om maandag tot en met donderdag en dat het bij "het weekend" gaat om vrijdag, zaterdag en zondag.

Fig. 5.17 *Wat voor soort overlast ondervindt men van festiviteit of evenement?
(in % van adressen waar men veel overlast ondervindt van betreffende bron)*

Communicatie vooraf vermindert overlast voor een deel, vooral bij buurtfestiviteiten

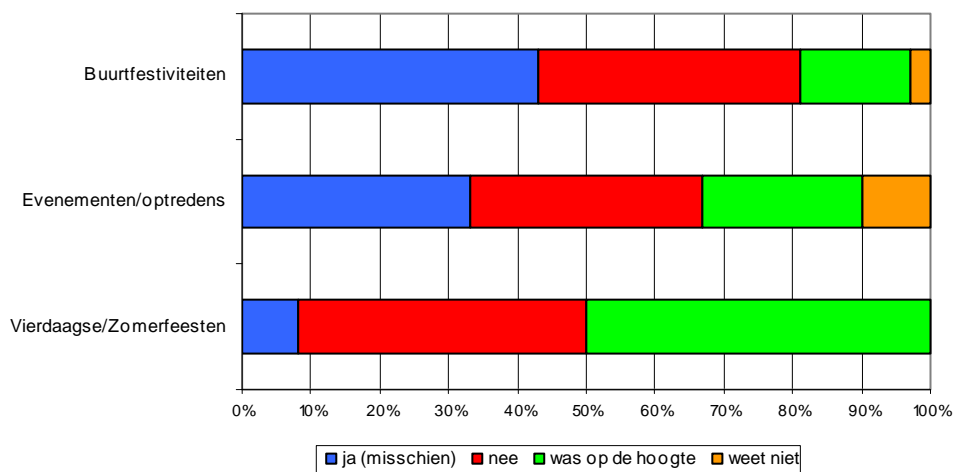
Op ruim een kwart (27%) van de adressen waar men veel overlast heeft ervaren van festiviteiten of evenementen in de buurt had men de overlast (misschien) minder erg gevonden wanneer men van te voren hierover was ingelicht.

Fig. 5.18 *Zou overlast minder erg zijn als men hierover vooraf was ingelicht?
(in % van adressen waar men veel overlast heeft van festiviteiten en evenementen)*

De hindergrens zou vooral bij buurtfestiviteiten ruimer zijn geweest als hierover van de voren was gecommuniceerd. Op 43% van de adressen waar men veel overlast heeft van buurtfestiviteiten, zegt men namelijk dat de overlast (misschien) minder erg was geweest als men hierover vooraf was geïnformeerd. Gemiddeld is dat 27%. De acceptatiegrens van de hinder ligt bij buurtfestiviteiten begrijpelijkerwijs wat hoger dan bij grotere festiviteiten in de stad, omdat bepaalde buurtfestiviteiten meer waarde hebben voor de buurt dan stedelijke festiviteiten. Op de helft van de adressen waar men overigens veel overlast ondervindt van de Vierdaagse/Zomerfeesten zegt men dat men wel hiervan van te voren op de hoogte was gesteld.

Fig. 5.19 *Zou overlast minder erg zijn als men hierover vooraf was geïnformeerd?*
(in % van adressen waar men veel overlast heeft van betreffende bron)

6 Gezondheidsbeleving en leefomgeving

6.1 Inleiding

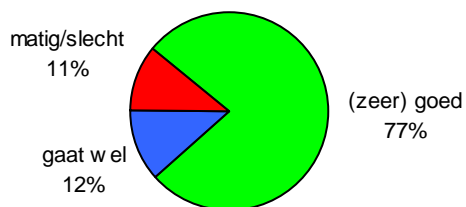
Een belangrijke doelstelling van het Nijmeegse milieubeleid is het creëren van een gezonde leefomgeving. Ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving die negatieve gezondheidseffecten kunnen veroorzaken moeten zo veel mogelijk voorkomen worden. Vaak gaat het om de aanpak van geluids- en stankoverlast in de buurt. Ernstige geluidshinder kan leiden tot slaapstoornissen, stress of concentratieproblemen. Ernstige stankoverlast kan leiden tot misselijkheid en ademhalingsstoornissen. Naast geluids- en stankoverlast zijn er ook andere zaken in de leefomgeving die de gezondheidsbeleving van bewoners beïnvloeden (bijvoorbeeld irritatie over zwerfafval, klachten over groenonderhoud, ongerustheid over de lucht- en bodemkwaliteit). Gebiedsgericht worden inspanningen geleverd om bij te dragen aan de verbetering van de milieukwaliteit in de woonomgeving tot minstens de wettelijke basiskwaliteit. De inspanningen zijn een combinatie van regelgeving, handhaving en aanpakken waarbij steeds sprake is van samenwerking tussen bewoners, ondernemers, milieuorganisaties en gemeente. Bewoners worden kritischer en stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van hun woonomgeving. Steeds meer zal rekening gehouden moeten worden met signalen van bewoners waarbij zij ontwikkelingen in hun fysieke omgeving in relatie brengen met hun gezondheidsbeleving.

6.2 Algemene gezondheidsbeleving

Algemene gezondheidsbeleving hangt samen met leeftijd, opleiding en inkomen

In 2009 zegt men op een groot deel van de Nijmeegse adressen dat men zich gezond voelt. Op ongeveer een van de tien adressen laat men weten een matige of slechte gezondheid te hebben²⁵.

Fig. 6.1 Algemene gezondheidsbeleving (in % adressen)

²⁵ In de milieupeiling van 2000 en 2005 is niet geïnformeerd naar de algemene gezondheidsbeleving. Vergelijking van de algemene gezondheidsbeleving in 2009 met 2000 en 2005 is derhalve niet mogelijk.

De gezondheidsbeleving hangt samen met de leeftijd, de opleiding en het inkomen. Hoe jonger men is, hoe gezonder men zich voelt. Dat is begrijpelijk, want naarmate men ouder wordt nemen over het algemeen de gezondheidsklachten toe. Verder hangt de gezondheidsbeleving samen met de sociaaleconomische status (opleiding, inkomen). Op adressen waar men een hoge opleiding heeft voelt men zich gezonder dan op adressen waar men een lagere opleiding heeft. Ook op adressen met een hoog inkomen zegt men zich gezonder te voelen dan op adressen met een lager inkomen.²⁶

Fig. 6.2 *Algemene gezondheidsbeleving naar leeftijdsgroep (in % adressen)*

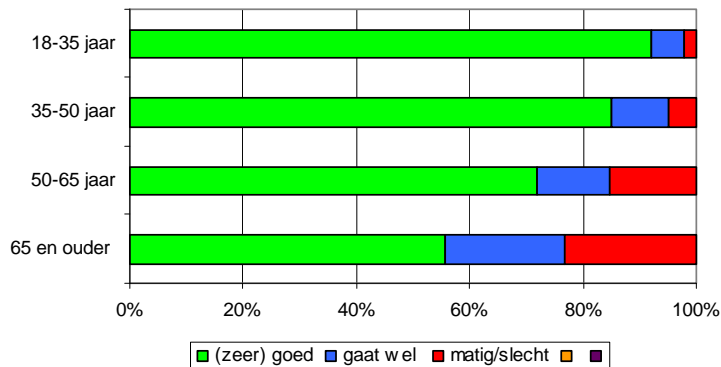

Fig. 6.3 *Algemene gezondheidsbeleving naar opleidingsniveau (in % adressen)*

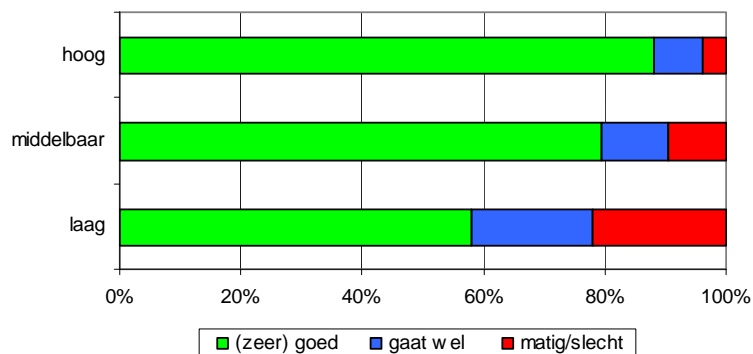
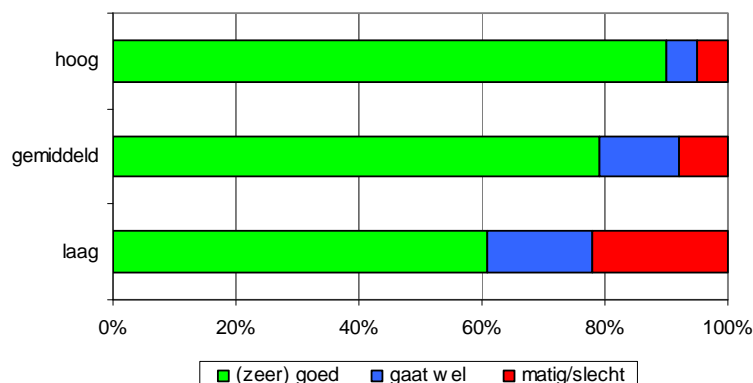

Fig. 6.4 *Algemene gezondheidsbeleving naar inkomensgroep (in % adressen)*

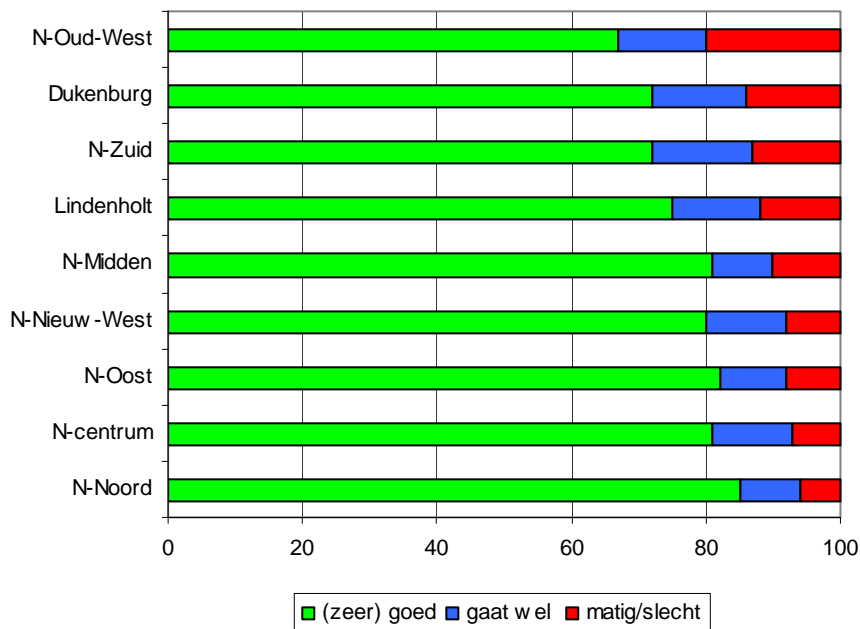

²⁶ Gezondheid en gezondheidsbeleving hangen niet alleen samen met leeftijd en sociaal-economische status, maar ook met diverse andere factoren, zoals bijvoorbeeld leefstijl en gedrag, biologische factoren, erfelijke factoren, de sociale en fysieke omgeving, de organisatie en bereikbaarheid van de (gezondheids)zorg.

Gezondheidsbeleving in Oud-West minder gunstig dan gemiddeld

De gezondheidsbeleving van bewoners in Oud-West laat een minder gunstig beeld zien dan gemiddeld in de stad. Het aantal adressen in Oud-West waar men zegt een matige of slechte gezondheid te hebben is naar verhouding bijna twee keer zo hoog als gemiddeld in de stad (20% tegenover 11%). Het relatief ongunstige beeld van de gezondheidsbeleving in Oud-West hangt voor een deel samen met het opleidingsniveau en inkomen in dit stadsdeel. In Oud-West zijn het opleidingsniveau en het inkomen over het algemeen wat lager dan gemiddeld in de stad. In Oud-West zegt bijvoorbeeld 35% een laag inkomen te hebben tegenover 24% in de stad en laat 39% weten een lage opleiding te hebben tegenover 26% gemiddeld in de stad. Maar ook wanneer gecorrigeerd wordt voor inkomen en opleiding blijft de gezondheidsbeleving in West minder gunstig dan elders. Vergelijking van dezelfde groepen (laag inkomen, lage opleiding) in West en in de stad laat namelijk een ongunstiger beeld zien van de gezondheidsbeleving van deze groepen in West.

Fig. 6.5 Gezondheidsbeleving naar stadsdeel (in % adressen)

6.3 Gezondheidsbeleving en geluidsoverlast

Gezondheidsklachten door geluidsoverlast beperkt maar wel aanwezig

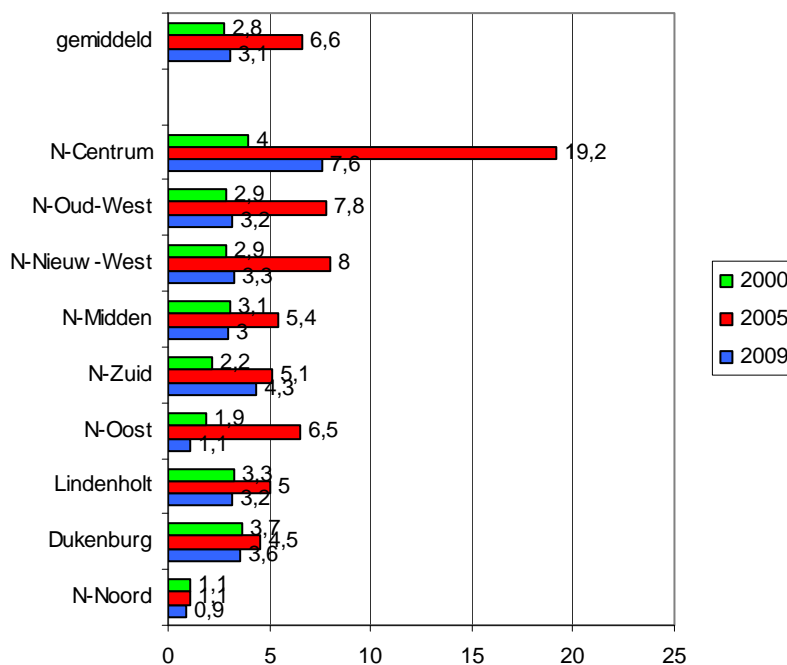
In de milieupeilingen van 2000, 2005 en 2009 is er telkens een aantal adressen waar men zegt dat er iemand thuis is met gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in de buurt. In 2000 was dat het geval op 2,8 % van alle woonadressen in Nijmegen. In 2005 stijgt dit aantal naar 6,6% en in 2009 gaat het om 3,1% van alle adressen waar dit wordt gezegd. Hoewel het aantal adressen waar men zegt dat er iemand thuis is met gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast beperkt is, zijn deze gezondheidsklachten nog steeds aanwezig. Voor zover er

gezondheidsklachten voorkomen hebben deze hoofdzakelijk te maken met slapeloosheid. Nervositeit, stress en hoofdpijn komen ook voor, maar in veel mindere mate.

Gezondheidsklachten relatief hoog in Centrum, maar ook meer afgenomen in Centrum

De gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in de buurt zijn in de drie peilingen over het algemeen naar verhouding hoog in Centrum, met een uitschieter in 2005²⁷. Tegelijkertijd zijn deze klachten in 2009 ten opzichte van 2005 ook het sterkst afgenomen in Centrum. Ook in Oud- en Nieuw-West waar de gezondheidsklachten in 2005 op een wat hoger niveau lagen dan in veel andere stadsdelen zijn deze klachten in 2009 ten opzichte van 2005 gedaald.

Fig. 6.6 % adressen met gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in buurt

Vanwege het relatief beperkte aantal analyse-eenheden is het moeilijk om na te gaan of er verband bestaat tussen de algemene gezondheidsbeleving en gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast. Onder degenen die aangeven dat zij een (zeer) goede gezondheid hebben zegt 2,8% gezondheidsklachten te hebben als gevolg van geluidsoverlast. Onder degenen die zeggen een matige of slechte gezondheid te hebben is dat aandeel iets hoger, namelijk 3,9%. Een vergelijking tussen stadsdelen op dit punt is achterwege gelaten vanwege de nog kleinere aantallen per stadsdeel.

²⁷ In Centrum rijden in vergelijking met andere stadsdelen veel bussen die voor geluidsoverlast zorgen. In 2004-2005 waren er verder bouwactiviteiten in de Regulierstraat en de Molenstraat die gepaard gingen met geluidshinder voor omwonenden. In 2005 waren er ook verschillende festiviteiten in het centrum in het kader van het 2000 jarig bestaan van de stad.

6.4 Gezondheidsbeleving en luchtkwaliteit

Gezondheidsklachten als gevolg van luchtkwaliteit wisselend²⁸

De gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit vertonen een wisselend beeld. In 2000 zei men op 7% van alle adressen in Nijmegen dat er iemand thuis is met gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad. In 2005 zei men dat op 11,4% van de adressen voor de luchtkwaliteit in de stad of de buurt en in 2009 werd dat aangegeven op 3,7% van de adressen voor de luchtkwaliteit in de buurt. Voor zover gezondheidsklachten worden genoemd, zijn dat vooral ademhalingsstoornissen. Ook allergieën of huiduitslag worden genoemd, maar in veel mindere mate²⁹.

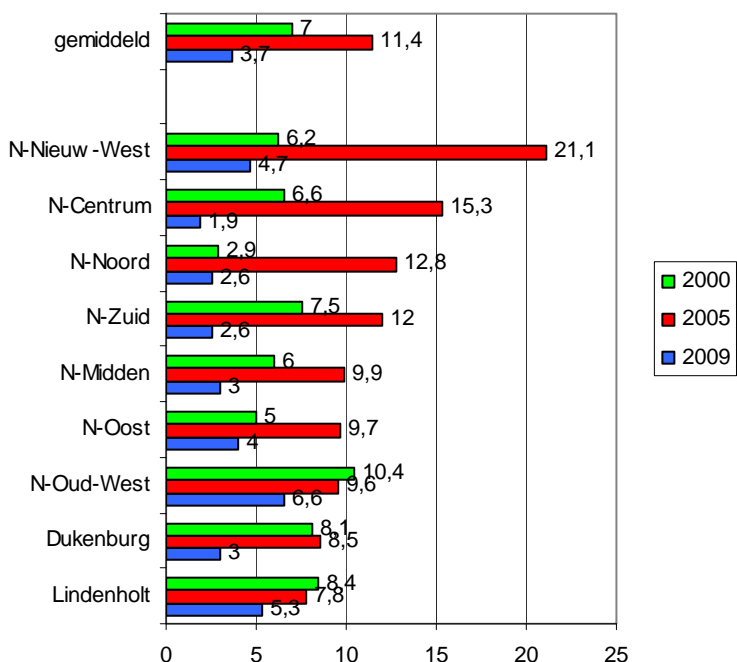
Gezondheidsklachten in Nijmegen-West vaak iets hoger dan gemiddeld

De gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt zijn in verschillende peilingen in Oud-West of Nieuw-West wat hoger dan gemiddeld. Evenals bij de gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast zijn er bij de gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt uitschieters in 2005, vooral in Nijmegen-Nieuw-West. In 2009 is het aantal adressen waar men zegt gezondheidsklachten te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit overal gedaald ten opzichte van 2005, vooral in Nijmegen-West.

²⁸ De gegevens van de verschillende peilingen over gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit zijn niet helemaal vergelijkbaar. In 2000 is namelijk gevraagd naar eventuele gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad. In 2005 is geïnformeerd naar eventuele gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de stad of de buurt en in 2009 is gevraagd naar eventuele gezondheidsklachten als gevolg van de luchtkwaliteit in de buurt. Hoewel er subtiele verschillen bestaan in de vraagstelling worden de uitkomsten van de drie peilingen toch naast elkaar gezet, omdat het verschil tussen de luchtkwaliteit in de buurt en de luchtkwaliteit in de stad voor veel bewoners een gradueel verschil is.

²⁹ Hoewel gezondheid in de beleving van burgers vaak in verband wordt gebracht met de luchtkwaliteit, hoeft deze relatie in objectieve of medische zin niet aanwezig te zijn.

Fig. 6.7 % adressen met gezondheidsklachten als gevolg van luchtkwaliteit in stad of buurt

In hoeverre de algemene gezondheidsbeleving van bewoners samenhangt met de gezondheidsklachten die men zegt te hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in de buurt is ook hier vanwege de relatief kleine aantallen analyse-eenheden moeilijk te zeggen. Maar van degenen die vinden dat zij een (zeer) goede gezondheid hebben zegt in 2009 2,8% dat zij gezondheidsklachten hebben als gevolg van de luchtkwaliteit in hun buurt, terwijl dat aandeel onder degenen die vinden dat zij een matige of slechte gezondheid hebben hoger is, namelijk 6,7%. Verschillen tussen de stadsdelen op dit punt zijn verder niet nagegaan vanwege de nog kleinere aantallen per stadsdeel.

6.5 Ongerustheid bodemkwaliteit

Ongerustheid over bodemkwaliteit beperkt

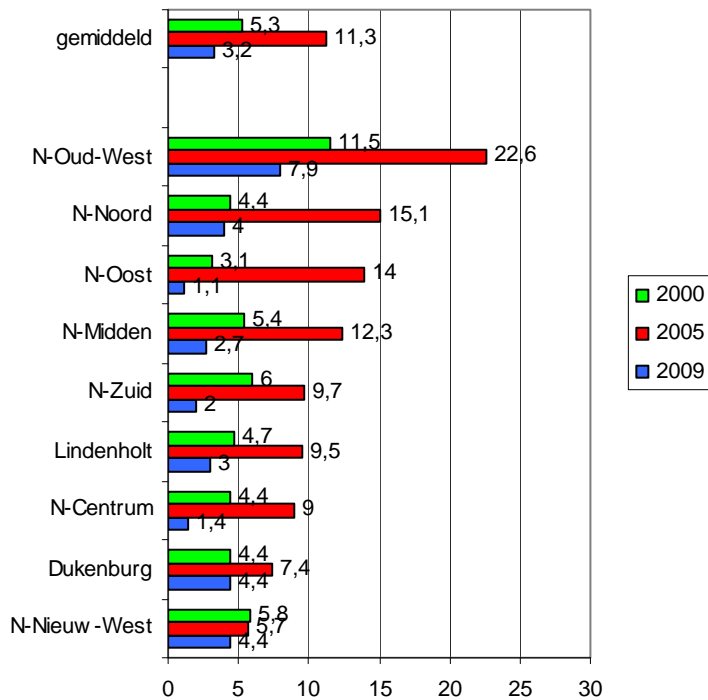
Op het overgrote deel van de Nijmeegse adressen is men over het algemeen niet ongerust over de bodemkwaliteit in de buurt. In 2000 was dat op 5,3% van de adressen in Nijmegen het geval. In 2005 was er net als bij de thema's geluid en lucht sprake van een uitschieter. Maar daarna neemt de ongerustheid over de bodemkwaliteit in de buurt weer af en is men in 2009 maar op een beperkt aantal adressen (3,2%) ongerust.

Redenen van ongerustheid die men in de peilingen noemt zijn vooral dat het gebied waar men woont een voormalig bedrijfsterrein is geweest en dat bodemvervuiling in de omgeving is geconstateerd. Enkele andere redenen worden ook genoemd maar in veel mindere mate. Bijvoorbeeld het dumpen van afval door particulieren, neerslag vuile lucht, hemelwaterafvoer en berichtgeving in de media die gevoelens van ongerustheid aanwakkeren.

In Oud-West is men ongeruster over bodemkwaliteit dan elders

In alle milieupeilingen vanaf 2000 blijft de ongerustheid over de bodemkwaliteit in Oud-West naar verhouding hoog. De ongerustheid is het hoogst geweest in 2005, vooral in Oud-West. Daarentegen is de ongerustheid over de bodemkwaliteit in de buurt in 2009 ten opzichte van 2005 overal afgenomen. Die afname is vooral te zien in Oud-West waar men van oudsher ongeruster is dan elders.

Fig. 6.8 % adressen waar men zegt ongerust te zijn over de bodemkwaliteit in de buurt

De ongerustheid over de bodemkwaliteit in de buurt heeft weinig te maken met de gezondheidsbeleving van Nijmegenaren. Van degenen die vinden dat zij over het algemeen een matige of slechte gezondheid hebben is 2,9% in 2009 ongerust over de bodemkwaliteit in hun buurt. Onder degenen die zeggen een (zeer) goede gezondheid te hebben is dat niet veel anders (namelijk 3,3%).

6.6 Bezorgdheid over milieuproblemen in de buurt

Vooraf ouderen bezorgd dat milieuproblemen leiden tot gezondheidsklachten

In 2009 noemt men op 60% van de adressen in Nijmegen belangrijke milieuproblemen in de buurt die met voorrang aangepakt moeten worden. Op bijna 30% van deze adressen zegt men (een beetje of erg) bezorgd te zijn dat deze milieuproblemen leiden tot gezondheidsklachten.³⁰

Fig. 6.9 *Is men bezorgd dat milieuproblemen in buurt leiden tot gezondheidsklachten? (in % van adressen waar men milieuproblemen in buurt noemt)*

De bezorgdheid is wat groter onder personen van 65 jaar of ouder. Onder personen van 65 jaar of ouder is bijvoorbeeld 35% bezorgd dat milieuproblemen in de buurt leiden tot gezondheidsklachten. Onder degenen die 18-35 jaar zijn is dat minder, namelijk 21%.

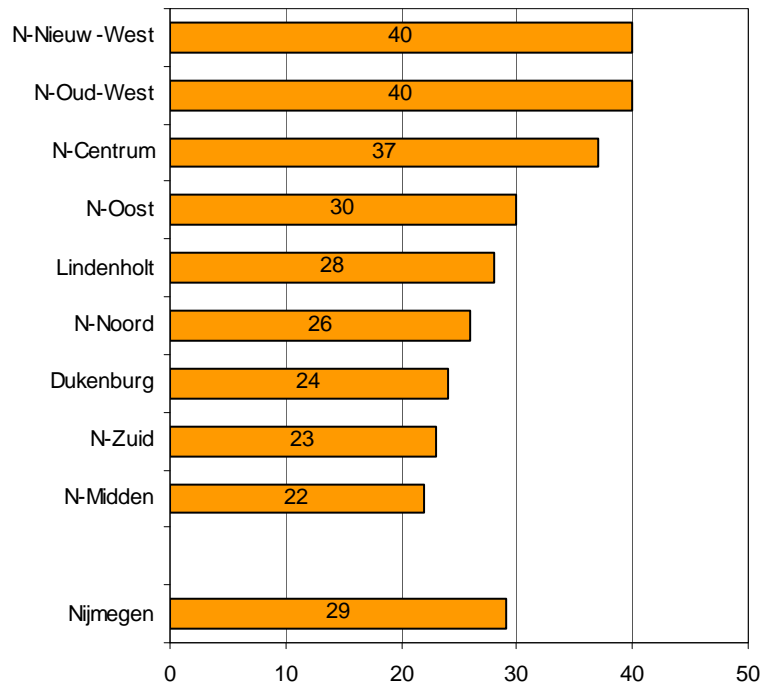
Bezorgdheid over gezondheidsklachten in Nijmegen-West groter dan elders in de stad

De bezorgdheid over eventuele gezondheidsklachten door milieuproblemen in de buurt is groter in Oud-West en Nieuw-West dan in de andere Nijmeegse stadsdelen. Op adressen in Nijmegen-Midden en Nijmegen-Zuid is men minder bezorgd over de gevolgen van de milieuproblemen in de buurt voor de gezondheid.

³⁰ De vraag of men bezorgd is dat milieuproblemen in de buurt kunnen leiden tot gezondheidsklachten is niet gesteld in de peilingen van 2000 en 2005, maar alleen in de peiling van 2009.

Fig. 6.10

% adressen per stadsdeel waar men bezorgd is dat milieuproblemen in de buurt leiden tot gezondheidsklachten (in % adressen waar men milieuproblemen in buurt noemt)

De bezorgdheid over eventuele gezondheidsklachten door milieuproblemen in de buurt komt verder wat meer voor bij personen die zeggen over het algemeen een matige of slechte gezondheid te hebben dan bij personen die vinden dat zij over het algemeen een (zeer) goede gezondheid hebben. Van degenen die zeggen een matige of slechte gezondheid te hebben is 36% bezorgd, terwijl dat onder personen met een (zeer) goede gezondheid 27% is. Het feit dat er in Oud-West naar verhouding wat meer personen zijn die bezorgd zijn heeft wellicht ook te maken met het gegeven dat er in Oud-West naar verhouding wat meer personen zijn die zeggen een matige of slechte gezondheid te hebben. In Oud-West zegt 17% een matige of slechte gezondheid te hebben, gemiddeld is dat in de stad 10%.

Bijlage 1 Tabellen

De bijlage bevat 18 tabellen en enkele kaarten met uitkomsten die uitgedrukt zijn in percentage van het totaal aantal adressen per stadsdeel. Op deze manier krijgt de lezer een indruk van het oordeel in het stadsdeel als geheel. De bijlage moet gezien worden als aanvulling op de uitkomsten in het basisrapport.

Tabel 1

% dat verandering verwacht door milieuproblemen in buurt

	2009
Nijmegen	33%
N-Centrum	36%
N-Oost	32%
N-Nieuw-West	35%
N-Oud-West	36%
N-Midden	33%
N-Zuid	32%
N-Noord	48%
Dukenburg	27%
Lindholt	32%

Tabel 2

% dat toename van milieuproblemen verwacht

	2009
Nijmegen	27%
N-Centrum	28%
N-Oost	27%
N-Nieuw-West	29%
N-Oud-West	26%
N-Midden	27%
N-Zuid	27%
N-Noord	42%
Dukenburg	23%
Lindholt	25%

Tabel 3

% dat afname van milieuproblemen verwacht

	2009
Nijmegen	6%
N-Centrum	8%
N-Oost	5%
N-Nieuw-West	6%
N-Oud-West	10%
N-Midden	6%
N-Zuid	5%
N-Noord	6%
Dukenburg	4%
Lindholt	7%

Tabel 4

% dat verandering verwacht door toename verkeer

	2009
Nijmegen	16%
N-Centrum	17%
N-Oost	18%
N-Nieuw-West	18%
N-Oud-West	17%
N-Midden	18%
N-Zuid	14%
N-Noord	24%
Dukenburg	9%
Lindholt	11%

Tabel 5

% dat verandering verwacht door toename zwerfvuil

	2009
Nijmegen	9%
N-Centrum	5%
N-Oost	8%
N-Nieuw-West	6%
N-Oud-West	5%
N-Midden	7%
N-Zuid	11%
N-Noord	12%
Dukenburg	12%
Lindholt	11%

Tabel 6

% dat verandering verwacht door meer luchtvervuiling vanwege meer verkeer

	2009
Nijmegen	6%
N-Centrum	5%
N-Oost	8%
N-Nieuw-West	7%
N-Oud-West	7%
N-Midden	6%
N-Zuid	5%
N-Noord	14%
Dukenburg	3%
Lindholt	5%

Tabel 7

% geluidsoverlast buurt

	2000	2005	2009
Nijmegen	39%	52%	46%
N-Centrum	59%	74%	67%
N-Oost	39%	57%	49%
N-Nieuw-West	36%	50%	46%
N-Oud-West	42%	47%	42%
N-Midden	38%	45%	43%
N-Zuid	31%	44%	42%
N-Noord	34%	42%	34%
Dukenburg	40%	59%	46%
Lindholt	42%	49%	48%

Tabel 8

% geluidsoverlast door wegverkeer in buurt

	2000	2005	2009
Nijmegen	19%	24%	21%
N-Centrum	29%	41%	29%
N-Oost	16%	23%	20%
N-Nieuw-West	14%	22%	23%
N-Oud-West	20%	23%	20%
N-Midden	16%	18%	17%
N-Zuid	14%	24%	20%
N-Noord	24%	16%	17%
Dukenburg	28%	28%	23%
Lindholt	17%	25%	19%

Tabel 9

% geluidsoverlast door burelen

	2000	2005	2009
Nijmegen	15%	14%	20%
N-Centrum	10%	11%	18%
N-Oost	18%	14%	21%
N-Nieuw-West	12%	11%	20%
N-Oud-West	17%	17%	20%
N-Midden	12%	11%	17%
N-Zuid	16%	16%	24%
N-Noord	5%	8%	13%
Dukenburg	17%	16%	22%
Lindholt	20%	13%	22%

Tabel 10

% dat geluidsoverlast wegverkeer ernstig vindt

	2000	2005	2009
Nijmegen	11%	14%	10%
N-Centrum	20%	27%	15%
N-Oost	8%	14%	10%
N-Nieuw-West	7%	10%	11%
N-Oud-West	12%	17%	10%
N-Midden	10%	13%	9%
N-Zuid	10%	15%	11%
N-Noord	16%	11%	7%
Dukenburg	15%	11%	13%
Lindholt	8%	15%	7%

Tabel 11

% dat geluidsoverlast burelen ernstig vindt

	2000	2005	2009
Nijmegen	7%	6%	8%
N-Centrum	4%	4%	10%
N-Oost	8%	6%	7%
N-Nieuw-West	6%	4%	8%
N-Oud-West	9%	9%	8%
N-Midden	6%	5%	6%
N-Zuid	8%	6%	12%
N-Noord	3%	3%	4%
Dukenburg	7%	9%	10%
Lindholt	10%	7%	6%

Tabel 12

% stankoverlast buurt

	2000	2005	2009
Nijmegen	26%	40%	23%
N-Centrum	31%	55%	30%
N-Oost	17%	34%	17%
N-Nieuw-West	33%	45%	23%
N-Oud-West	45%	59%	34%
N-Midden	23%	28%	14%
N-Zuid	22%	42%	20%
N-Noord	22%	27%	18%
Dukenburg	16%	27%	22%
Lindholt	48%	65%	39%

Tabel 13

% stankoverlast door wegverkeer in buurt

	2000	2005	2009
Nijmegen	5%	10%	8%
N-Centrum	11%	18%	15%
N-Oost	5%	14%	9%
N-Nieuw-West	4%	11%	10%
N-Oud-West	6%	12%	10%
N-Midden	8%	10%	4%
N-Zuid	3%	10%	5%
N-Noord	1%	4%	6%
Dukenburg	3%	6%	8%
Lindholt	2%	5%	4%

Tabel 14

% stankoverlast door bedrijven in buurt

	2000	2005	2009
Nijmegen	6%	4%	2%
N-Centrum	4%	3%	2%
N-Oost	1%	4%	1%
N-Nieuw-West	9%	6%	3%
N-Oud-West	23%	23%	7%
N-Midden	6%	3%	2%
N-Zuid	1%	2%	3%
N-Noord	4%	2%	1%
Dukenburg	2%	-	1%
Lindholt	19%	1%	2%

Tabel 15

% dat stankoverlast wegverkeer in buurt ernstig vindt

	2000	2005	2009
Nijmegen	12%	6%	4%
N-Centrum	10%	7%	10%
N-Oost	5%	8%	5%
N-Nieuw-West	13%	5%	4%
N-Oud-West	25%	9%	6%
N-Midden	12%	6%	1%
N-Zuid	6%	6%	3%
N-Noord	6%	3%	4%
Dukenburg	6%	2%	3%
Lindholt	36%	3%	3%

Tabel 16

% dat stankoverlast bedrijven in buurt ernstig vindt

	2000	2005	2009
Nijmegen	1%	3%	2%
N-Centrum	2%	3%	2%
N-Oost	1%	1%	1%
N-Nieuw-West	-	2%	2%
N-Oud-West	2%	21%	5%
N-Midden	1%	1%	1%
N-Zuid	2%	-	2%
N-Noord	3%	1%	1%
Dukenburg	-	-	1%
Lindholt	1%	1%	1%

Tabel 17

% waar men zegt een matige of slechte gezondheid te hebben

	2009
Nijmegen	11%
N-Centrum	7%
N-Oost	8%
N-Nieuw-West	8%
N-Oud-West	20%
N-Midden	10%
N-Zuid	13%
N-Noord	6%
Dukenburg	14%
Lindholt	12%

Tabel 18

% dat bezorgd is dat milieuproblemen zullen leiden tot gezondheidsklachten

	2009
Nijmegen	18%
N-Centrum	22%
N-Oost	18%
N-Nieuw-West	25%
N-Oud-West	28%
N-Midden	13%
N-Zuid	13%
N-Noord	14%
Dukenburg	14%
Lindholt	18%

Bijlage 2 Kaarten

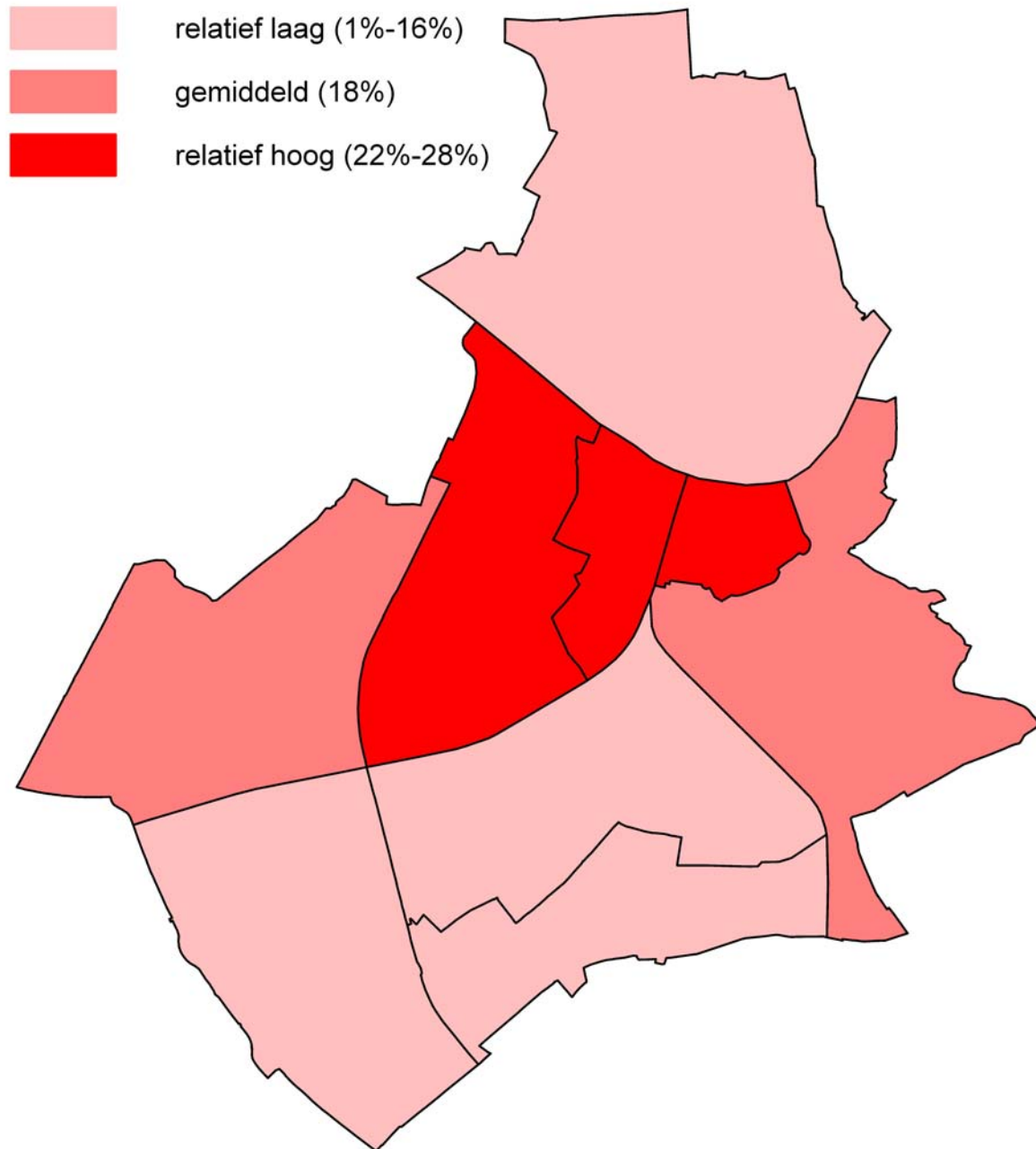
Kaart 1

Stadsdelen

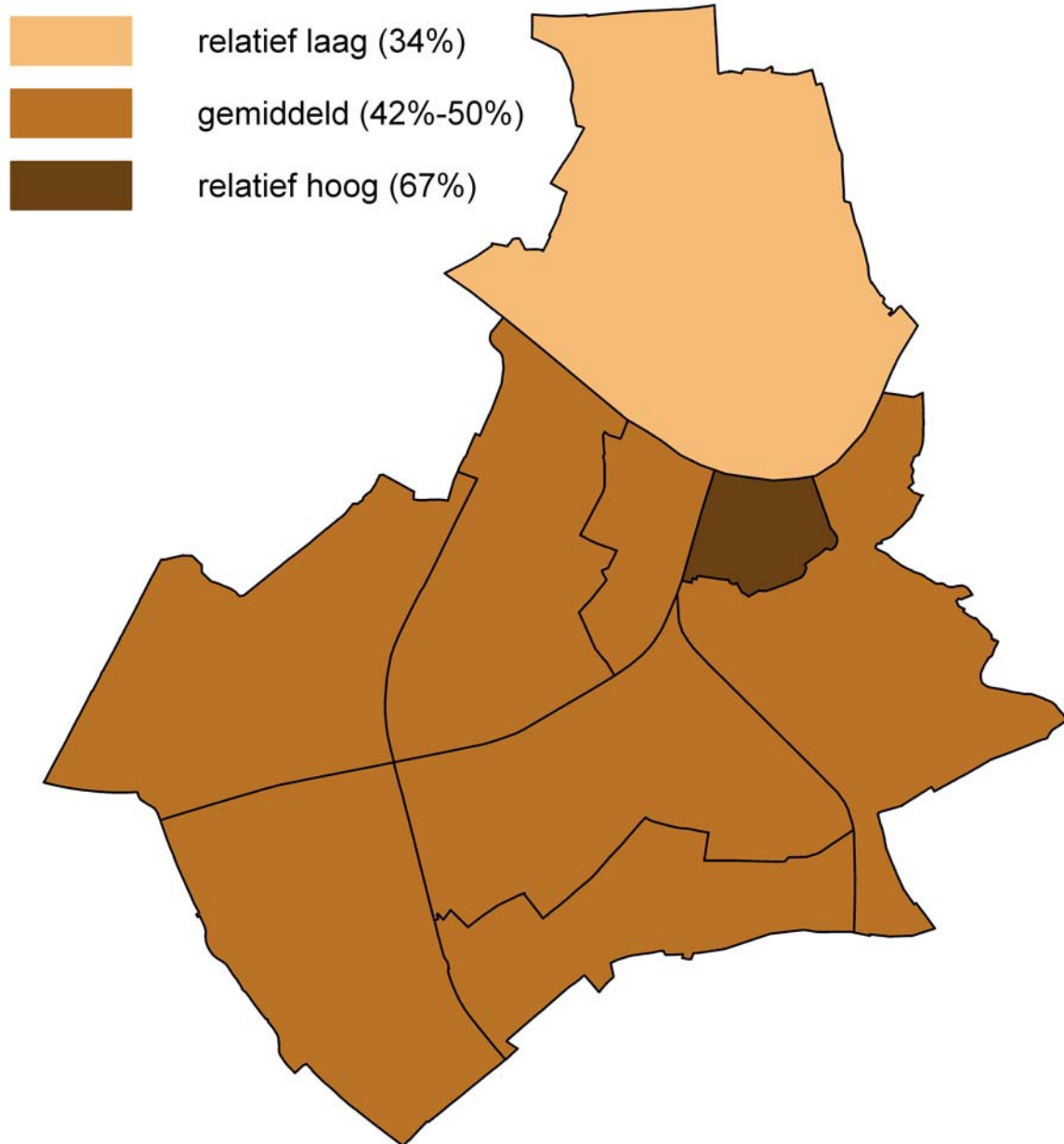
Kaart 2

Mate van bezorgheid gezondheidsklachten door milieuproblemen (2009)

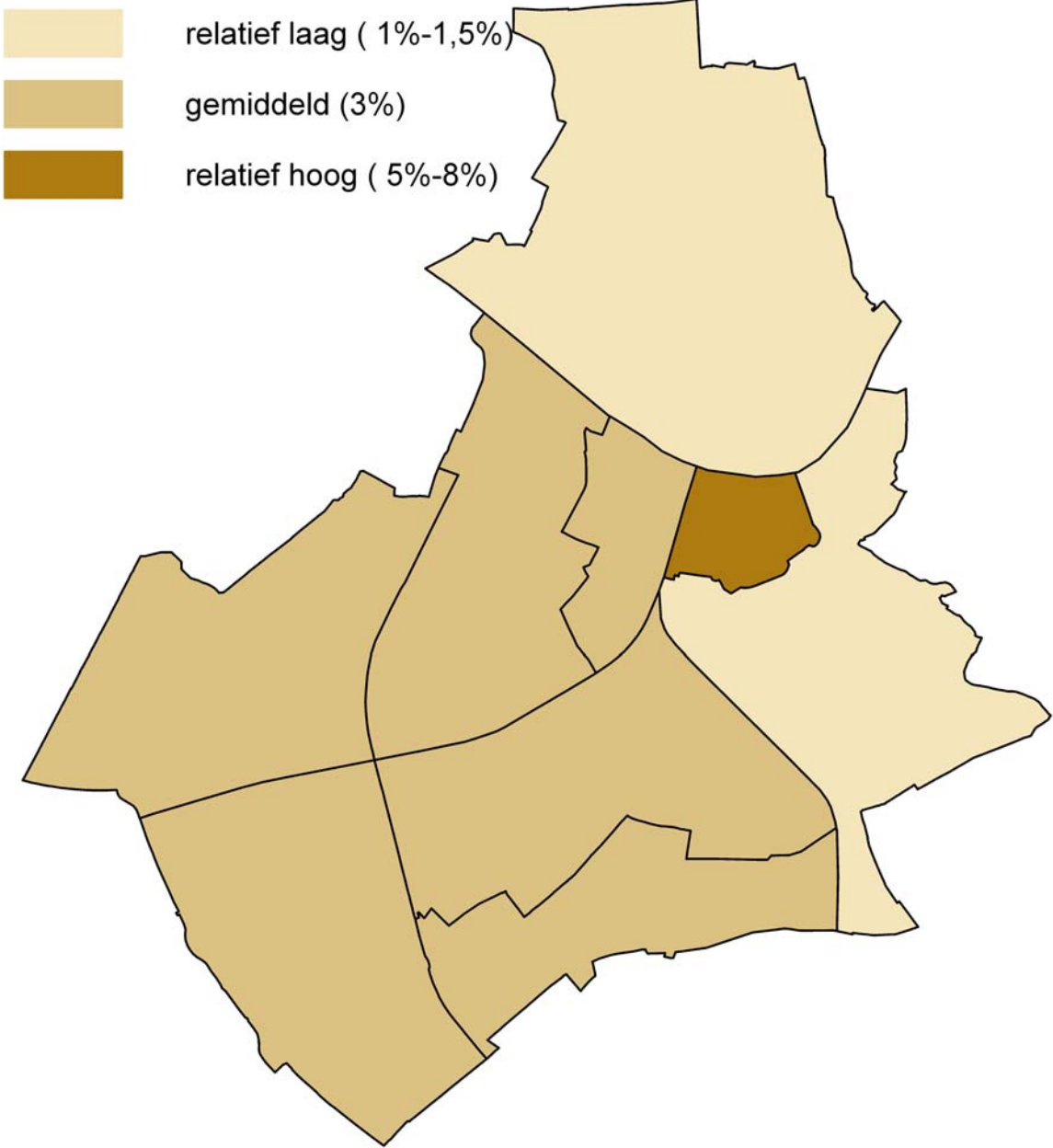
Kaart 3

Mate van geluidsoverlast in buurt (2009)

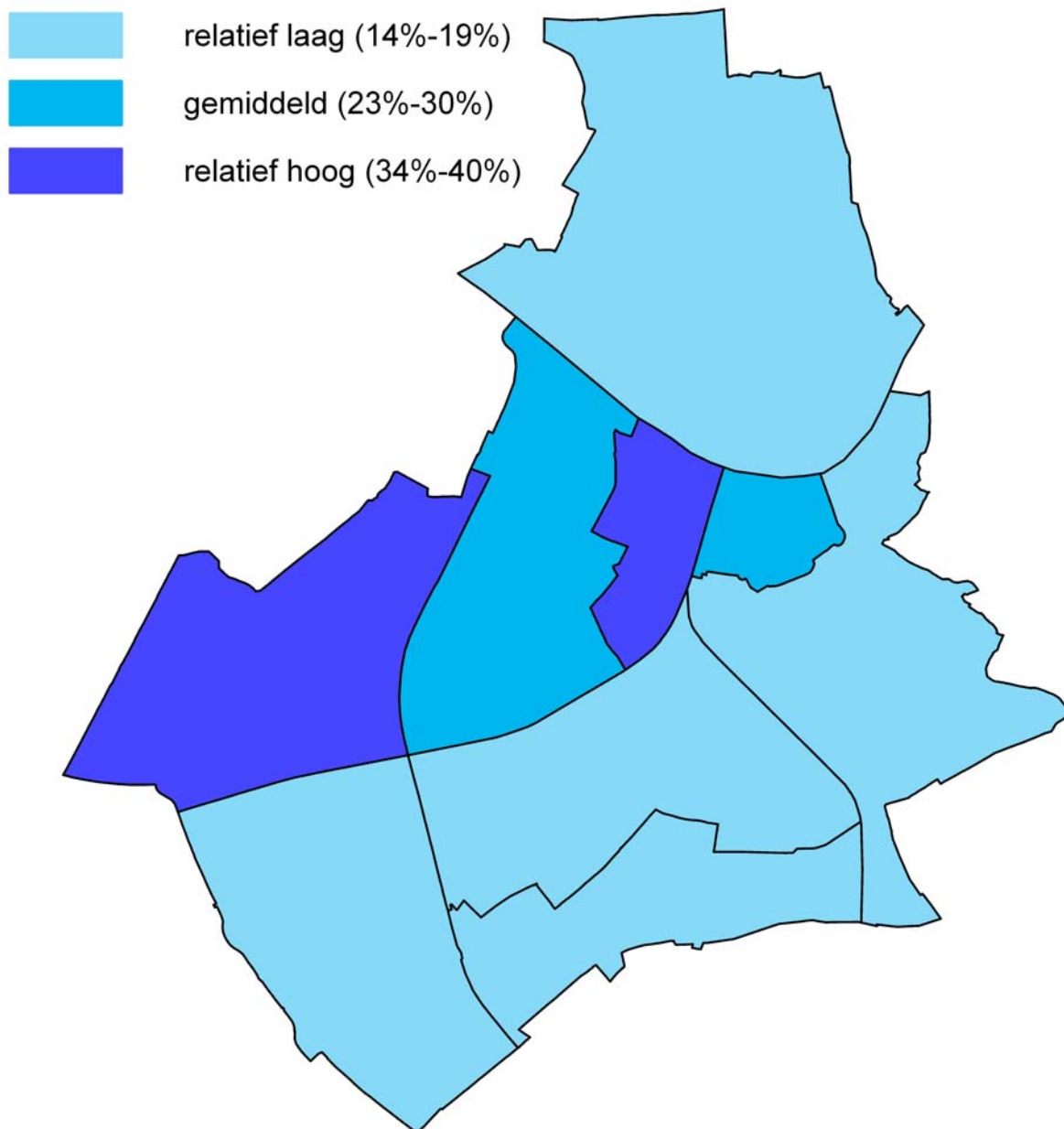
Kaart 4

Ervaren gezondheidsklachten als gevolg van geluidsoverlast in buurt (2009)

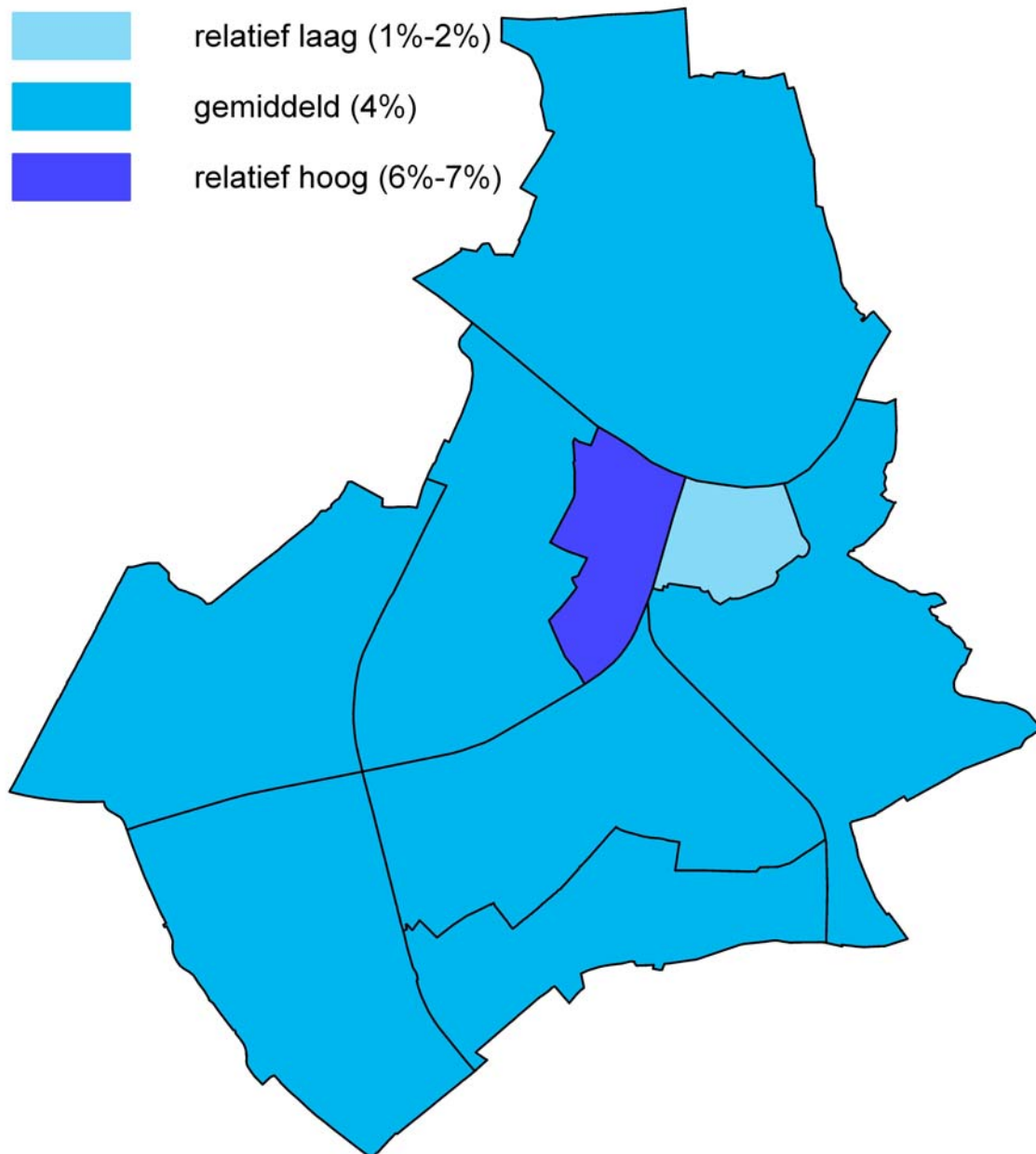
Kaart 5

Mate van stankoverlast in buurt (2009)

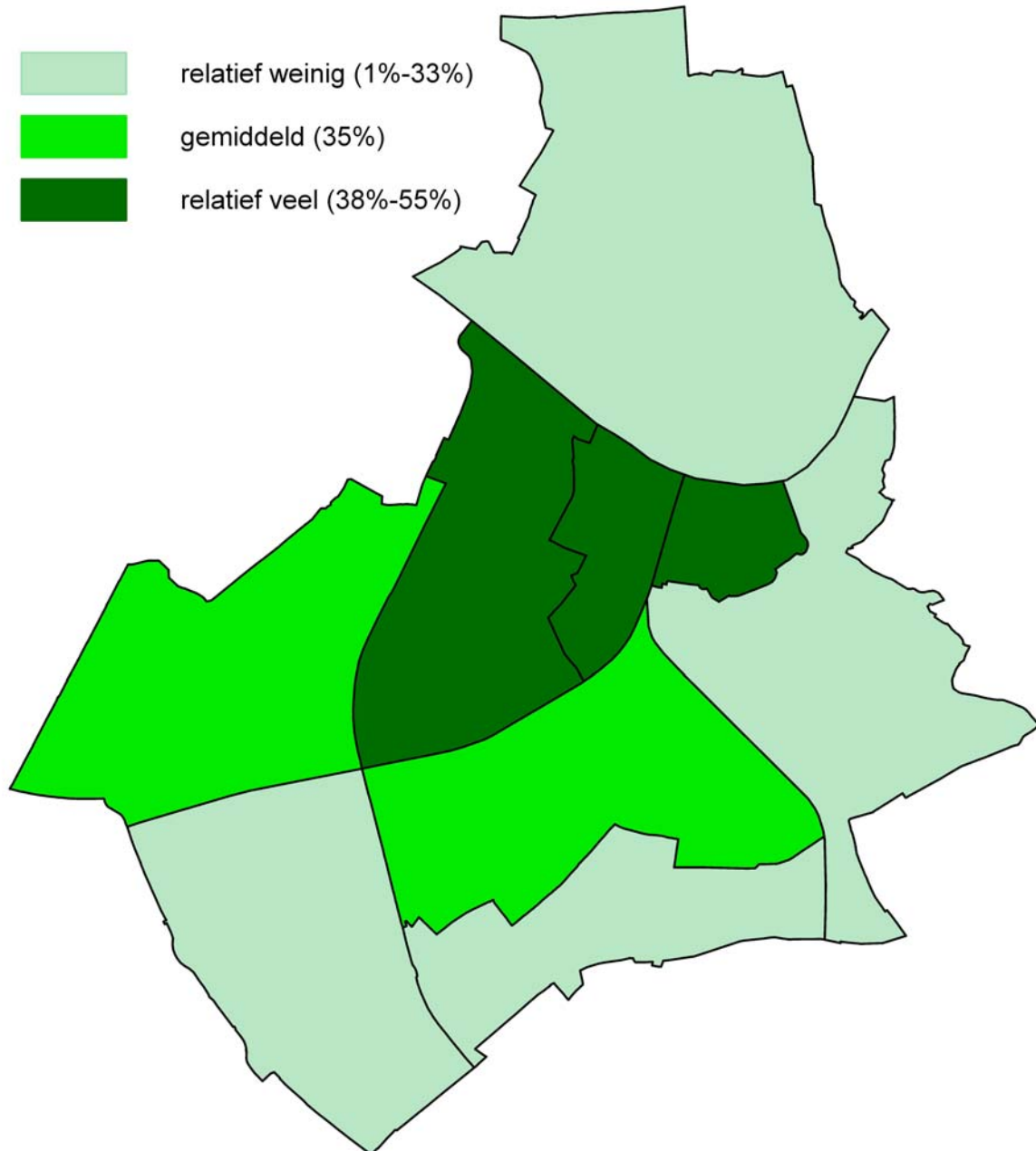
Kaart 6

Ervaren gezondheidsklachten als gevolg van luchtkwaliteit in buurt (2009)

Kaart 7

% adressen met matig of slecht oordeel over luchtkwaliteit in buurt (2009)

Kaart 8

Mate van ongerustheid over bodemkwaliteit buurt (2009)

